

**T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YEREL YÖNETİMLERDE BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE E-
DEVLET**

ERKAN ALTINTAŞ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. İBRAHİM ÖRNEK**

İSTANBUL, Nisan 2014

**OKAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES**

**INFORMATION SYSTEMS AND E-GOVERNMENT IN
LOCAL GOVERNMENTS**

ERKAN ALTINTAŞ

**THESIS
FOR THE DEGREE OF
MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION**

**ADVISOR
PROFESSOR DR. İBRAHİM ÖRNEK**

ISTANBUL, April 2014

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL YÖNETİMLERDE BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE E-
DEVLET**

ERKAN ALTINTAŞ
(Enstitü No: 122001199)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI

DANIŞMAN
PROF. DR. İBRAHİM ÖRNEK

İSTANBUL, Ocak 2014

**OKAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES**

**INFORMATION SYSTEMS AND E-GOVERNMENT IN
LOCAL GOVERNMENTS**

**ERKAN ALTINTAŞ
(Institute No: 122001199)**

**THESIS
FOR THE DEGREE OF
MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION**

**ADVISOR
PROFESSOR DR. İBRAHİM ÖRNEK**

ISTANBUL, April 2014

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL YÖNETİMLERDE BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE E-
DEVLET**

ERKAN ALTINTAŞ
(Enstitü No: 122001199)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih :
Tezin Savunulduğu Tarih :
Tez Danışmanı : Prof. Dr. İbrahim ÖRNEK
Diğer Jüri Üyeleri :
Adı SOYADI: Prof. Dr. Hakan ALTINTAŞ
Adı SOYADI: Doç. Dr. Seyhan TAŞ

İSTANBUL, Nisan, 2014

ÖNSÖZ

Bilgi, artık günümüzde yerel yönetimler için en önemli kaynak haline gelmiştir. Bilhassa hızlı kentleşmeler karşısında, kentlerin daha sağlıklı olarak büyümesi ve planlanması, mevcut kaynakların optimum biçimde kullanılması, hizmetlerin çağdaş anlayışla sürdürülmesi; ancak kurumsal yapıda toplanacak stratejik bilgilerinin düzenli bir sistem dahilinde analizi ile mümkündür. Bu ihtiyaçlara cevap verebilmek için de teknolojiye dayalı bilgi sistemlerinin tesisine ihtiyaç vardır. Ancak gerek özel gerekse kamu kesiminde kurum ve kuruluşlar bu önemli fakat büyük maliyet gerektiren sistemleri kurmadan önce mutlak suretle mevcut yönetim yapısını yeniden yapılandırmaları olmazsa olmaz bir koşul olarak ortaya çıkmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR	VI
TABLO LİSTESİ (LIST OF TABLES).....	VII
BÖLÜM 1 GİRİŞ ve AMAÇ	1
1. Geleneksel Devlet & Elektronik Devlet Kavramının Arka Planı: Dünü, Bugünü ve Yarını.....	4
2. BİLGİ TOPLUMU PARADİGMASI.....	18
2.1. Bilgi Toplumuna Geçişin Evrimi -I-	18
2.2. Bilgi Toplumuna Geçişin Evrimi II	19
3.2. Bilgi Toplumunun Temel Özellikleri.....	19
2.3. Bilgi İletişim Teknolojileri Paradigması.....	20
2.4. Sanayi Toplumu Bilgi Toplumu Karşılaştırılması	21
2.5. Tekno-Ekonomik Paradigmanın Özellikleri	22
3. E-DEVLET MODELİNE İLİŞKİN TEORİK YAKLAŞIMLAR	24
3.1. Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve E-devlet –I-	24
3.2. Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve E-devlet –II-.....	26
3.3. E-devlet Kavramsal Çerçeve –I-	28

3.4. E-devlet Kavramsal Çerçeve –II-.....	28
3.5. E-devlet Kavramsal Çerçeve –III-	29
3.6. E-devlet Kavramsal Çerçeve –IV-	30
3.7. E-devlet Kavramsal Çerçeve –V-.....	31
3.8. E-devlet Kavramsal Çerçeve –VI-	32
3.9. E-devlet Kavramsal Çerçeve –VII-	32
3.10. E-devlet Kavramsal Çerçeve –VIII-.....	33
3.11. E-devleti Ortaya Çıkaran Etmenler –I-	34
3.12. E-devleti Ortaya Çıkaran Etmenler –II-	35
3.13. E-devleti Ortaya Çıkaran Etmenler -III-	36
3.14. E-devleti Ortaya Çıkaran Etmenler –IV-	37
3.15. E-Devletin Fonksiyonel Yapısı	42
3.16. E-Devlet Modelinin Temel Yapısı: Devlet-Vatandaş-İşletme.....	48
4. E-YEREL YÖNETİMLER	53
4.1.Yerel Yönetimler Tanım, Tarihçe, Özellikleri.....	54
4.1.1. Yerel Yönetimler &Demokrasi Bilgi Toplumu ve Bilişim Teknolojileri....	56
4.2. E-Yerel Yönetim İle Ulaşılması Öngörülen Hedefler: e-Yerel Yönetimler Bilgi Piramidi.....	62
5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	68
KAYNAKÇA.....	83
EK: ÖZGEÇMİŞ (CURRICULUM VITAE).....	88

ÖZET

YEREL YÖNETİMLERDE BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE E-DEVLET

İletişim ve iş yapmak için İnternet önemli bir yol haline gelmiştir. Mevcut eğilim incelendiğinde yerel yönetimlerin bu gelişmelere yanıt verme kapasitesinin yeterli olmadığı gözlenmektedir. Bu tez çalışmamızda, yerel yönetimlerin siber (e-) devlet perspektifinde yeniden yapılandırılması konusu incelenerek şu soruların yanıtları bulunmaya çalışılacaktır. Yerel yönetimler hangi tür faaliyetlerle, e-devlet olgusu karşısında anlamlı çıktılar üretilebilir? Yerel yönetimler, e-devlet sürecinde ne tür tehditlerle karşılaşacaktır?

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Bilgi Sistemleri, E-Devlet.

Tarih : Nisan, 2014

ABSTRACT

INFORMATION SYSTEMS AND E-GOVERNMENT IN LOCAL GOVERNMENTS

The Internet has become an important way to communicate and to conduct business. The current evidence suggests that local governments have been slow to respond to these developments. This thesis examines the ability of local governments to reinvent themselves as cybergovernments (e-governments). What actions will produce significant meaningful changes- sizzle? What are the threats most likely to produce a fizzle?

Keywords: Local Governments, Information Systems, E-Government

Date : April, 2014.

KISALTMALAR

e-devlet:	Elektronik Devlet
e-Yerel Yönetimler:	Elektronik Yerel Yönetimler
G2C: Government-to-Citizen:	Devletten – Vatandaşlara
G2B: Government-to-Business:	Devletten – Özel Sektöre
G2E: Government-to-Employee:	Devletten – Çalışanlarına
G2G: Government-to-Government:	Devletten – Devlete
I.T. :	Bilgi Sistemleri
No:	Numara
s.:	Sayfa
YY:	Yerel Yönetimler

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ (LIST OF TABLES AND FIGURES)

SAYFA NO

TABLolar

Tablo 1.1: S' Eğrisi ve Türkiye'nin Konumu.....	6
Tablo 1.2: Geleneksel Devlet/e-Devlet Kıyaslaması -I-.....	7
Tablo 1.3 : Geleneksel Devlet/e-Devlet Kıyaslaması -II-.....	7
Tablo 1.4 : Geleneksel Devlet/e-Devlet Kıyaslaması -III-.....	14
Tablo 1.5 : Geleneksel Devlet/e-Devlet Kıyaslaması -IV-.....	15
Tablo 2.1: Teknolojik Değişimin Uzun Dönemli Dalgaları	21
Tablo 2.2 : Geleneksel / Elektronik Yöntem Karşılaştırması.....	23
Tablo 3.1.1: e-Devlet Modeli.....	25
Tablo 3.5.1: Değişik E-devlet Tanım Önerileri.....	30
Tablo 3.14.1: E- Devlet Yapısının Mimarisi ...-I-.....	40
Tablo 3.14.1: E- Devlet Yapısının Mimarisi -II-.....	49
Tablo 3.16.1: G-7 ve Diğer Bazı Ülkelerde E-Devlet Olma Yolunda Yapılan Çalışmalara İlişkin Veriler ve Hedefler	51

ŞEKİLLER

Şekil 3.14.1: E- Devlet Yapısının Mimarisi -III-.....	41
Şekil 3.14.2: E- Devlet Yapısının Mimarisi -IV-.....	45
Şekil 3.14.3: E- Devlet Yapısının Mimarisi -V-.....	45
Şekil 3.16.1. Elektronik Devlet Modelinde Devlet-Vatandaş-İşletme –I-.....	48
Şekil 3.16.2. Elektronik Devlet Modelinde Devlet-Vatandaş-İşletme –II-.....	49
Şekil 3.16.3. Elektronik Devlet Modelinde Devlet-Vatandaş-İşletme –III-.....	50
Şekil 4.1.1.1. Yerel Yönetimler, Bilgi Toplumu ve Bilişim Teknolojileri.....	59
Şekil 4.2.1. Yerel Yönetimler Bilgi Üretim Süreci.....	63
Şekil 4.2.1. İdari İş Piramidi.....	66
Şekil 5.1: Yeni Kentsel Ekoloji	74
Şekil 5.1.2: E-devlet, e- Yerel Yönetimler Ağsal Yapı	82

BÖLÜM 1 GİRİŞ ve AMAÇ

*Dil iyi konuşulursa yöneticiler birbirini anlar.
Yöneticiler birbirini anlarsa toplumu da daha iyi anlar.
Toplum derdini iyi anlatabilirse
karşılıklı tartışmayla çözüm yolu bulunur. (Çin Atasözü)*

21 yy. da sanayileşme sürecini tamamlamış toplumlarda ve bir kısım yeni sanayileşmiş ülkelerde sanayi ötesi toplum ya da bilgi toplumu olarak tanımlanan yeni bir toplumsal yapının oluşmaya başladığı ileri sürülmektedir. Bilgi toplumu düşüncesi büyük ölçüde sanayi ötesi toplum tartışmalarından çıkarılmaktadır. Bu toplum düzeninde, bilgi farklı formlarda gelişmiş ekonomileri şekillendiren, işin ve üretimin niteliği kadar mesleki yapıları etkileyen önemli bir güç olarak tanımlanmaktadır. Bilgi piyasada alınıp satılan bir mal olarak görülmektedir. Bilginin ticarileşmesi modern ekonomide tamamen yeni bir sektörün oluşumuna neden olmuştur. Bu temel düşüncenin kaynağı yeni bilgi teknolojileridir. Kültürün değişmesinden, tele-kent, tele-ev ve bilgisayar esaslı mübadeleye kadar pek çok yeniliğin ortaya çıkmasına yol açan yeni teknolojilerin etkilemediği alan kalmamıştır (Eş ve Güloğlu). Bugün içinde yaşanan küresel ekonomi, aslında "bilgi ekonomisi"ne bir geçiş dönemi olarak kabul edilmektedir. Ancak, 20. yüzyılın sanayi ekonomisinde başarıyı belirleyen kural ve uygulamaların ağ yapısıyla birbirine bağlanmış kaynakların, diğer ekonomik kaynaklardan daha kritik olduğu bir dünyada yeniden yazılmaları ve tanımlanmaları gerekmektedir. Artık bilgiler klasik kaynaklardan çok, elle tutulup gözle görülemeyen somut varlıklara dayanmaya başlamıştır. Tanımlanması ve değer biçilmesi güç olan bilginin bilinmeyen bir miktarı kodlanmamış şekilde kişilerin kafasında kayıtlı bulunmaktadır. Günümüz ekonomisinde, bilgi stokları, akışları, bilgi dağılımı ve yaratımı ve ekonomik performans arasındaki ilişkiler henüz kodlanmamıştır. Bilgi ekonomisini doğuran bilgi yönetimi, bilginin kodlanması, tanımlanması, kategorize edilmesi ve işlenebilir hale getirilmesidir. Bilgi ekonomisi, yönetilen bilginin çıkarımı ve zorunlu sonucudur (www.digitaldevlet.com).

İnsanlık tarihi boyunca ilkel dönemlerden tarım toplumuna oradan sanayi toplumuna günümüzde ise bilgi toplumuna doğru yapısal bir değişim görülmektedir. Buna bağlı olarak, her dönemin kendine özgü özelliklerinden kaynaklanan etkileşim ve iletişim biçimleri ortaya çıkmaktadır. Günümüzü ve yakın gelecekteki toplumu tanımlayan başlıca faktörün bilgi olduğunu teşhis edebiliriz. Bu nedenle tarım toplumunda köylünün, sanayi toplumunda ise işçinin hakîm sınıfı teşkil ettiği gibi bilgi toplumunda

da hakim sınıfı aydınlar, toplumun genel dinamiği de bilgi olmaktadır. Bu çerçevede bilginin bir güç gerekçesi olarak karşımıza çıktığı günümüzde, bireylerden toplumlara, bilişim dünyasını kavramanın, farkında olmanın ve ona uygun planlar yapmanın önemi her geçen gün artmaktadır. Bazı filozofların 'Bilgi' üzerine görüşlerini değerlendirdiğimizde (Sönmez ve Erdem):

Manheim bilgiyi, toplumsal olarak hazırlanmış kategoriler, değerler ve gözlemler olarak tanımlanmıştır. Manheim'de Enformasyon, özgül ve pratik olanı anlatmak, bilgi ise işlenmiş ya da düşünce ile sistemleştirilmiş olanı tanımlamak için kullanılır (Sönmez ve Erdem).

Bacon'a göre ne emprizm ne de skolastizm tek başına bir anlam taşımaktadır. O'na göre, 'Henüz denenmemiş doğru yol, düşüncesizce veri toplayan empirik karıncayı ya da kendi iç salgısı ile ağ ören skolastik örümceği değil hem toplayan hem de sindiren arıyı izlemektir. Gerçek bilgi ve hakikate ancak bu şekilde ulaşmak mümkündür. Bu sentez ışığında Bacon'a göre bilgi güçtür.

Bilginin oluşumu iktidar, seçkin ve halk arasındaki ilişkilerden bağımsız değildir. Foucault'a göre bir tarafta bilgi diğer tarafta toplum, bir tarafta bilim diğer tarafta devlet yoktur, yalnızca içice geçmiş 'hemhal' olmuş bilgi-güç ve iktidar formları vardır. Bu nedenle her toplumun her dönemin bir hakikat rejimi, hakikat ile ilgili bir 'genel siyaseti' ve kuşkusuz bu siyaseti temsil eden hakikat sayılanı (doğru bilgiyi) dile getirmekle yükümlü olanların statüleri vardır (Sönmez ve Erdem).

Bilgi ekonomisinin doğuşuna neden olan ve ulusal rekabetçiliğin geleneksel kurallarını değiştiren üç büyük güç bulunmaktadır:

· Küreselleşme: Günümüzde ürünler, temin edildiği yerler ve pazara sunulduğu piyasalar küreselleşmiştir. Birçok şirket, üretimlerini ve yazılım geliştirme faaliyetlerini başka ülkelere ihale etmektedir.

· Enformasyon/Bilgi yoğunluğu: Etkili üretimin enformasyon ve bilgi alışverişine dayandığı artık kabul edilmektedir. Gelişmiş ekonomilerde çalışanların çoğu bilgi çalışandır; birçok fabrika işçisi artık kol gücünden çok beyin güçlerini kullanmaktadır.

· Ağlar: İnternet gibi dünya çapındaki ağların gelişiminden çıkan sonuç, ürün ve hizmetlerin elektronik ağlar üzerinde geliştirilmesi, alışverişinin ve dağıtılmasının mümkün olmasıdır (Sönmez ve Erdem).

Bu açıklamalar bağlamında aşağıdaki önermeleri kabul etmek (Sönmez ve Erdem) yanlış olmasa gerek:

- Hakikat-Bilgi, bilimsel söylem onu üreten kurumlarda merkezîleşmektedir.
- Bilgi sürekli bir ekonomik ve politik teşvike tabî'dir.
- Bilgi üniversitelerin egemen kontrolü altında üretilerek aktarılmaktadır.
- Bilgi, bütünüyle politik tartışmaların ve sosyal çarpışmaların konusudur.

Az gelişmiş ülkelerdeki yerel yönetimlerin en önemli handikabı dünyadaki gelişmelerin doğurduğu bilgi ve tecrübe birikimini, modern yönetim tekniklerini uygulayamamalarıdır.

Bilgiye yapılacak yatırım, diğer faktörlerin üretimi artırmaya yardımcı olmasını sağlayabilir, hatta bu faktörlerin ayrı birer ürün veya süreç haline gelmelerini sağlayabilir. Bilgi yatırımları geleneksel olarak azalan değil, artan geri dönüşler sağladıkları için de uzun süreli ekonomik büyümenin anahtarı konumundadırlar.

Bilgi çağının 20.yy'ın son çeyreğinde başladığı ve bu çağda kapitalin yerini bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimin aldığı kabul edilmektedir (Alkan ve Canbay). Bilgi toplumuna geçtiğimiz bu dönemde sanayi toplumu döneminde yapılan hataların tekrar edilmemesi gerekmektedir. Bu noktada, Sanayi çağında ekonomik zenginliğin eşit dağıtılamamasından kaynaklanan büyük toplumsal sorunların Bilgi çağında yaşanmaması için tüm dünya halklarının bilgi ve iletişim teknolojilerine eşit erişiminin sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde tıpkı sanayi toplumlarında olduğu gibi toplumlar arası ve aynı toplumda değişik gruplar arası farklılıklar ortaya çıkacak, bu durum düşmanlıkları körükleyecek ve böylelikle küresel ve yerel barış, sevgi ve kardeşlik ortamı sağlanamayacak ve tüm dünya çapında insanların bir kısmı bilgi çağına adapte olurken diğer kısmı sanayi toplumunun ve belki de tarım toplumunun öngördüğü bir hayat standardını yaşamak zorunda kalacaklardır.

Hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri giderek artan bir oranda yaşamın tüm boyutlarını; çalışma, üretim, ticaret, iş yapma, eğlence ve yönetim biçimlerini köklü olarak değiştirmektedir. Bu değişim devlet yönetimini, ekonominin yapısını, ülkenin rekabet gücünü, insan gücü profilini ve mesleklerin yapısını değiştirmeye başladı ve e-Devlet kavramı ortaya çıktı (Yanık, edevlet.net).

Kamu yönetimi toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek ve üstlendiği görevleri etkili bir şekilde yerine getirmek esasına yönelik olarak kurulmuştur. Karar alma sürecinin basitleştirilmesi, hizmetteki kalitenin artırılması ve zamanın daha verimli bir şekilde kullanılması modern toplumsal yaşamın bir gereği olmuştur. Çağdaş bireyler, kendilerine hizmet veren kurumların daha hızlı, daha açık ve daha az maliyetle çalışmalarını istemektedir. İnternet teknolojilerinin kamu hizmetlerini sağlamada kullanılmaya başlamasıyla birlikte kamu sektörünün işleyiş verimliliği büyük ölçüde artarken, devlet vatandaşa “bir tık” kadar yakın olabilecektir. İsteyen herkesin dünyanın her yerinden “7 gün 24 saat” bilgiye ulaşımının ve vatandaşların her konuda görüşlerini rahatça iletmelerinin sağlanması “devlet-vatandaş” ilişkilerini farklı bir düzeye taşıyarak “vatandaşı için var olan devlet” kavramının güçlenmesini sağlayacaktır (Yanık, edevlet.net).

1. Geleneksel Devlet & Elektronik Devlet Kavramının Arka Planı: Dünü, Bugünü ve Yarını

XX. yüzyılın son çeyreğine baktığımızda korkulanın gerçekleşmekte olduğunu görmekteyiz. Örneğin, Afrika 794, Okyanus bölgesi 31, Amerika 833, Avrupa 727 ve Asya 3.672 milyon nüfusa sahiptir. 2002 yılı başlarında toplam internet kullanıcı sayısı 540 milyon civarında olup bunun bölgelere dağılımı, Afrika 4.5, Okyanus bölgesi 1, Avrupa 170, Asya 160 ve Amerika 205 milyon şeklindedir. Sabit telefon hatlarına bakıldığında ise bölgesel dağılım Afrika %2.0, Okyanus bölgesi % 1.2, Amerika %28.3, Avrupa %31.0 ve Asya %37.5 şeklindedir. İstatistiklere ülkeler ve ülke içi bölgeler noktasında bakıldığında daha vahim sonuçlar ortaya çıkmakta ve “Sayısal Uçurum” olarak ifade edilen sorunun giderek önem kazandığı görülmektedir. İşte bu noktada Bilgi çağının en iyi şekilde anlaşılması ve ortaya çıkmakta olan sorunların çözümü için küresel çapta ilgili tüm tarafların etkin olarak katılacakları bir zirveye ihtiyaç duyulmuş ve bu konuda çalışmalara başlanmıştır (Alkan ve Canbay).

Hızla gelişen teknoloji ile birlikte bilgi ön plana çıkmıştır. Geleneksel ekonomide makinelerle sahip olmak önemliyken artık bilgiye sahip olmak belirleyici olmaktadır. Teknoloji çağının metası olan bilgi, yapısı gereği ekonomik dinamikleri değiştirmeye başlamıştır. Bilgiye sahip olmak, makinelerle sahip olmaktan daha kolaydır. Bütün bu gelişmeler politik dünyayı da etkilemiş ve dünya, büyük bir açık pazar halini almıştır. Bilginin hızla paylaşıldığı ve en önemli meta olduğu yeni ekonomide rekabet hem artmış hem de küreselleşmiştir.

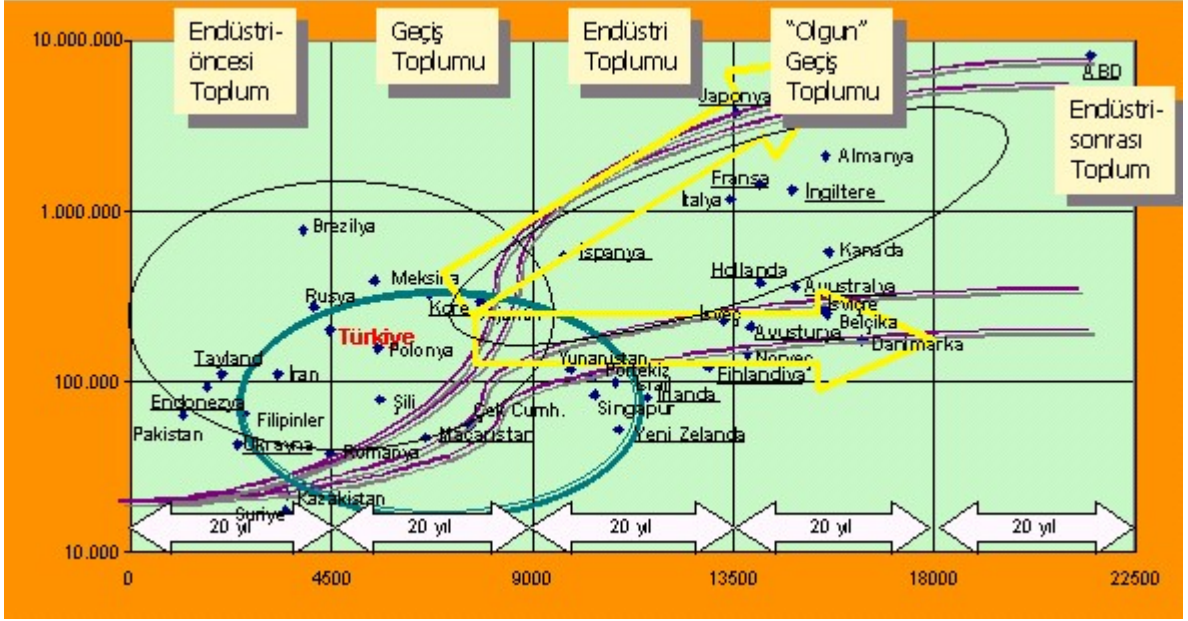
Ülkemiz sanayi kuruluşlarının büyük çoğunluğu, katma değeri ağırlıklı olarak işçilikten oluşan ürünler üretmektedirler. Toplumun eriştiği refah düzeyi ise, özellikle dağılan Sovyetler Birliği ülkeleri ve Uzakdoğu'daki ucuz işçilik ile rekabet olanağını ortadan kaldırmıştır. Bu durumda, sanayimizin küresel rekabet olanağını sürdürmek için, eklediği katma değer türünü değiştirmek ve fikri mülkiyetin katma değer içindeki payını artırmak gerekmektedir.

Site devletlerinde bu yana zihinlerimize belli bir şekilde yerleşmiş bir devlet anlayışı vardır. Aslında bazı değişikliklere rağmen, devlet fikri kamunun görevleri, sorumluluklarını yerine getirme tarzı olarak temel özelliklerini korumuştur. 1789 Fransız Devrimi ulus devlet kavramını gündeme getirmiş vatandaşlara hizmetle ilgili yürütme erki, bu hizmetlerin optimal sunumu ile ilgili gerekli altyapıyı kuran yasama erki, hakların paylaşımından ortaya çıkacak yasal sorunlara çözüm getiren yargı erki alt sistemler bütünü olarak önem kazanmıştır.

Başaramazsak, ülkemiz, sanayi devriminden sonra bilgi devrimini de Avrupa ile birlikte yaşamakta gecikmiş olacaktır. Dahası eğer geri kalma, korkulduğu gibi arayı kapatmayı olanaksız kılacak kadar büyürse, bilgi uçurumunun (digital divide) öbür yakasında kalmamız söz konusu olacaktır.

Geleceğe yönelik yapılan tasarımlarda, Türkiye'nin yeri belirlenmeye çalışıldığında, Bilgi Toplumu'na giden (S) eğrisi ile Gelişmiş Sanayi Toplumuna giden (S) eğrisinin bir diğerinden ayrıldığı noktada bulunduğumuz görülmektedir. Bu eğrilerden hangisi üzerinde ilerleyeceğimiz, önümüzdeki birkaç yıl içerisinde gerekli sıçramayı yaparak bilgi toplumu yoluna girip girmeyeceğimize bağlıdır (TÜSİAD Rapor, 2001).

Tablo 1.1 : S' Eğrisi ve Türkiye'nin Konumu

Kaynak: (TÜSİAD Rapor, 2001).

Başlangıçta oldukça basit olan devlet vatandaş ilişkisi aradan geçen zaman içinde son derece karmaşık bir hal almıştır. Bu karmaşık hale küreselleşme ve hız olgusu neden olmakta bu kavramlar adeta hayatın bütününde etkili olmaktadır. Ulus devletlerin bu iki kavramdan uzak durması da mümkün görünmemektedir. Bu durum kamu yönetimini yeniden yapılandırma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte özellikle de elektronik ve ona bağımlı olarak gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlar önem kamu hizmetlerinin elektronik ortamda verilebilmesi için kamu birimlerinin teknik olarak hazır olması yetmeyecek, sistemden yararlanacak olanlarında teknolojiyi kullanma önem kazanmaktadır.

BİT'in doğurduğu yeni teknolojik paradigma, bilgi toplumu ve küreselleşmenin siyasal, toplumsal ve yönetsel düzlemdeki bir yansıması olan yönetim, devletin klasik egemen ve başat rolünü diğer sivil toplum elemanlarıyla eşitleyerek azaltan siyasal bir strateji ve daha önce değinilen mikro ve makro değişim ve dönüşümler çerçevesinde devletin yerini ve rolünü dönüştürüp yeniden yapılandıran bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Merkezi yönetimlerde ve yerel yönetimlerde bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanılması, yönetim açısından daha düşük bir maliyet ve vatandaşlara yönelik daha kaliteli hizmet ile sürdürülebilir bir kaynak yönetimini sağlarken, vatandaşlar açısından da daha az "vatandaşlık maliyeti" (zaman, emek, para), daha yüksek memnuniyet, daha etkin katılım ve daha fazla güven anlamına gelmektedir. Geleneksel devlet'le e-devlet arasında aşağıda kısa bir karşılaştırma yapılmıştır. E-devlet'e gelen sürecin kapsamlı olarak değerlendirilmesi için geleneksel devlet modelinin evriminin incelenmesi zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 1.2 : Geleneksel Devlet/e-Devlet Kıyaslaması –I-

Geleneksel Devlet	E-Devlet
Pasif Yurttaş	Aktif Müşteri-Yurttaş
Kağıt-temelli İletişim	Elektronik İletişim
Dikey/Hiyerarşik Yapılanma	Yatay/Koordineli Ağ Yapılanması
Yönetimin Veri Yüklemesi	Yurttaşın Veri Yüklemesi
Eleman Yanıtı	Otomatik Sesli Posta, Çağrı Merkezi vb.
Eleman Yardımı	Kendi kendine Yardım / Uzman Yardımı
Eleman-Temelli Denetim Mekanizması	Otomatik Veri Güncellemesiyle Denetim
Nakit Akışı / Çek	Elektronik Fon Transferi (EFT)
Tek tip Hizmet	Kişiselleştirilmiş/Farklılaştırılmış Hizmet
Bölümlenmiş / Kesintili Hizmet	Bütünsel / Sürekli / Tek-duraklı Hizmet
Yüksek İşlem Maliyetleri	Düşük İşlem Maliyetleri
Verimsiz Büyüme	Verimlilik Yönetimi
Tek Yönlü İletişim	Etkileşim
Uyruk İlişkisi	Katılım İlişkisi
Kapalı Devlet	Açık Devlet

Kaynak: Özgür Uçkan, E-Devlet, E-Demokrasi ve Türkiye, Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması İçin Strateji ve Politikalar-I, Ankara: Literatür Yayıncılık, 2003, s. 47

Tablo 1.3 : Geleneksel Devlet/e-Devlet Kıyaslaması –II-

Kaynak: <http://www.canaktan.org/yeni-trendler/devlet-felsefe/geleneksel-yeni.htm>

GELENEKSEL DEVLET FELSEFESİ

ELEKTRONİK DEVLET FELSEFESİ

KUVVETE DAYALI DEVLET

SOSYAL SÖZLEŞMEYE DAYALI DEVLET

Kuvvet teorisine dayalı olan bu devlet felsefesine göre devlet, kuvvetlinin kuvvetsize kabul ettirdiği düzenin adıdır. Devlet, her zaman kuvvetlinin egemenliğine dayalıdır ve kuvvetsiz olanlar bu kuvvete boyun eğerler. Eski çağlardan günümüze değin devlet yönetiminde kuvvetin egemen olduğu bilinmektedir.

Sosyal sözleşme teorisine dayalı olan bu devlet felsefesine göre devlet; sosyal uzlaşmaya ve sözleşmeye dayalı bir kurum olmalıdır. Devletin meşruiyeti için ilk ve temel koşul sosyal konsensus'dur. Devletin gücünün kaynağı insanlardır. Vatandaşlar ile devlet arasında sosyal düzenin temel ilkeleri üzerinde diyalog ve uzlaşmaya dayalı bir resmi kontrat (sözleşme) mevcut olmalıdır.

MÜLK DEVLETİ/ TANRI DEVLETİ

HUKUK DEVLETİ

Mülk devleti; Ortaçağın derebeylik anlayışına dayalıdır. Ortaçağda toprak mülkiyetini elinde bulunduran derebeyler ve kilise, devleti temsil ediyordu. Mülk devleti anlayışında, belirli bir toprak parçası üzerinde "egemenlik" kuran, o toprağın sahibi olarak kabul ediliyordu.. Tanrı devleti anlayışında ise, egemenliği elinde bulunduranların sahip olduğu yetkiler, mülk devleti anlayışında olduğu gibi sahip olunan mülkiyete değil, ilahi (tanrısal) bir güce bağlanıyordu. Her iki devlet anlayışında da yönetimin güç ve yetkileri hukuka ve yargısal denetime tabi değildi.

Hukuk devleti; yönetimin hukuk kuralları ile bağlı olması ve bu kurallar içerisinde yürütülmesidir. Hukuk devletinde yönetim, güç ve yetkilerini mülk devleti ve Tanrı devletinde olduğu gibi takdire dayalı olarak kullanamaz. Yönetimin eylemleri yargısal denetime tabidir. Hukuk devleti, Kanun Devleti'nden farklıdır. Kanun devleti, bir ülkede evrensel hukuk kuralları ile bağdaşmayan yasa ve mevzuatların yürürlükte olması demektir.

OTOKRATİK DEVLET

Otokratik devlet anlayışında egemenlik bir kişiye (monarşik devlet) ya da bir zümreye (oligarşik/aristokratik devlet) aittir. Monarşik devletlerde egemenlik bir kişinin şahsında toplanmıştır. Mutlak monarşilerde kralın yetkileri sınırsızdır. Meşrutî monarşilerde ise bir hükümdarın (kral, imparator vs.) başkanlığı altında parlamento yönetimi söz konusudur. Oligarşik devletlerde ise yönetim bir grubun ya da zümrenin elindedir.

KUVVETLER BİRLİĞİNE DAYALI DEVLET

Yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerinin bir elde toplanması “kuvvetler birliğine dayalı devlet” yönetimini ifade eder. Bu devlet anlayışında “iktidarın (kuvvetin) bölünmezliği” ilkesi esastır. Bu ilke demokratik olmayan devletlerde geçerlidir.

ANAYASALI DEVLET

Anayasalı devlet; sembolik ve temenniden öteye geçmeyen bir anayasaya sahip olan devlet düzenini ifade eder. Anayasalı devlet düzeninde mevcut bir anayasa olmasına karşın, bu anayasa içerisinde devletin güç ve yetkileri sınırlandırılmamış; birey hak ve özgürlükleri etkin bir şekilde güvence altına alınmamıştır.

TEMSİLİ VEKÂLETE DAYALI DEVLET

Bu devlet anlayışında halk seçim ve oylama mekanizması aracılığıyla yöneticilerine “temsili vekâlet” ile yönetim yetkisini verir. Ancak halk, seçim döneminde verdiği sözleri yerine getirmeyen ve görevini kötüye kullanan iktidarı görevinden uzaklaştıramaz. Bir başka ifadeyle, halkın vekâleti geçersiz kılma hakkı yoktur. Halk ancak gelecek seçimlerde tekrar temsilcilerini seçme ve vekâlet devretme hakkına sahiptir.

VESAYETÇİ DEVLET

Üniter devlet yapısında merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde, federal devlet yapısında ise federal devletin federe devletler ve yerel yönetimler üzerinde aşırı müdahaleleri ve kontrolleri söz konusu olabilir. Bu devlet yapısı Vesayetçi Devlet olarak adlandırılmaktadır.

DEMOKRATİK DEVLET

Demokratik devlet, egemenliğin halka ait olması demektir. Demokratik devlet kısaca halk egemenliğine dayalı devleti ifade eder. Günümüz açısından demokratik devlet, halkın gerçek tercihlerini mümkün olduğu ölçüde yansıtacak bir temsili demokrasi ile eş anlamlıdır. Aynı şekilde demokratik devlet, halkın yönetime katılımını sağlamaya imkân verecek uygulamaları (referandum, halkın yasa teklifi, halk vetosu vs.) içermelidir.

KUVVETLER AYRILIĞINA DAYALI DEVLET

Yeni devlet anlayışında yasama, yürütme ve yargı organları birbirinden ayrılmıştır. Kuvvetler ayrılığı ilkesinde “kanun yapma” (yasama) ile “hükümet etme” (yürütme) yetkilerinin birbirinden ayrılması ve her ikisinin de “bağımsız mahkemeler” (yargı) kanalıyla denetime tabi tutulması savunulur.

ANAYASAL DEVLET

Anayasal devlet; çoğulcu, temsil ve katılıma dayalı, azınlığın haklarının çoğunluk haklarına feda edilmediği, parlamentonun ve siyasal iktidarın güç ve yetkilerinin sınırsız olmadığı, hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu, bireylerin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alındığı bir devlet düzenidir.

SINIRLI VEKÂLETE DAYALI DEVLET

Yeni devlet anlayışında temsili vekâlet değil “sınırlı vekâlet” savunulur. Egemenliğin gerçek sahibi olan halk, temsilcilerine kendilerini yönetmeleri için bir vekâlet vermektedir. Halk, temsilcilerine seçim yoluyla verdiği vekâlet içerisinde vekillerinin anayasada belirtilen çerçevede güç ve yetkilerini kullanmalarını istemektedir. Yöneticilerin hukuk kurallarını ihlal etmeleri halinde emredici sınırlı vekâletin gereği, yönetenler azledilebilirler. Geri Çağırma (Recall) hakkı bu konuda örnektir.

ÖZERK DEVLET

Yeni devlet yaklaşımı gerek üniter, gerekse federal devlet yapısında özerk devleti savunur. Yerel yönetimler ve federe devletler idari ve mali yönden özerk olmalıdırlar. Özerk devlet anlayışında “Yerel Özerklik” anayasada güvence altına alınır.

HİYERARŞİK DEVLET/DİKEY DEVLET

Geleneksel devletin organizasyon yapısı hiyerarşik ve dikey özelliktedir. Yönetim kademeleri ve yönetici ile çalışanlar arasında hiyerarşik ilişki vardır. Kamu yönetiminde emir, talimat ve itaate dayalı bir iletişim söz konusudur.

KAYIRMACI DEVLET

Kayırmacı devlet; personelin istihdamında, ilerleme ve yükseltilmesinde liyakat sisteminin geçerli olmadığı bir devlet anlayışıdır. Kayırmacı devlette “adam kayırmacılık” yaygındır. Bu akraba kayırmacılık, eş-dost kayırmacılık ve siyasal kayırmacılık (partili kimselerin kayırılması) vs. şekillerde olabilir. Özetle, kayırmacı yönetimde torpil geçerlidir.

TOTALİTER DEVLET/OTORİTER DEVLET

Bireysel hak ve özgürlüklerin söz konusu olmadığı ya da önemli ölçüde sınırlandırılmış olduğu devlet sistemlerini totaliter veya otoriter devlet olarak adlandırmak mümkündür. Bu tür devlet sistemleri Despot Devlet, Tirani Devlet, Baskıcı Devlet olarak da adlandırılabilir.

SOSYALİST DEVLET [EMREDİCİ MERKEZİ PLANLAMAYA DAYALI DEVLET]

Sosyalist devlet; üretim faktörlerinin devlet mülkiyetinde olduğu ve iktisadi faaliyetlerin merkezi bir otorite tarafından planlandığı bir devlet sistemidir. Sosyalist devlet anlayışında özel mülkiyet değil, kamu mülkiyeti / kollektif mülkiyet söz konusudur. Üretim ve fiyatlar merkezi bir planlama bürosu tarafından tespit edilir.

KATILIMCI DEVLET / YATAY DEVLET

Yeni Devlet, hiyerarşik/dikey organizasyon yapısının yerine katılımcı ve yatay organizasyon yapısını savunur. Yeni devlet anlayışında yeni organizasyon ve yönetim felsefesinde savunulan Toplam Katılım Yönetimi esas alınmaktadır.

MERİTOKRATİK DEVLET

Yeni devlet, liyakata dayalı bir yönetim anlayışını (meritokrasi) benimser. Meritokratik yönetimde işe en uygun kişinin seçilmesi esas'dır. Başka bir ifadeyle, meritokratik devlet, kamu yönetimine daha bilgili ve yetenekli kimselerin seçilmesi ve yine hizmet içinde ilerleme ve yükselmelerde bilgi, beceri, yetenek, başarı vs. kriterlerin ön plana alınması demektir. Özetle, meritokratik devlet anlayışında kayırma sistemi değil, liyakat sistemi geçerlidir.

ÖZGÜRLÜKÇÜ DEVLET/LİBERAL DEVLET

Özgürlükçü Devlet ya da Liberal Devlet; bireysel hak ve özgürlükleri koruyan ve güvence altına alan bir devlet anlayışını ifade eder. Bu devlet anlayışında, devletin varlık sebebi (raison d'être) bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunmasıdır.

PİYASA VE FİYAT MEKANİZMASINA DAYALI DEVLET

Yeni devlet anlayışında, devletin piyasa ekonomisinin işleyişine ve fiyat mekanizmasına müdahaleleri ancak gerektiğinde ve çok sınırlı düzeydedir. Devlet, özel mülkiyete dayalı serbest teşebbüs sisteminde piyasaya ve fiyatlara ilke olarak müdahalelerde bulunmaz. İktisadi faaliyetleri düzenleyen merkezi bir örgüt değil, fiyat mekanizmasıdır.

KORPORATİF DEVLET/SENDİKALİST DEVLET

Korporatif Devlet, korporatif mülkiyete dayalı bir iktisadi sistemdir. Korporatizm, bir işveren olarak devlet ile işçiler arasında üretimde işbirliğini, dayanışmayı ve paylaşmayı öngören bir mülkiyet sistemidir. Sendikalist devlet ise sendikalizmi savunur. Bu devlet sisteminde iktisadi faaliyetlerin kısmen veya tamamen işçi sendikaları tarafından yürütülmesi esas'dır. Sendikalizmde "konfederasyon mülkiyeti" söz konusudur. Her iki devlet sisteminde de "özyönetim" adı verilen bir yönetim modeli savunulur.

DİNE DAYALI DEVLET/TEOKRATİK DEVLET

Teokratik devlet yönetiminde dinsel kurallar ve normlar geçerlidir. Devlet kutsal kitaplar ve buna bağlı diğer yardımcı kaynaklar ve normlar içerisinde yönetilir. Örneğin, Şeriat Devleti, tamamen İslam Hukuku kurallarına göre yönetilmesi arzu edilen bir devlet anlayışını ifade eder.

DİNE DESTEK VEREN DEVLET

Dine destek veren devlet anlayışında, devlet dinsel kurallarla yönetilmez, fakat devlet belirli bir dine çeşitli şekillerde destek sağlar. Belirli bir din, devlet tarafından "resmi din" olarak ilan edilebilir. Devlet belirli bir dine ve/veya mezheplere parasal destek sağlayabilir.

YEREL/MİLLİ DEĞERLERE DAYALI DEVLET

Geleneksel devlet anlayışında yerel ve milli değerler ön plandadır. Bu devlet anlayışında "Batı adetleri bize uymaz" şeklinde ifade edebileceğimiz değer yargıları hakim olabilmektedir. Gelenekler, örf ve adetler evrensel değerlere karşı genellikle şüpheci olabilmektedir. Bu devlet anlayışında "evrensellik" ilkesi, "millilik" ilkesinin daima gerisinde kalabilmektedir.

ÖZEL MÜLKİYETE DAYALI DEVLET

Yeni devlet anlayışında özel mülkiyete dayalı bir piyasa ekonomisi benimsenmektedir. Devletin temel görevlerinden birisi; özel mülkiyet haklarını güvence altına almak ve korumaktır. Yeni devlet anlayışında devlet mülkiyeti, korporatif mülkiyet, konfederasyon mülkiyeti gibi ortak mülkiyet modelleri hiç bir zaman özel mülkiyete tercih edilmez. Özel mülkiyete dayalı devlet anlayışında bireylerin mülkiyet hakkı ve özgürlüğü anayasada güvence altına alınır.

LAİK DEVLET

Laik devlet; din ile devlet yönetiminin birbirinden tamamen ayrılmasını savunan bir devlet anlayışdır. Devlet, dinsel kurallara göre yönetilmez. İnsanlar, bir arada düzen içerisinde yaşamaları için gerekli kuralları ve normları kendileri oluştururlar.

TARAFSIZ LAİK DEVLET

Tarafsız laik devlet anlayışında din, birey ile Tanrı (sı) arasındaki özel bir ilişkidir. Devlet, bireylerin inanç alanlarına hiç bir şekilde müdahale etmez. Devlet toplumdaki tüm dinlere tarafsız olarak davranır. Devlet, din ve mezheplere doğrudan veya dolaylı olarak destek olmaz.

EVRENSEL/GLOBAL DEĞERLERE DAYALI DEVLET

Yeni devlet anlayışında yerel/bölgesel /milli değerlerle birlikte evrensel/global değerler hakimdir. Yeni devlet anlayışında her ülkenin ve milletin sahip olduğu, kültür, gelenek, örf ve adetlere saygı duyulur. Ancak bu devlet anlayışında tabuların ve geleneklerin kölesi olunmaması, dogmatizm ve bigotizmin dar sınırlarının aşılması gerektiği savunulur. Devlet yönetiminde ve sosyal düzende "evrensel kurallar" hakim olmalıdır.

ULUS DEVLET

Ulus Devlet (Milli Devlet) varlığını tek bir ulusa dayandıran devlettir. Ulus Devlet anlayışında “ulus” kavramı ön plandadır. Bu devlet anlayışında bir toprak üzerinde yaşayan halkın ırk, din, dil ve kültür bütünlüğü esas alınır ve bu çerçevede resmi kimlik ve resmi ideoloji oluşturulur. Ulus devlet anlayışında devlet politikaları din, dil ve kültür üzerinde doğrudan ve/veya dolaylı olarak etkide bulunur. Kültürel kimlikler üzerinde baskı, benzetme (asimilasyon) tecrit (isolasyon) politikaları ile sömürü yapılabilir.

ULTRA-NASYONALİST DEVLET/IRKÇI DEVLET

Ultra-nasyonalist devlet; aşırı milliyetçiliğin ve ırkçılığın hakim olduğu bir devlet yapısını ifade eder. Alman Nasyonal Sosyalizmi (Nazizm) aşırı ve saldırgan devlet milliyetçiliğinin tarihi bir örneğidir. Ultra-nasyonalist devlet anlayışında bir milletin veya ırkın diğerlerinden üstünlüğü savunulur.

TEKELCİ DEVLET

Geleneksel devlet anlayışında, ölçek ekonomilerinin söz konusu olduğu sektörlerde (enerji, haberleşme, ulaştırma, vs.) devlet genellikle “yasal tekel” imtiyazına sahiptir. Tekelci Devlet geçerlidir.

MİNİMAL DEVLET/ULTRA-MİNİMAL DEVLET

Minimal Devlet, ya da Ultra-Minimal Devlet yaklaşımları devletin görev ve fonksiyonlarının sadece savunma, adalet ve diplomasi ile sınırlandırılmasını ve bunlar dışında devletin bir görev üstlenmemesini savunmaktadır.

BABA DEVLET/PATERNALİST DEVLET

Baba Devlet ya da Paternalist Devlet anlayışı, devletin tüm vatandaşlarının can ve mal güvenliklerinin sağlanması dışında, onların refah düzeylerinin artırılmasını ve her türlü sorunlarına çözümler bulunmasını savunur. Devlet, vatandaşların her sorununa çözümler bulmalı ve onların yardımlarına koşmalıdır. Devlet, özürlüler, yaşlılar vb. kimseler dışında ihtiyacı olan herkese el uzatmalıdır.

ÇOĞULCU DEVLET/PLÜRALİST DEVLET

Yeni devlet anlayışı geleneksel ulus devlet anlayışını reddeder. Bir ülkede yaşayan insanlar üzerinde hangi millettense olurlarsa olsunlar, hangi dine bağlı olurlarsa olsunlar, hangi dili konuşurlarsa konuşsunlar, devlet baskısı ile resmi ideoloji yerleştirilmeye çalışılmaz. Etnik, kültürel ve dinsel farklılıklar hoşgörü ile karşılanır ve bu kültürel zenginlik olarak kabul edilir.

ENTERNASYONALİST DEVLET

Enternasyonalist devlet; insanlar arasında cinsiyet ırk, din, dil, etnik köken itibarıyla ayrımcılık yapılmasını reddeder. Enternasyonalist devlet, uluslar arasında dayanışma, hoşgörü, barış ve işbirliğini savunur.

REKABETİ GELİŞTİRİCİ DEVLET

Yeni devlet anlayışı, tekel (monopol) piyasasını tamamen reddeder. Devletin hiç bir alanda tekel konumunda olmaması gerektiği savunulur. Devletin temel görevlerinden birisi rekabet hukukunun oluşturulması ve rekabetin fonksiyonel işlerliğini sağlamaktır.

SINIRLI DEVLET/ÇERÇEVE DEVLET

Yeni devlet felsefesi, devletin müspet görevlerinin ve fonksiyonlarının zaman, mekan ve sosyo-ekonomik şartlara göre değişebileceğini kabul eder. Bununla birlikte devletin görevleri esasen sınırlı olmalıdır.

SORUMLU DEVLET

Yeni devlet; aşırı paternalizmi reddeder. Yeni devlet anlayışına göre devlet tüm sorunların çözümü olamaz. Devletin temel görevi vatandaşların can ve mal güvenliklerinin sağlanması ve adaletin teminidir. Bunun dışında devlet, ancak gözetilmeye ve korunmaya muhtaç kimseler için sosyal önlemler almalıdır. Devletin sorumluluğu esasen sınırlı olmalıdır. Her şeyi devletten bekleyen aşırı bir paternalizm anlayışı yanlıştır.

MÜTEŞEBBİS DEVLET

Müteşebbis devlet; piyasa ekonomisinde tüm sektörlerde faaliyet gösteren devlet anlayışını ifade eder. Müteşebbis devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri vasıtasıyla piyasa ekonomisinde faaliyet gösterir. Müteşebbis devlet mal ve hizmetleri üreten ve sunan bir konumdur.

SOSYAL REFAH DEVLETİ

Refah devleti; sosyal refahın optimizasyonu amacıyla devletin ekonomiye aktif ve kapsamlı müdahalelerde bulunmasını öngören bir devlet anlayışıdır. Refah devleti anlayışı; müdahaleci, düzenleyici, yönlendirici, girişimci ve yeniden dağıtıcı fonksiyonlara sahip bir devleti savunur.

RANTİYECİ DEVLET(RANT YARATAN DEVLET)

Geleneksel devlet; ekonominin tüm sektörlerinde aktif bir rol aldığından ve ekonomiye direkt müdahalelerde bulunduğundan bu durum bazı grupların devletten rant sağlaması sonucunu doğurur. Aşırı büyümüş bir devlette rantların miktarı da genişler.

AÇIK BÜTÇELİ DEVLET

Geleneksel devlet yaklaşımında devletin gelir ve giderleri arasında bir denge söz konusu değildir. Devlet konjoktüre paralel bir bütçe politikası (devri bütçe/ telafi edici bütçe) izler. Ayrıca, bütçeleme sürecinde önce giderler, sonra gelirler tespit edilir.

GİZLİ DEVLET/ YASAKÇI DEVLET

Devlet yönetiminde gizlilik ve örtbasın hakim olması, insanların evrensel haklarının kısıtlanması ve / veya yasaklanması geleneksel devlet yapısında oldukça yaygındır.

OTARŞİK DEVLET

Otarşik devlet; “kendi kendine yeterliliği” benimseyen ve dış dünyaya tamamen kapalı bir devlet yapısını ifade eder. Bu devlet anlayışında yerli sanayiye sürekli korumayı amaçlayan içe-dönük ithal ikameci bir sanayileşme stratejisi savunulur.

BÜROKRATİK DEVLET/KIRTASIYECİ DEVLET

Geleneksel devlet; bürokratik ve kırtasiyeci bir yapıdadır. Aşırı kuralcılık hakimdir. Devlet genellikle

KATALİZÖR DEVLET

Yeni devlet, mal ve hizmetleri bizzat sunan bir kurum olmak yerine piyasa kanalıyla hizmetlerin sunulmasını kolaylaştıran (katalizör) konumdur. Bir başka ifadeyle, katalizör devlet anlayışında mümkün olduğunca mal ve hizmetlerin piyasa ekonomisi kanalıyla sunulması savunulur.

SINIRLI VE SORUMLU DEVLET

Sınırlı devlet; devletin güç ve yetkilerinin ve bununla birlikte görev fonksiyonlarının sınırlandırılmasını ifade eder. Sınırlanmamış devlet, siyasi ve iktisadi sorunların çözümü olmak yerine sorunları daha da ağırlaştırır. Sosyal amaçlı transferlerin de sınırlandırılması gerekir.

ÜRETİME YÖNELİK DEVLET

Yeni devlet yaklaşımı özel teşebbüs sistemini ve üretim ekonomisini savunur. Devlet, önceden ilkeleri belirlenmiş şeffaf ve açık bir ortamda özel teşebbüsleri destekleyici teşvik tedbirlerini kullanabilir. Prensip olarak devlet, teşvik politikasını kullanmamalıdır.

DENK BÜTÇELİ DEVLET

Yeni devlet; denk bütçe ilkesini savunur. Denk bütçe ilkesinden ancak savaş ve olağanüstü durumlarda vazgeçilebilir. Denk bütçe politikasının gerçek anlamda uygulanmaması durumunda, bütçe açığının, mutlaka anayasal normlarla sınırlandırılması gerekir.

AÇIK DEVLET/ ŞEFFAF DEVLET

Açık devlet; vatandaşların devlet yönetimi ile ilgili olarak bilgi edinme ve bilgiye ulaşabilme haklarının anayasal ve yasal normlarla güvence altına alındığı bir devlet yapısını ifade eder. Yönetimde açıklık, şeffaf devletin temel ilkesidir.

GLOBAL DEVLET

Global Devlet; uluslararası siyasi ve ekonomik ilişkilere önem veren, uluslararası rekabete kenetlenmeyi ve dünya ekonomisi ile bütünleşmeyi hedef alan bir devlet yapısını ifade eder.

KALİTELİ DEVLET

Yeni devlet anlayışı; özel yönetim alanında geliştirilen toplam kalite felsefesinin kamu yönetiminde de etkin bir

kaliteli olmayan mal ve hizmetler sunmaktadır.

GÖREV VE KURALLARA DAYALI DEVLET

Geleneksel devlet anlayışında devlet yönetiminde görev ve kurallar içerisinde hareket etme alışkanlığı vardır. Weberyen bürokratik yönetim modeli esasen görev ve kurallara dayalı devleti ifade eder. Bu devlet anlayışında amaca ulaşmaktan çok, görevin ve hizmetin yasalar ve kurallar dahilinde yapılıp yapılmadığı önem taşır.

MUHAFAZAKAR DEVLET/ STATÜKOCU DEVLET

Mevcut kurulu düzenin (statükonun) iyileştirilmesi için reformlara engel olan devlet ve bürokrasi yapısı Muhafazakar ya da Statükocu Devlet olarak adlandırılabilir. Siyasal iktidar ve bürokrasi sahip olduğu güç ve yetkiyi genellikle koruma eğilimindedir ve gerçek anlamda değişim ve reformun yapılmasında samimi ve cesur değildir.

MÜDAHALECI DEVLET

Müdahaleci devlet; piyasa başarısızlıklarını ve yetersizliklerini telafi etmek için devletin aktif olarak ekonomiye müdahale etmesini ve sorunları çözüme kavuşturmasını savunur. Keynezyen iktisadi düşünce, esasen müdahaleci devlet anlayışını temsil etmektedir. Bu yaklaşımda devlet tüm iktisadi sorunlarının çözüm aracı olarak ele alınır.

MERKEZİYETÇİ DEVLET

Merkeziyetçi devlet; devletin görev ve fonksiyonlarının önemli bir kısmının veya tamamının, merkezi yönetim elinde toplanmasını ifade eder. Merkezi devlet, hem hizmetlerin önemli bir kısmını sunar, hem de mali kaynakların önemli bir kısmını kendisi kullanır.

KUTSAL DEVLET/FAŞİST DEVLET

Kutsal Devlet anlayışında “birey, devlet ve toplum için vardır.” ilkesi geçerlidir. Birey ve hakları, devlete ve topluma her zaman feda edilebilir. Faşizm, esasen kutsal devlet anlayışının geçerli olduğu bir rejimin adıdır.

şekilde uygulanmasını savunur.

MİSYONA DAYALI DEVLET

Yeni devlet anlayışında, devlet yöneticileri ve çalışanları amaçlarını ve misyonlarını gerçekleştirmeye çalışırlar. Misyon müşterilere daha iyi, daha kaliteli, daha ucuz mal ve hizmet sunmaktır. Bu devlet anlayışında kural ve prosedürlerden ziyade sonuç önem taşır.

REFORMCU DEVLET

Yeni devlet yaklaşımı; devlet yönetimindeki sorunların çözümü ve dış dünyadaki gelişmelere (globalleşme,bölgeselleşme vb.) ayak uydurulabilmesi için değişim ve reformu savunur. Yeni devlet anlayışı tedrici değişimi değil, radikal değişimi, atılımı ve sürekli gelişmeyi (kaizen) savunur.

HAKEM DEVLET

Yeni devlet anlayışında devlet, piyasa ekonomisinde oyuna direkt müdahalede bulunmayan, sadece oyunun kurallarını oluşturan bir konumdur. Yeni devlet anlayışında piyasa başarısızlıklarına ve yetersizliklerine devletin ancak gerektiğinde ve sınırlı ölçüde karışması ve sorunlara piyasa ekonomisi içinde çözümler bulunması savunulur.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİ DEVLET

Merkezi yönetimin görev ve fonksiyonlarının diğer yönetim birimlerine (yerel yönetimler, taşra kuruluşları, gönüllü kuruluşlar vs.) devredilmesi “adem-i merkeziyetçi devlet” olarak ifade edilmektedir. Yeni devlet; idareler arasında hem hizmet,hem de gelir bölüşümünün yapılmasını savunmaktadır.

BİREYCI DEVLET/BİREY MERKEZLİ DEVLET

Bireyci devlet felsefesine göre “birey devlet için değil, devlet birey için vardır.” Kutsal olan devlet değil, insandır ve onun hak ve özgürlükleridir. Devlet, bireyin (insanın) temel özgürlüklerinin korunması için oluşturulmuş bir kurumdur.

Tablo 1.4: Geleneksel Devlet/e-Devlet Kıyaslaması –III-

Geleneksel Devlet	e-Devlet
Pasif Yurttaş	Aktif Müşteri-Yurttaş
Kağıt Temelli İletişim	Elektronik İletişim
Dikey Hiyerarşik yapılanma	Yatay Koordineli Ağ yapılanması
Yönetimin Veri Yüklemesi	Yurttaşın Veri Yüklemesi
Eleman Yanıtı	Otomatik Sesli Posta, Çağrı Merkezi
Eleman Yardımı	Kendi kendine yardım
Eleman Temelli denetim	Otomatik veri güncelleme denetimi
Nakit Akışı/Çek kesme	Elektronik Fon Transferi (EFT)
Tek tip hizmet	Kişiselleştirilmiş Hizmet
Kesintili Hizmet	Sürekli / tek duraklı hizmet
Yüksek işlem maliyetleri	Düşük işlem maliyetleri
Verimsiz büyüme	Verimlilik yönetimi
Tek yönlü iletişim	Etkileşim
Uyruk İlişkisi	Katılım İlişkisi
Kapalı Devlet	Açık Devlet

Kaynak: <http://inet-tr.org.tr> (Erişim Tarihi: 26.02.2014)

Tablo 1.5 : Geleneksel Devlet/e-Devlet Kıyaslaması –IV-

<u>NEREDEN</u>	<u>NEREYE</u>
SANAYİ ÇAĞI DEVLET ANLAYIŞI	E- DEVLET ANLAYIŞI
Bürokratik kontroller	Bireye hizmet ve toplumun güçlendirilmesi
İzole edilmiş idari fonksiyonlar	Entegre kaynak hizmetleri, Açık ve şeffaf devlet
Kağıt işi ve dosyalama	Elektronik hizmet teslimatı
Zaman tüketen süreçler	Hızlı seri iş süreçleri
Elle düzenlenen finansal sözleşmeler	Elektronik fon transferi (EFT)
Garip Raporlama sistemleri	Bilgiye esnek erişim
Bağlantısız, birbirinden kopuk bilgi teknolojileri	Bütünleşmiş ağ çözümü
Her dönem idareci seçimi	Gerçek, katılımcı ve sürekli demokrasi

Kaynak: members.tripod.com, (Erişim Tarihi: 26.02.2014)

Bilgi toplumuna geçiş süreci bilim alanında yaşanan gelişmelerle hız kazanarak gerek ülkelerin toplumsal, ekonomik ve kültürel yapısını gerekse ülkenin yönetim yapısını, süreçlerini ve örgütlenmesini değişime uğratmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğinde iletişim ve bilişim alanlarında yaşanan teknolojik ve bilimsel ilerlemeler, iş dünyasında ve devlet yönetiminde mevcut yapı ve sistemleri önemli ölçüde etkileyerek “yeni ve farklı bir dünyanın” habercisi olmuştur. Bu farklı dünya; “yeni bir yaşam biçimi”, “yeni yönetim yaklaşımları”, “yeni bir toplumsal yapı” ve bütüncül olarak da “yeni bir uygarlığı” beraberinde getirmekte; değişim dalgasının merkezinde de itici güç olarak “bilgi teknolojileri” yer almaktadır. Söz konusu değişim ve dönüşüm sürecinde bir yandan kitlelerin yaşam biçimleri, daha yüksek teknoloji ürün ve hizmetlerle yeniden biçimlenirken, diğer yandan da iş dünyasında çalışma ve yönetim tarzları, gelişen teknolojiye etkilenerek değişmektedir. Şirketler, giderek daha yüksek oranda elektronik ortamdaki yararlanmaya başlamakta, bu olgu giderek pazarda hayatta kalabilmek için bir zorunluluk haline dönüşmektedir. Hatta şirketlerin 21. yüzyılda var olabilmek için elektronik ortamda yer almaları zorunluluğunu ifade etmek için, tanınmış Shakespeare replikleri, günümüzde ‘To E or Not To E’ (elektronik ortamda var olmak ya da olmamak) şeklinde değiştirilmektedir (Kayakutlu, 2001:49). Söz konusu değişim

ve gelişmeler, devlet yönetiminde de kendini göstermektedir. Kamu hizmetlerinde BT kullanımıyla, hizmetlerin sunumunda sürat, kalite ve verimlilik alanlarında önemli bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu çerçevede “e-Devlet” kavramı, geleneksel devlet modeline göre daha ileri, temelde güçlü bir BT altyapısına ve uygulamalarına dayanan “daha iyi bir devlet yapısını” tanımlamak amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Öte yandan küreselleşme ve bununla birlikte giden bölgesel bloklaşma karşısında ülkeler bilim ve teknolojinin sunduğu olanaklara dayanan akılcı strateji ve politikalarla güçlü konumlar elde edebilme yarışı içine girmişlerdir. Bilim, günümüzde küreselleşmenin enerjisidir. Sanayi toplumunda bilimsel bilginin üretiminin zorunlu hale gelmesi bir ihtiyacın ertesinde ortaya çıkmıştır. Klasik anlamdaki üretim faktörlerine (emek, sermaye, toprak, girişim) 5 inci bir faktör olarak “bilgi” faktörünün eklenmesi kimseyi şaşırtmamaktadır. Ülkeler için “bilgi” kalkınma ve GSMH’nın gelişimi için enerji kadar önemli bir hale gelmiştir. Bilginin bir kaynak olarak ön plana çıkması ile ve bu kaynağı inleme ve yönetmede kullanılan teknolojiadaki gelişmeler neticesinde yaşanmaya başlanılan “sanayi ötesi toplum”, genel kabul görmüş deyimıyla “bilgi toplumdur.

2. BİLGİ TOPLUMU PARADİGMASI

*"İçinde yaşadığımız yeni çağda, zenginlik bilginin ürünüdür.
Bilgi, ekonominin başlıca hammadeleri ve
en önemli ürünleri haline gelmiş bulunuyor.
Günümüzde zenginlik yaratmak için
gerek duyulan sermaye varlıkları
arazi, bedensel emek, imalat aletleri ve fabrikalar değildir.
Bunları yerini bilgi almış durumdadır."
Thomas A. Stewart*

2.1. Bilgi Toplumuna Geçişin Evrimi -I-

Uygarlık tarihi incelendiğinde toplumların yaşayışlarını değiştiren, farklı üretim yöntemlerine yöneldikleri dönemlere rastlanmaktadır. Bu dönemlerden ilki tarım toplumu olarak adlandırılmaktadır (Akyazı). Tarım toplumuna kadar göçebe yaşayan yani toprağa bağımlı olmayan insanoglu bu döneme kadar toprağı ayaklarının altında ezerek farklı coğrafyalar arasında göçmekteydi. Tarım toplumuna gelindiğinde toplumlar toprak gerçeğine vararak toprağı bir geçim aracı olarak kullanmışlardır. Zamanla ihtiyaçları artan ve topraktan aldığı kendisine yetmemeye başlayan toplumlar farklı arayışlara girmişler ve bu arayışlar toplumların yaşamında ikinci önemli dönem olan sanayi toplumunu doğurmuştur (Akyazı).. Bu dönem içerisinde insanların kişisel amaçlarına ulaşmak için, bir organizasyon çerçevesinde birarada çalıştıkları ve bunun bir neticesi olarak refaha kavuştukları görülmektedir. İlk dönemde toprak kutsal iken, ikinci dönemde emek ön plana çıkmaktadır. İnsanlık tarihi şimdi yeni bir dönemin içinde bulunmaktadır, bilginin, toprak ve emeğin önüne geçtiğı bilişim toplumu. Gerçekten de insanlık geçen 20. yüzyılın son çeyreğı bir üçüncü köklü devrimin gelişimine tanıklık etmiştir: Bilgi Teknolojileri Devrimi (Akyazı).

Tarım toplumuna geçişi saban ve yel değirmeninin kullanımı gibi toprağı işlemenin ve tarımın mekanizasyonu simgelemiştir; sanayi devriminin temel özelliklerini buharlı makine, kömür, çelik, montaj hattı ve fabrikalar oluşturmuş; bilgi teknolojileri devrimine geçişi ise bilgisayarlar, iletişim teknolojisi, mikro elektronik, robotlar, biyo-teknoloji ve fiber optikler gibi yeni üretim teknik ve ilişkileri sağlamıştır.

2.2. Bilgi Toplumuna Geçişin Evrimi -II-

Bilgi toplumu; yeni temel teknolojilerin gelişimiyle bilgi sektörünün, bilgi üretiminin, bilgi sermayesinin ve nitelikli insan faktörünün önem kazandığı, eğitimin sürekliliğinin ön plana çıktığı, iletişim teknolojileri, bilgi otoyolları, elektronik ticaret gibi yeni gelişmeler ile toplumu ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan sanayi toplumunun ötesine taşıyan bir gelişme aşaması olarak tanımlanabilir (<http://mebk12.meb.gov.tr>). Sosyo-ekonomik gelişme sürecinde başta insan faktörü ve bilgi olmak üzere tüm alanlarda yapısal değişimi gerekli kılan, sanayi toplumunun uzantısı olarak ortaya çıkan bilgi toplumu, “bilgi ekonomisi”, “sanayi-sonrası toplum”, “bilgi toplumu”, “bilgi çağı” ve benzeri şekillerde ifade edilmektedir. Ayrıca, sosyo-ekonomik gelişme sürecinde tarım devrimi birinci dalga, sanayi devrimi ikinci dalga, enformasyon devrimi veya bilgi toplumundaki gelişmeler ise “üçüncü dalga” olarak nitelendirilmektedir. Sanayi ötesi ya da bilgi toplumu olarak adlandırılmıştır. Bu dönem Toffler tarafından Bilgi işleme ve işlenmiş olan bu bilginin sunumunu bir hizmet olarak göreceğ olursak, aşağıda yer alan Dünya Bankasının ülkemize ait rakamlarının, içinde bulunduğumuz dönemin bilişim toplumu dönemi olduğunu kanıtlar nitelikte olduğu söylenebilir. Üçüncü dalga, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda yeni bir yaşam biçimi getirmektedir.

Bu yeni gelişmeler yeni davranış biçimlerinin oluşmasına yol açmakta ve toplumu standartlaşma ve merkezileşmenin ötesine taşımaktadır. Bu yeni uygarlık, farklı bir dünya görünümünü de beraberinde getirmekte; zamanı, mekânı, mantık ve nedenselliği ele almada kendi özgül biçimlerini geliştirmekte ve geleceğin politikasının ilkelerinin de kendine göre oluşmasına yol açmaktadır (<http://www.canaktan.org/>).

3.2. Bilgi Toplumunun Temel Özellikleri

Bilişim toplumunun temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Bilgiye sahip olmanın önem kazanması
- Globalleşme
- Bilişim sektörünün doğuşu
- Çevre koruma bilincinin gelişmesi
- Sivil toplum kuruluşlarının etkinleşmesi
- Kişinin merkezi konuma gelmesi
- Bilgisayarlaşma
- Örgütlü toplumun güçlenmesi

Toplumları bilişim toplumu olmaya götüren gelişmeler günümüzde şemsiye bir kavram olarak nitelendirilebilecek e-dönüşüm kavramı altında birleşmektedir. Bu şemsiye kavram altında yer alan kavramlardan birisi de e-devlet kavramıdır.

Devlet, vatandaşı olan bireylerden rızaları çerçevesinde pay alarak kaynak temin eden, temin ettiği bu kaynakları hizmet olarak yine vatandaşlarına sunan, bu hizmetlerin adil bir şekilde dağılım için gerekli altyapıyı tesis eden ve hizmetlerin paylaşımında ortaya çıkacak yasal sorunlara çözüm getiren alt sistemler bütünüdür.

E-Devlet, basit olarak kamu kurumlarının vatandaşa verdikleri hizmetlerin elektronik ortama taşındığı bir yapıyı temsil etmektedir. Tabii ki bu sadece işlemlerin elektronikleştirilmesi anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda bürokratik işlemlerin de minimuma indirilmesini gerektirmektedir. Bu, devletin, yavaş işleyen bir kurum olmaktan çıkarak verimli ve şeffaf bir kurum olması anlamına gelmektedir.

İlk bakışta yeni bir kavram gibi görünse de iki kavram arasında görev ve sorumluluklar bakımından bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Devleti e-devlet yapan temel fark işleyişini hangi araçlarla ve nasıl gerçekleştirdiğidir. Bu ise bilişim toplumu olmanın özellikleri olarak belirtilen bilgisayarlaşmanın ve globalleşmenin kaçınılmaz bir sonucudur.

Bilgi toplumu sosyologu Manuel Castells (Castells, 2000:115) , "küresel ağ etkisi"nin yarattığı paradigma dönüşümünü şu sözcüklerle karakterize etmektedir: "Küreselleşme, hükümetleri, kültürleri ve kurumsal yapıları farklı biçimlerde birbirlerine bağlayan, enstrümantal bir enformasyon ağıyla harekete geçirilmektedir." Ekonomi gibi, kültür gibi, siyaset ve yönetim de "enformasyonel" hale gelmektedir. İşte "e-devlet" ve "e-demokrasi" kavramlarını ilişkiye sokan "e-yönetişim", bu enformasyonel çerçevede ortaya çıkmaktadır.

İlk defa Porat (1978) tarafından "bilgi toplumu" (information society) olarak adlandırılan bu sanayi ötesi toplum (post-industrial society), sonraları "öğrenen toplum" (learning society) (Drucker, 1991), "dijital dünya" (digital world) (Negroponte, 1995), "küresel bilgi toplumu" (O'Brien, 1993), "kapitalizm sonrası toplum" (post-capitalist society) (Drucker, 1993), "nükleer çağ" (nuclear age) (May, 1990) ve "bilgi, iletişim, uzay ve elektronik çağ" (Bensghir, 1996) olarak da adlandırılıp kavramsallaştırılmıştır. Bu çerçevede Masuda (1990), insanın "homo sapience" konumundan "homo intelligens"e (akıllı yaratık) evrileceğini savunmaktadır.

2.3. Bilgi İletişim Teknolojileri Paradigması

Bu çerçevede, içinde bulunduğumuz bilgi iletişim devriminin üretim aracı olan "bilgi iletişim teknolojileri" (BİT) her bir endüstrinin tasarım, üretim ve pazarlama ilişkilerini değiştirmiş, bu ekonomik alanda belirginleşen dönüşüm global bilgi toplumunu yaratmış ve hepsi birden yeni bir "tekno-ekonomik paradigma"yı ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki şekil'de, sanayi toplumunda teknolojik değişimin uzun dönemli dalgalarını ve beşinci aşamada biçimlenen yeni "tekno-ekonomik paradigmanın" niteliksel farklılığını ortaya koymaktadır.

Tablo 2.1: Teknolojik Değişimin Uzun Dönemli Dalgaları

Dalga	Ortalama Dönem	Tanımlanan Gelişme	Başlıca Sektörler ve İçerdiği Endüstriler	Anahtar Faktör	Diğer İzleyen Sektörler
1.	1770-1780 Erken mekanizasyon 1830-1840 Sanayi Devrimi	Başlangıç “Makina Toplumu” nun yaratılması	Tekstil Kimya-Tekstil Makina-Tekstil Dökühaneler Seramikçilik Kanalizasyon Sist.	Pamuk ve Demir	Buhar Motoru
2.	1830-1840’lardan 1880-1890’lara	Buhar enerjisinin kullanımı ve Demiryolları	BuharlıMotorlar Demiryolları	Kömür Ulaşım	Çelik Elektrik Gaz Sentetik Boyalar
3.	1880- 1890’lardan 1930-1940’lara	Ağır Sanayiinin oluşumu	Elektrik Mühendisliği ve Elektronik Telgraf Ağır Sanayi Demir Büyük Ölçekli Kimya San. Kimyasal Boyalar	Çelik	Otomobil ve Uçak Telekomünikasyon Radyo Alüminyum Dayanıklı Mallar Petrol Plastik
4.	1930-1940’lardan 1990-2000’lere Keynesyen tam istihdam ve Büyümenin Altın Çağı Yapısal Ayarlama Kriterleri	Fordist Kitle Üretimi	Otomobil, Kamyon, Traktör, Zırhlı Araçlar, Uçaklar Dayanıklı Mallar Petrokimya Otoyollar	Enerji (özellikle petrol)	Bilgisayar Televizyon Radar Hesap Makinası Nükleer silahlar Füzeler
5.	1990’ lardan 2000’ e ve ??	Elektronik Teknolojilerin yayılması Bilgisayar Yeni madde ve malzemeler Biyoteknoloji	Bilgisayar ElektronikSermaye Malları Telekomünikasyon Optik Kablo Robotlar Esnek Üretim Sist. Veri Tabanları Bilgi Sistemleri	Mikroçipler	Biyoteknoloji Uzay Araştırmaları Yeni Malzeme Bilimleri İnternet Bilgisayar Yazılım ve Donanımları Küresel Bilgi Altyapısı

Kaynak: Verda Canbey Özgüler, Uzun Dönemli Dalgalanmalar Yenilikler ve Yeni Ekonomi başlıklı makalesi, www.yeniekonomi.com/word_belgeler/Uzun.dalgalar.2003.doc

2.4. Sanayi Toplumu Bilgi Toplumu Karşılaştırılması

Sanayi toplumundaki, “tekno-ekonomik paradigma” (TEP) dönüşümünü ilk Freeman ve Perez kavramsallaştırmış, Harris bunun “refah üretim sürecini” vurgulayan bilgi toplumuna genel bir dönüşüm süreci olduğunu vurgulamıştır. Lipsey, TEP’i, üretilen ürünler, onları üretme yöntemleri, üreten birimlerin örgütlenmesi ve bu eylemi destekleyen kurumlar arasındaki sistematik ilişki olarak tanımlamış, tipik bir paradigmanın temel öğelerini

- (i) Geniş uygulama alanı olan birkaç temel materyal,
- (ii) Maliyeti zamanla telafi edilen birkaç materyal,
- (iii) Ekonomik eylemin yeni örgütlenme yolu,
- (iv) Destekleyici yeni bir altyapı,
- (v) Endüstriyel yoğunlaşmanın yeni biçimleri ve
- (vi) Etkin yerleşirmenin yeni biçimleri olarak tanımlamıştır.

Bilgi çağında girdiler farklılaşmıştır (<http://www.e-akademi.org/>). Tarım toplumunda temel girdi toprak ve insan emeği iken sanayi toplumunda temel girdi makina gücü,

bilgi toplumunda ise bilgidir. Klasik sanayi ürünlerinin ekonomideki ağırlığı artık azalmıştır. Bilgi şimdiye kadar olmadığı kadar değerlendirilmiştir ve bedele çevrilebilme imkanına kavuşmuştur. Üretimin ağırlığı, sanayi toplumlarında fabrikalarda iken, bilgi toplumunda araştırma merkezlerinde yoğunlaşacaktır. Meslekleşme süreci de bilgi-uzmanlık-danışma temeline dayanacaktır. Sermaye birikimi de önemini kaybederek yerini bilgi birikimine bırakmıştır. Bilgi üretiminin sağlandığı iletişim araçları sayesinde ulusal sınırlar ortadan kalkmaya başlamış, globalleşme olgusu ile karşılaşmış ve ulusal ekonominin yerini dünya ekonomisi almıştır. Aşağıda çıkarılan tabloda sanayi toplumu ile bilgi toplumu arasındaki temel karakteristik farklar daha belirgin olarak görülebilmektedir.

2.5. Tekno-Ekonomik Paradigmanın Özellikleri

Courchene'a göre "globalleşme ve bilgi devrimi"nin bir yansıması olan bu yeni TEP'in özellikleri şunlardır:

- (i) "Deniz-ötesi" (overseas) kavramının kalkması, refah-devletlerinin aşınması ve üretimden başlayarak giderek hizmetler sektöründe artan uluslararasılaşma.
- (ii) Çok-uluslu şirketlerden (Multi-National Enterprises-MNEs) uluslar-ötesi şirketlere (Trans-National Enterprises-TNEs) dönüşüm ve bu TNE'lerin ev sahibi ülkenin denetiminde olmaması (Aslında burada uluslararasılaşan özel sektörün kendisidir, yoksa kamu sektörü değildir.).
- (iii) Kentlerin uluslararasılaşması biçiminde küreselleşme. Uluslar arası kentler kendi içindeki hinterlandlarını dışarıya bağlayan noktalar oldular. Bu bir yerde "kurumsal yapının" küreselleşmesini, ulus-devletin egemenliğini alta ve üste devrini simgelemektedir.
- (iv) Bilgi devriminin küreselleşmesi. Bilgi giderek rekabetin can alıcı noktası olur ve bu da yetenekli işgücünün geleneksele göre sermaye olmasını, orta sınıfın silinmesini ve "refah üretme sürecinin" değişimini getirir.
- (v) Tüketici egemenliği olarak küreselleşme. Piyasadaki performans standartları, düzenleyiciler yerine ürünleri alanlarca konulur ki bu, yetkinin devletten tüketicilere transferidir. Bilgi devrimi ulus-ötesi ya da üstü nitelikleri dolayısıyla vatandaşları "müşteri/tüketici" olarak değerlendirir.
- (vi) Rejim teorisi olarak küreselleşme. Aslında bu küreselleşmenin en eski biçimidir. Rejimler ekonomik ve siyasal aktörlerin karşılıklı bağımlılıklarını örgütleyip yönettikleri resmi ve kurumsal aygıtlardır. Rejimler standartları saptar, dağıtım işlevlerini gerçekleştirir, uyumu denetler, çatışmaları azaltır ve anlaşmazlıkları çözümlerler. Bilgi toplumu ulus-devletin egemenliğini sınırlamakla beraber yeni TEP ile giderek rejimleri çevre, toplumsal anlaşmalar/haklar ve yerli insanların hak ve özgürlükleri gibi daha "yumuşak alanlara" yöneltmektedir.
- (vii) Aşırı-hareketlilik (ultra-mobility) olarak küreselleşme. Bu kavram mal, hizmet ve emeğin hızlı devinim ve akışını anlatır ve aslında globalleşme ve yeni TEP dönüşümünü destekleyen özgün bir olgudur.

Küreselleşmeyle paralel bir gelişim gösteren yerelleşme süreci, yaygın demokratik gelişmenin de etkisiyle kamu hizmetlerinin en yakın yönetim birimlerince sağlanması (subsidiyarite) ilkesinin ve dolayısıyla yerel yönetimlerin güçlendirilmesini hızlandırmaktadır. Keza hızlı nüfus artışıyla gelişen hızlı kentleşmenin getirdiği kapsamlı sorunların çözümünde merkezi yönetim ölçeğinin yeterince etkin ve işlevsel olamayışı, halkın yönetime doğrudan katılımının önem kazanması, merkezi yönetimle aralarındaki belirgin işbölümünde hareket alanı daha çok sosyal ve kültürel hizmetlerle ve bir ölçüde imar faaliyetleri çerçevesinde kalan yerel yönetimlere kentlerin ekonomik gelişmesinde yeni işlevler yüklenmesi, bu yönetimlerin önemini artıran diğer unsurlar olmuştur.

OECD bünyesinde çalışan Stratejik Yönetim Forumu'nun, e-devlet uygulamalarında vergi sistemi için geliştirdiği geleneksel / elektronik yöntem karşılaştırmasına dair bir tablonun mantığını, e-devlet modelinin geneli için genişleterek uyarlırsak, söz konusu edilen paradigma dönüşümü daha net bir biçimde anlaşılabilir:

Tablo 2.2 : Geleneksel / Elektronik Yöntem Karşılaştırması

Geleneksel Devlet	E-Devlet
Pasif Yurttaş	Aktif Müşteri-Yurttaş
Kâğıt-temelli İletişim	Elektronik İletişim
Dikey/Hiyerarşik Yapılanma	Yatay/Koordineli Ağ Yapılanması
Yönetimin Veri Yüklemesi	Yurttaşın Veri Yüklemesi
Eleman Yanıtı	Otomatik Sesli Posta, Çağrı Merkezi vb.
Eleman Yardımı	Kendi kendine Yardım / Uzman Yardımı
Eleman-temelli Denetim Mekanizması	Otomatik Veri Güncellemesiyle Denetim
Nakit Akışı / Çek	Elektronik Fon Transferi (EFT)
Tek tip Hizmet	Kişiselleştirilmiş/Farklılaştırılmış Hizmet
Bölümlenmiş / Kesintili Hizmet	Bütünsel / Sürekli / Tek-duraklı Hizmet
Yüksek İşlem Maliyetleri	Düşük İşlem Maliyetleri
Verimsiz Büyüme	Verimlilik Yönetimi
Tek Yönlü İletişim	Etkileşim
Uyruk İlişkisi	Katılım İlişkisi
Kapalı Devlet	Açık Devlet

Forum on Strategic Management (OECD), *Tax Administration Aspects of Electronic Commerce: Responding to the Challenges and Opportunities*, http://www.oecd.org/daf/fa/e_com/ec_9_FSM_REPORT_Eng.pdf, sf. 11

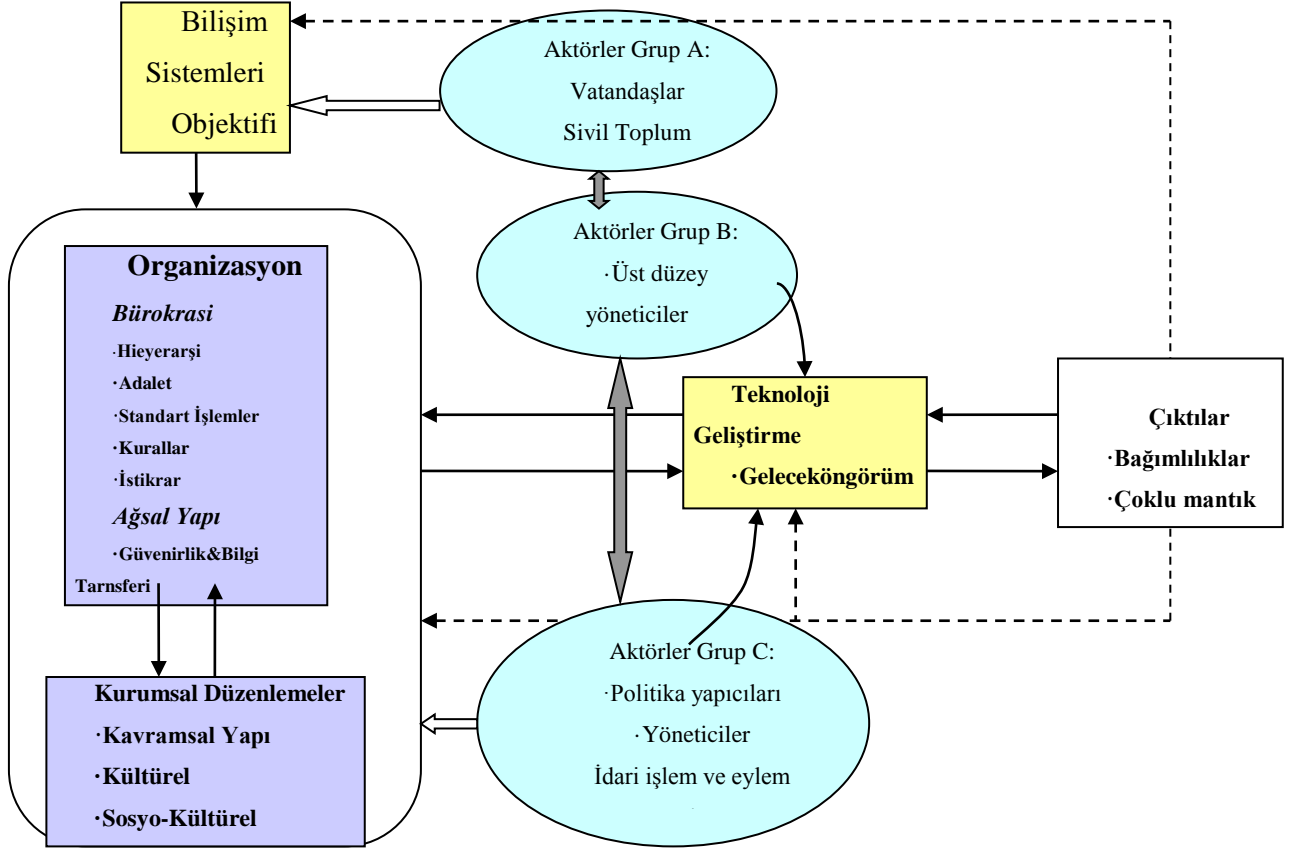
3. E-DEVLET MODELİNE İLİŞKİN TEORİK YAKLAŞIMLAR

3.1. Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve E-devlet –I-

Teorik çalışmaların temel amacı, realitenin kavranması ve yorumlanması yoluyla genel bir açıklama çerçevesi oluşturmaktır. Bu görüşün daha ileri boyutlardaki yansımalarına göre teorik yapı olmaksızın realitenin açıklanması imkânsızdır”. Bu nedenle sosyal ve örgütsel uygulamalar ve bilgi teknolojilerinin içinde saklı olan anlamın ortaya çıkarılması için yalnızca gözlem değil aynı zamanda teorik açıklamaların gerekliliği konusunda şüphe yoktur. Teorik arka plandan yoksun çalışmalarda detaylar, olaylar ve çeşitli faktörler arasındaki ilişki ağı ortaya çıkarılamaz. Bazı yapısal çerçeve sayesinde pratikte neler olup bittiği konusunda anlamlı tartışmalar yapılabilir. Bir konu hakkında toplanan veriler teoriye ve nihayet bilgiye ulaşılır. Sosyal bilimlerde karmaşık realiteyi tanımlamak, açıklamak, planlamak için teoriye ihtiyaç duyar. Bu makalede sosyal bilgi alanı kapsamında yapılan çalışmalara teorik temel içerisinde katkı yapılması amaçlanmıştır. Sosyal bilgi alanı disiplinler arası çalışmaların tasarlandığı bilgi teknolojilerinin getirmiş olduğu yeniliklerin birbiriyle etkileşim içinde olan kurumsal ve kültürel kontekstlerin kullanıldığı bir düzlemdir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerin gelişmesiyle birlikte günümüz dünyasında devletlerin işleyiş mekanizması da değişmektedir. Küreselleşmenin hızla ilerlediği ve ekonomik anlamda sınırların kalktığı bir dünyada bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, Türkiye ile Avrupa Birliği’ne üye olan ülkeler arasındaki farkı açmaktadır. Bilgi toplumu olamayan ülkelerin değişen dünya düzeninde kendilerine yer bulamayacakları görülmektedir. Bu süreçte, teknolojiye ve insana yatırım yapan ülkeler kendi geleceklerini garanti altına almakta ve diğer ülkelere üstünlük kurmaktadır. Türkiye’nin bu farkı kapatarak bilgi toplumu durumuna gelebilmesi için devletin, gelişmiş ve uygun teknolojileri çağdaş yönetim teknikleriyle birleştirerek vatandaşa hizmeti ön plana çıkaran yeni bir yapılanmaya gitmesi gerekmektedir.

Tablo 3.1.1. e-Devlet Modeli

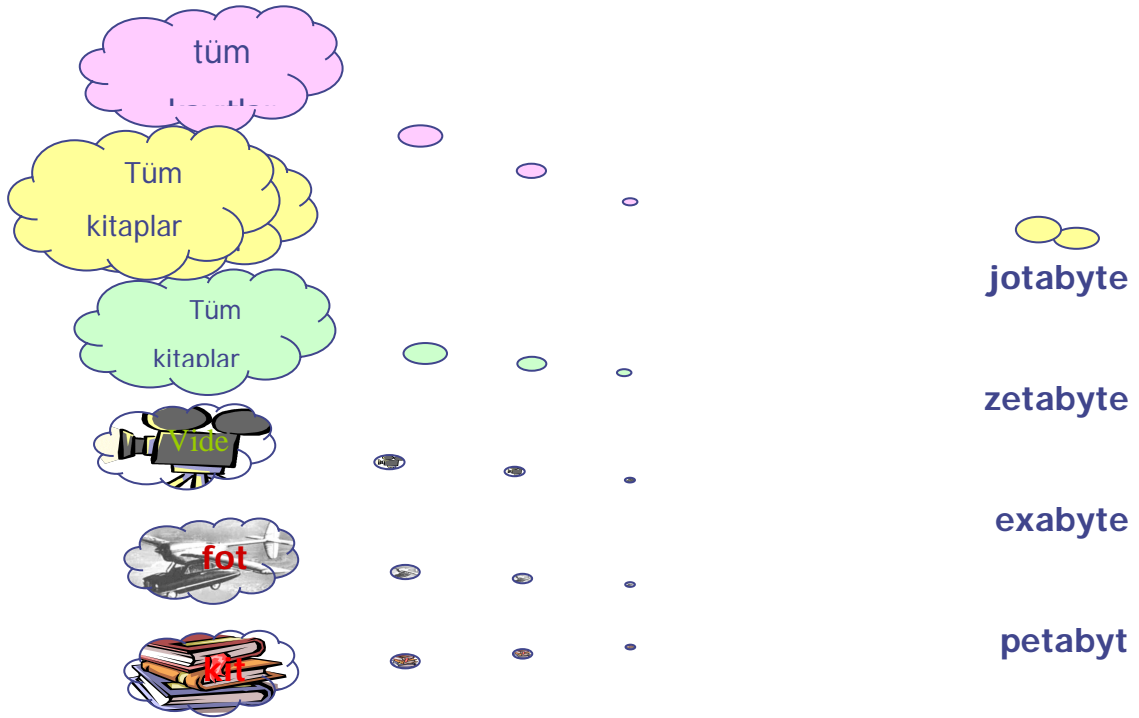

3.2. Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve E-devlet –II-

Don Tapscott, bu konudaki en önemli kaynaklardan biri olarak kabul edilen Dijital

Ekonomi adlı kitabında genel olarak “devletlerin tarihsel teknolojik gelişimini” şöyle aktarmaktadır (<http://books.google.com.tr/>):

“...Öncelikle devletler sanayi çağının kurumlarıdır ve sanayi ekonomisi işletmesindeki komuta-kontrol modeline uyum gösterecek şekilde yapılandırılmışlardır. Bürokrasi ve sanayi ekonomisi el ele büyüdü. Ekonominin yollara, kanalizasyona, elektrik sistemine ve gelişmiş bir orduya ihtiyacı vardı. Devletler büyüyüp gelirleri arttıkça, tarıma dayalı ekonominin gerektirdiğinden çok daha kapsamlı süreçlere, yapılara ve kontrollere ihtiyaç duyuldu...Sonuç olarak,...bu tip kuruluşlar fiziki ve finansal açıdan büyüdüler ve yeni oluşan sınıflara yeni kurallar ve prosedürler uygulamaya başladılar. Bunların hepsi o zamanın gerektirdiği uygulamalardı; bürokrasi 100 yıl önce çok olumlu bir kavramdı. Bu tip bürokrasiler geleneksel olarak bilginin sadece dikey olarak akmasına izin vererek, bölümler arası bilginin akışını azalttı ve adeta bireysel soba bacası fonksiyonu gördü.

Son 35 yıl içinde devletler otomasyon ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bilgi işleme sürecine gereksinim duyduklarından, bilgisayarları işlerinde kullanmaya başladılar. Bu amaca yönelik harcama öyle bir noktaya geldi ki, 1994 yılı itibariyle ABD sadece bilgi sistemlerine, askeri olanlar hariç, yılda 25 milyar dolar harcar olmuştur (İnce, 2001). Peki sonuç ne oldu? Kurumlar bugün eski yapılar ve çalışma biçimleri içerisinde

kilitlenmiş durumlar; her biri kendine uygun teknoloji odası içine hapsolmuş. Bu durum, teknolojiye yeni biçimlerde yaklaşılması için güçlü bir talep yaratıyor (<http://books.google.com.tr/>):.

1970'lerin ikinci yarısından sonra bu iletişim teknolojilerinin çok hızlı bir şekilde gelişmesi ve günlük hayatın bir parçası haline gelmesiyle, yeni ve farklı düşünce tarzları, davranış biçimleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bilgisayar ağlarının gelişmesiyle zaman ve mekân sınırları aşılmış, dünyanın her yerinden her çeşit ve kültürden insan birbiriyle anında iletişim kurabilmeye başlamıştır. Her türlü ses ve görüntü iletimi, tasarımı yaşamın artık vazgeçilmez unsurlarını oluşturmaktadır. “Elektronik devimin en ilginç yanı sosyal sonuçları olacaktır. Gerçekten özgür iletişimin şu üç alanda getireceği sonuçlar ilginç olacaktır: işyeri çoğu kimse için merkezi yer olmaktan çıkacak, evin bazıları için işverenin bulunduğu ülkede bile olması gerekmeyecek ve kişinin dış çevresinde, ülkesi, kenti ve sokağında büyük değişiklikler olacaktır (<http://books.google.com.tr/>).

Yukarıdaki ifade 1994 yılında fütürolog Hamish Mcrae'nin bir öngörüsü olarak dikkat çekmektedir. Bu öngörüler, 2020 yılları için yapılmışken, henüz yazımının üzerinden sekiz yıl geçmeden, neredeyse gerçekleşmiştir. Bu da bilgi ve iletişim teknolojilerinin tahmin edilemez şekilde hızlı bir şekilde değişmekte olduğunu göstermektedir. “Sanal” (virtual) kavramı, fiilen mevcut olmayan fakat sanki varmış gibi görülen, hissedilen anlamındadır. “Sanal gerçeklik” (virtual reality) de, bu fiilen olmayan bir olayın sanki mevcutmuş gibi hissedilmesi, sanki gerçekmiş gibi görülmesini ifade etmektedir. Örneğin, bazı gelecek bilimcilere göre, sanal gerçeklikteki katılımcılar, sadece bir yerden ayrılıp yola çıkmaz, aynı zamanda harcadıkları zamana değecek belli bir yere, belli bir etkinliğe doğru yola çıkarlar: Bu ortamlar arasında, tematik parklar, kumarhaneler, sanal gerçeklikler, internet sohbet odaları sayılabilir. Bilgisayarda tasarımı yapılan bir sinema koridorları içine girip yürümek, telekonferansla toplantı yapmak, evde oturup süper marketlerden alışveriş yapmak, günlük hayatta hepimizin tanık olduğu sanal gerçeklik örnekleridir. Haberleşme ve bilgi işleme teknolojisindeki bu gelişmeler ile olayların zaman, fiziksel varlık ve coğrafi anlamda yer ile bağları kopmakta ve sanki bu faktörler varmış gibi hissedilmektedir. Sanal bürokrasi kamu yönetimin en yeni kavramlardan biridir. Sanal gerçeklik sistemleri gerçek iş aktivitelerini beyne gönderilen çeşitli mesajlar aracılığıyla canlandırır. Örneğin, bu sistem altında kişi evinde oturmakta iken, kendisinin uzayda dolaştığını simülasyon edebilir. Bu sistem organizasyonlar için düşünüldüğünde umut verici görünse de, yüksek maliyetleri dolayısıyla çok büyük devlet ve özel işletmeler haricinde kullanımı çok yaygın olamamaktadır (<http://books.google.com.tr/>):.

3.3. E-devlet Kavramsal Çerçeve –I-

Akıllı devlet (smart government) olarak da tanımlanan “elektronik devlet” temel olarak kamunun hizmet verdiği alanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması yoluyla şeffaf, vatandaşa yakın, daha ucuz ve verimli çalışan bir idari yapı olarak tanımlanabilir (Yanık, 2002). Bu anlayış, Devletten – Vatandaşlara (G2C: Government-to-Citizen), Devletten – Özel Sektöre (G2B: Government-to-Business), Devletten – Çalışanlarına (G2E: Government-to-Employee) ve son olarak da Devletten – Devlete (G2G: Government-to-Government) olan ilişkilerde yepyeni açılımlar sağlamaktadır.

İnternet teknolojisinin genel olarak devlet yönetiminde kullanılması tartışmaları dünyada “e-devlet” kavramı ekseninde yapılmaktadır. Elektronik devlet, ya da kısa adıyla e-devlet, temel olarak kamu bilgi ve hizmetlerine erişimin ve bu bilgi ve hizmetlerin dağıtımının bilgi ve iletişim teknolojileri ve özellikle İnternet yoluyla yapılması olarak tanımlanabilir. Bu tanımlı biraz genişletirsek görürüz ki, söz konusu bilgi ve hizmetlerin akış yönü kamu kurumundan vatandaşa olduğu kadar, kamu kurumları arasında, kamu kurumundan özel sektör kurumlarına veya sivil toplum örgütlerine, veya vatandaştan vatandaşa da olabilir. Hatta e-devlet kavramına ulus-devlet düzeyini aşan bir bakış açısıyla yaklaşırsak devletler arası bilgi ve hizmet değişiminin de e-devlet kavramı kapsamına girmesi mümkündür.

3.4. E-devlet Kavramsal Çerçeve –II-

21. yüzyılda ideal anlamda e-devlet devlet;

- Sistem entegrasyonu ve ölçeklenebilirliğin olanakları ve sınırlarını teknolojik, kurumsal ve politik olarak araştırarak, birbiriyle uyumlu çalışabilen güvenli sistemler geliştiren,

- İnternet teknolojileri, devlet bilgisine ulaşım, elektronik oy verme ve elektronik vergilendirme sistemini mümkün kılan, vatandaşların demokratik süreçlere katılımı için yöntem ve ölçümler geliştiren ve kendini sürekli yenileyen,
- İnternet kullanımının kamu sektöründe ve halk arasında daha yaygın hale gelmesiyle yeni ve entegre hizmetler veren,
- Devlet tarafından verilen hizmetlerin özel girişim ve STK ortaklıkları ile başka kuruluşlar tarafından verildiği,
- Bilginin araştırılması, seçilmesi, analizi ve paylaşımı için geliştirilecek teknolojilerin kamu görevlilerinin karar verme süreçlerini derinden etkilediği, bu teknolojilerin kullanımıyla birlikte, halk katılımı ve açık devlet kavramlarının mümkün kılındığı,
- Kamu sektöründe, elektronik arşivleme ve kayıt yönetiminin gündelik hayatın bir parçası haline geldiği,
- Daha gelişmiş ve sürekli gelişmeleri takip eden bilgi teknolojileri yönetiminin var olduğu,
- Araştırma kaynaklarının kullanılabilir bilgi sağladığı ve uygulanabilir yöntemler geliştirebildiği,
- Devlette gerçekleştirilecek ileri düzeydeki tüm BT uygulamalarının, politikalar, süreçler, bilgi ve teknoloji ile bütünleştirildiği, devlettir.

3.5. E-devlet Kavramsal Çerçeve –III-

E-devlet uygulamasında, teknoloji birlikte daha etkin çalışma araçları sağlayacaktır. İletişim araçları, daha resmi iletişim yöntemleri ile mümkün olmayan bağlar ve ilişkilerin desteklenmesinde ve beslenmesinde etkili rol oynayarak, çalışan iletişimini güçlendirecektir. Uzaktan öğrenme ve video konferans gibi teknolojik araçlar ile yer ve zaman bağımsız iletişim kurulabilecektir. Ayrıca, veri görselleştirmesi, bilgi çıkarımı, veri entegrasyonu ve dijital kütüphane teknolojileri gibi bilgi yönetimi araçları, bilginin kullanımı ve yaygınlaştırılmasına olumlu katkılarda bulunacaktır. Veri ambarları gibi teknolojiler, farklı kaynaklardan bilgiyi bir araya getirecek, bunun yansısı veri yönetimi ve bilgi arama araçları, birçok konuda planlama ve değerlendirme amaçlı olarak kullanılabilir.

Tablo: 3.5.1. Değişik E-devlet Tanım Önerileri

İletişim tarafları	İÇERİK	Baskın özellikler	Adlandırma	Örnek
İki yönetim birimi arasında	Kamusal bilgi ve hizmetler	İletişim, eşgüdüm, birörnekleşme (standardlaşma)	E-Yönetim	Ortak bilgi bankası/ veri tabanı oluşturulması ve kullanımı
Yönetim birimi ile vatandaş arasında		İletişim, şeffaflık, hesap verme, etkinlik, etkililik, birörnek hizmet verme, verimlilik	E-Devlet	Kamu kurumu Web sayfaları, vatandaşlarla kamu çalışanları arasında e-posta alışverişi
Yönetim birimi ile özel sektör kurumu arasında		İletişim, alışveriş, ortak çalışma	E-Devlet, E-Ticaret E-Ortaklık	Devlet ihalelerinin İnternet'ten ilanı, İnternet ortamında haberleşen kamu-özel sektör ortaklıkları
Yönetim birimi ile sivil toplum kuruluşu arasında		İletişim, eşgüdüm, şeffaflık, hesap verme,	E-Yönetişim	1999 depremlerinde İnternet ortamında toplanan yardım ve gönüllülerin merkezi hükümetin oluşturduğu bir havuzda toplanması
Vatandaşlar arasında		İletişim, eşgüdüm, şeffaflık, hesap verme, örgütlenme	E-Yönetişim	İnternet üzerindeki tartışma grupları

Kaynak: Yıldız, Mete (Ekim 2003), "Elektronik (E)-Devlet Kuram ve Uygulamasına Genel Bir Bakış ve Değerlendirme", Muhittin Acar ve Huseyin Ozgur (Ed.) içinde, Çağdaş Kamu Yönetimi-1, İstanbul: Atlas-Nobel Yayınları.

3.6. E-devlet Kavramsal Çerçeve –IV-

- Geleceğin devleti olarak da tanımlanan e-devlet temel olarak kamunun hizmet verdiği alanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması yoluyla daha şeffaf, vatandaşa daha yakın, daha ucuz ve daha iyi çalışan bir yönetsel yapı olarak tanımlanabilir.
- Devlet, devlet işlerinde gerek vatandaş gerekse işletmeler bazında hizmetlerin üretilmesi amacıyla elektronik ticaret araç ve tekniklerinin uygulanmasıdır.
- E-Devlet, devletin günlük idari işlerinin kolaylaştırılmasında iletişim ve enformasyon teknolojilerin kullanılmasıdır.
- E-Devlet, kamu idari ünitelerinin enformasyon teknolojileri (örneğin geniş alan ağları, internet, mobil iletişim vb.)ni kullanarak vatandaşlar, işletmeler ve diğer devlet birimleri arasındaki ilişkilerini dönüştürmesidir.
- Elektronik devlet, birey ve kurumların açık ağ ortamında veya sınırlı sayıda kullanıcı tarafından ulaşılabilen kapalı ağ ortamlarında yazı, ses ve görüntü gibi sayısal bilgilerin işlenmesi, iletilmesi, saklanması temeline dayanan ve bir değer yaratmayı amaçlayan kamu hizmetlerinin tümüdür.
- Means ve Schneider (Eroğlu, 2013) e-devleti devlet kuruluşları ile bu kuruluşların bilgi ve hizmetlerinin üreticileri (diğer devlet kurumları, özel şirketler, vatandaşlar) ve tüketicileri (yine diğer devlet kurumları, özel şirketler, vatandaşlar) arasında BİT aracılığıyla kurulan ve sürdürülen ilişkiler olarak tanımlamaktadırlar. Hernon ise e-devlet için: "...basitçe devlet hizmetlerini müşterilere haftanın yedi günü, günün 24 saati bilgi teknolojileri yoluyla sunmaktır. Söz konusu müşteri bir vatandaş, bir özel şirket ve hatta diğer bir devlet kurumu olabilir." tanımını getirmektedir.

- Brown ve Brudney ise e-devleti kamu bilgi ve hizmetlerine erişim ve bu bilgi ve hizmetlerin yaygın ve etkin bir biçimde sunulması için teknolojinin ve özellikle web-tabanlı uygulamaların kullanımı olarak tanımlamakta ve bu bağlamda e-devlet çabalarını devletten vatandaşa (D-V), devletten devlete (D-D) ve devletten özel sektöre (D-OS) olmak üzere üç ana sınıfa ayırmaktadırlar. Bu üç ana sınıfa iki tane daha eklemek mümkündür: Vatandaştan vatandaşa olan kamusal içerikli iletişim (V-V) ve devlet ile sivil toplum örgütleri arasındaki iletişim (D-ST) .

3.7. E-devlet Kavramsal Çerçeve –V-

E-devlet kavramı çok yönlü ve karmaşık bir yapıdadır. Bu karmaşıklık zaman zaman kavram kargaşası yaratmaktadır. Söz konusu belirsizlik ve kargaşanın nedenleri şöylece özetlenebilir: Birinci olarak, e-devlet, kullanılan teknoloji değil yerine getirilen faaliyet (kamu bilgi ve hizmetlerinin elektronik ortamda aktarımı) etrafında anlaşılan ve tanımlanan bir kavramdır. Dolayısıyla e-devlet kavramının -yukarıda da görüldüğü üzere- mümkün olduğunca esnek ve muğlak tanımlanmasının nedeni kavramın değişik ortam ve ilişkilerde değişik anlamlar kazanmasıdır.

İkinci olarak, e-devlet kavramı değişik kişi ve gruplara değişik şeyler ifade etmektedir. Örneğin Perri, e-devlet kavramını elektronik ortamda kamu hizmeti sunumu, elektronik demokrasi ve elektronik yönetim olmak üzere üç değişik boyutta tanımlamaktadır. Tüm bunlara ek olarak teknolojinin baş döndürücü hızdaki değişimi e-devlet kavramının tam olarak anlaşılmasına, bu alandaki kuram ve uygulamaların sınırlamalarını ve yarattığı fırsatları tam anlamıyla kavramamıza fırsat bırakmamaktadır. Bu nedenledir ki e-devleti sadece şeffaflık, karşılıklı etkileşim, katılım gibi belirli bir alandaki uygulamasına dayanarak tanımlama çabaları yaygınlık kazanmaktadır. Örneğin, ABD Enerji Bakanlığındaki elektronik bilgi akışını inceledikleri çalışmalarında Whitson ve Davis'e-devleti sadece maliyet üzerine yaptığı olumlu etki çerçevesinde tanımlamışlardır.

Üçüncü ve son olarak, e-devlet kavramı için anlamlı bir içeriğin yanı sıra “bilgi yönetimi” veya “bilgi toplumu” kavramları gibi moda bir kavram olmanın beraberinde getirdiği olduğundan kapsamlı ve önemli görünme durumu da söz konusudur. Bu tür bir ‘kavramsal kofluk’ e-devlet uygulamalarından insanların beklentilerini gerçekçi ölçülerin yukarısına çekmekte ve bu kavramın sırf moda olduğu için tartışılması ve uygulanması gibi bir durum ortaya çıkartmaktadır. Öte yandan, moda bir kavram olmanın kişi ve kurumları daha kolayca harekete geçirme anlamında olumlu bir yönü de vardır.

3.8. E-devlet Kavramsal Çerçeve –VI-

E-devletin ne olduğu kadar ne olmadığını tanımlamak da önemlidir: Günümüzde henüz evrilmekte ve içeriğini aramakta olan bir konu olan e-devlet ile e-ticaret, e-demokrasi gibi kavramların farklılıklarını tanımlamakta yarar vardır. Örneğin, e-ticaret daha çok özel sektör kuruluşlarının kendi aralarındaki ve müşterileriyle aralarındaki ticari faaliyetleri kapsarken, kamu kurumlarının özel sektör kuruluşlarıyla aralarındaki ticari faaliyetler, hem e-devletin hem de e-ticaretin kapsama alanına giren bir altküme oluşturmaktadırlar. Aynı şekilde e-demokrasi bilgi ve iletişim teknolojilerinin politik alana yansımalarını, e-devlet ise yönetim alanına yansımalarını değerlendirmekle beraber, aradaki ayrım her zaman çok net olmamaktadır (<http://www.tasam.org/>).

E-devlet uygulamaları sadece devletin bilgi ve hizmet verdiği kanalları değiştiriyor gibi görünse de değişim çok daha derindir. Bu bağlamda e-devlet kavramını, kamu yönetimi yazınına son çeyrek yüzyılda giren müşteri/ vatandaş memnuniyeti, toplam kalite yönetimi, ağlar ve birlikler (networks and associations) gibi dönüştürücü kavramlardan biri olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Diğer bir deyişle e-devlet, vatandaşları ön plana çıkaran ve merkezi bir konuma yerleştiren, kamu çalışanını verdiği bilgi ve hizmetin kalitesinden sorumlu tutan, kamu görevlisinin performansını ölçen, iyi performansı ödüllendiren ve yetersiz performansı iyileştirmeye çalışan, kamu hizmeti sürecini sadece kamu kurum ve kuruluşlarının olanakları ile sınırlı görmeyip bu sürece özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını da dahil etme gayretinde olan bir yaklaşımdır.

3.9. E-devlet Kavramsal Çerçeve –VII-

E-devlet uygulamaları klasik devlet uygulamalarının alternatifi veya tamamlayıcısı olabilir. Alternatif olarak ortaya çıktığı durumlarda kamu yönetiminin işleyişi niteliksel ve niceliksel olarak değişecektir (<http://www.tasam.org/>). Örneğin kişilerin nüfus bilgilerinin kağıt üzerinde değil sadece sanal ortamda yürüdüğü bir sistemde ne eskisi kadar çok sayıda yerel nüfus idaresine, ne bu idarelerde çalışacak çok miktarda kamu çalışanına, ne de bilgiyi devletin bir kurumundan alıp diğer kurumuna verme amaçlı uzun yazışmalara (ve gecikmelere) gerek kalacaktır. Tamamlayıcı olduğu durumlarda ise aynı kamu bilgi veya hizmeti hem yüzyüze ve hem de sanal ortamda eş zamanlı sunulabilecektir. Örneğin, devlet ihalelerinin duyurularının ve sonuçlarının İnternet ortamında ilan edilmesi diğer birçok ilan yolu (yazılı, görsel ve işitsel medya, vb.) arasında sadece bir tanesidir. Yine benzer şekilde vatandaşların e-posta yoluyla kamu çalışanlarıyla kurdukları bağlantı, telefon, dilekçe, faks gibi diğer kanallara eklenmiş başka bir kanaldır sadece.

Dünyada uygulamaya konulmuş bütün eylem planlarında, kilit rol her zaman devlete ait olmuştur. Öncelikle, bilgi toplumunda kurum ve kuruluşlar e-Devlet girişiminin sağlayacağı olanakları kullanmalıdırlar. Bu dönüşümde kamu hizmetleri, sadece “elektronik” olmakla kalmayacak, aynı zamanda devlet bir noktadan erişilebilecek

bütünleşik (entegre) bir kurguya sahip olacaktır. Bu durumda, dönüşümün yaratacağı ihtiyaçlar doğrultusunda siyasal düzenlemeler getirilerek, doğrudan ve katılımlı bir yönetim düzenine geçilebilmelidir. Kamu hizmetlerindeki devlet, vatandaşını müşterisi olarak algılamalıdır. Gerçekleştirmek için ise, hızlı, verimli ve kaliteli hizmet üreten bir şirket gibi “müşteri ilişkileri” kurması gerekecektir.

3.10. E-devlet Kavramsal Çerçeve –VIII-

Bilgi Toplumunda e-Devlet, yasama, yürütme, yargı ve kamu hizmetlerinde doğrudan katılıma açık yeni bir demokratik düzene ihtiyaç göstermektedir. Bu yeni dönemde, yurttaş, özel sektör ve devlet ilişkilerinde yeni bir düzen beklentisinde olacaktır.

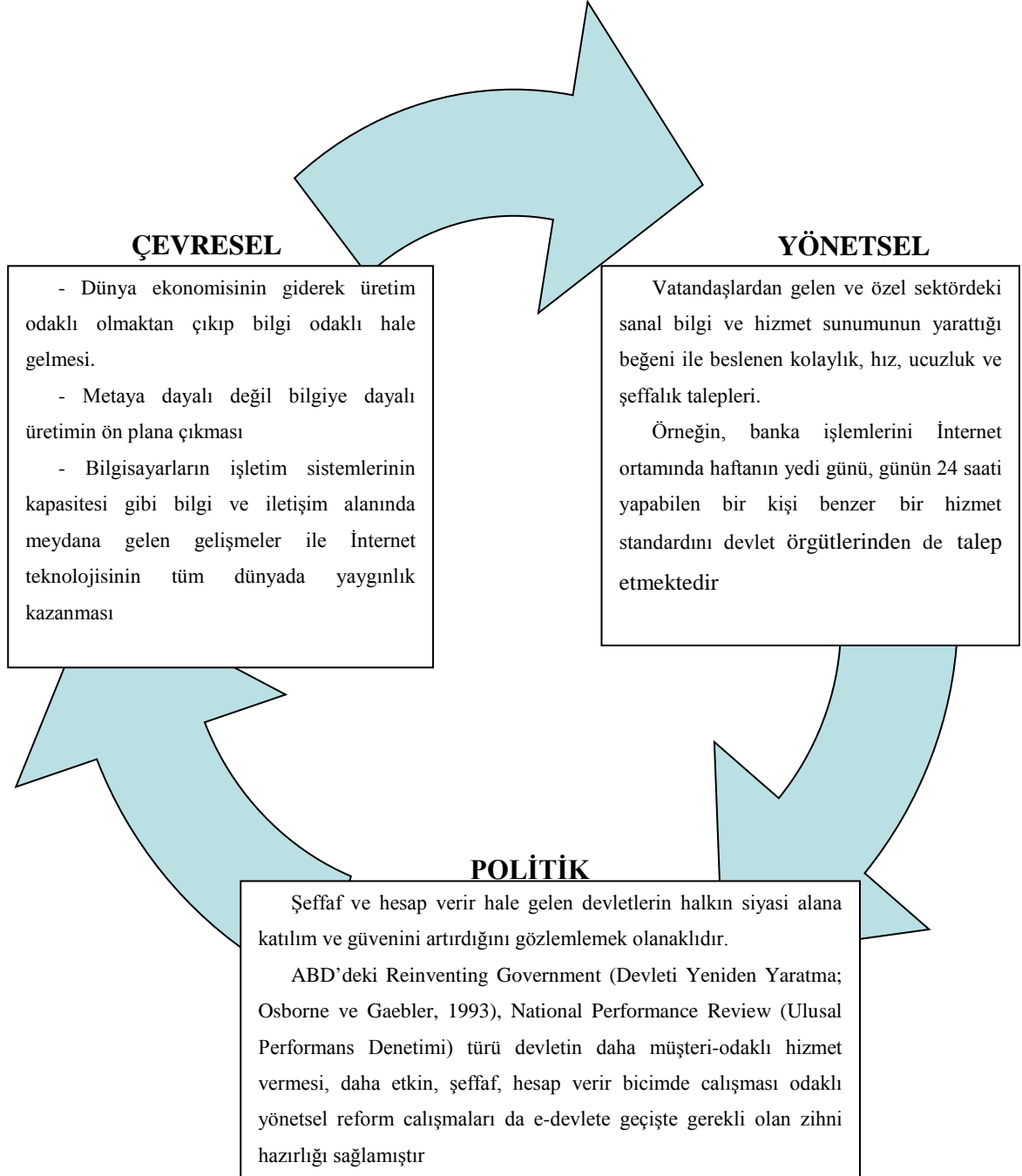
Günümüzde modern devletler, şekilci ve bürokratik imajlarından sıyrılıp, yurttaşlarına kaliteli hizmet üreten bir hizmet kurumu olma amacına yönelmişlerdir. Devlet, yurttaşın güvenini kazanmak ve karşısında değil yanında olduğunu hissettirmek amacıyla, mevzuat ve yasaları baştan düzenleyip, kamu hizmetlerini yeni bir yapıya kavuşturmak durumundadır (<http://denemetr.com/>). Artık uzun bekleyişler, evraklarla masadan masaya koşturmalar, bir türlü anlaşılamayan karmaşık süreçler ortadan kalkmalıdır. Bu ise, kamu kurum/kuruluşlarında mevcut düzeni analiz edip, hiç değiştirmeden bilgisayar ortamına aktarmakla olamaz. e-Devlet’e geçiş, tüm kamu hizmetlerinde iş süreçlerinin baştan ele alınması, kısaltılması, şeffaflaştırılması, anlaşılır ve kolayca uygulanabilir hale getirilmesiyle mümkün olacaktır (<http://www.tbd.org.tr>).

e-Devlet’te bilgi işçileri; farklı kurumlar tarafından üretilmiş, farklı veri tabanlarında yer alan ve yetkileri dahilinde bulunan her türlü bilgiye şeffaf bir şekilde ulaşabilecektir. Eski dönemin, “bizim dairemizde usul böyle, işime kimse karışamaz” anlayışa uygun olarak ortaya çıkan birbiriyle ilintisiz, dağınık şebekelerden; tek erişim noktasından bütünleşik hizmet ortamına geçiş elbette kolay olmayacaktır. Dönüşümde, süreçlerin reformu kadar, açık mimariye dayalı teknolojiler, sanal (virtual) kurumlar, entegrasyon çalışmaları ve Web tabanlı uygulamalar kilit rol oynayacaktır (<http://www.tbd.org.tr>).

Mevcut klasik devlet dairesi işleyişine bakıldığında, herhangi bir işe ilişkin tüm sürecin, tek bir memur tarafından yapıldığını nadiren görürüz. Oysa, “yurttaş merkezli” (yurttaş müşteri yerine koyan) yaklaşımdaki bir kamu örgütü müşteri ilişkileri yönetimini (Customer Relationship Management – CRM) benimsemek zorunlu hale gelecektir. Bu zorunluluk, iş akışı ve İnternet teknolojilerinin kullanımını kaçınılmaz yapacak, klasik anlamdaki devlet memuru, hizmet sektöründe çalışan bir “bilgi işçisine” dönüşecektir. Böylece, kişisel yargı ve takdir hakkı kalmayan klasik memur, kullanacağı yeni enstrümanlara hakim, bağlı olduğu basite indirgenmiş mevzuat çerçevesinde karar ve uygulama yetki ve sorumluluğu olan, dolayısıyla ürettiği hizmetin doğruluk ve kalitesinin hesabını vermek zorunda olan bir “iş birimi” konumuna gelecektir. Sonuçta, devlet daireleri, yurttaşlarca hızla erişilebilen ve her yurttaş tarafından kolayca denetlenebilen “iş merkezlerine” dönüşecektir (<http://www.tbd.org.tr>).

3.11. E-devleti Ortaya Çıkaran Etmenler -I-

E-devlet kuram ve uygulamalarının oluşumunda ana etmenler üç gruba ayrılmaktadır.

Yönetmel ve politik etmenlerin temelini oluşturan ve çevresel etmeni şekillendiren son çeyrek yüzyılı aşan “yönetim reformu- yeni kamu yönetimi” (YKY) hareketinin de e-devlet kuram ve uygulamasına büyük ölçüde temel oluşturmaktadır (<http://www.ircforumlari.net/>).

İlk olarak, birçok kamu kuruluşundaki katı bürokratik yapı ve vatandaşların ihtiyaçlarına hızlı ve etkin olarak cevap verme konusundaki yetersizlikler yönetim reformcularını alternatif arayışlar içine itmiştir. Devleti daha iyi çalışır ve vatandaşa hesap verir hale getirmek olarak özetlenebilecek bu yaklaşım e-devlet hareketinin de önemli yapı taşlarından biridir (<http://bilisimci2007>).

İkinci olarak, 1973’deki petrol krizi ile başlayan süreç sonucunda ortaya çıkan mali kriz ortamı dünya ekonomisinin yapısı ile birlikte refah devleti uygulamasını da kademeli olarak erozyona uğratmıştır. Kamu kaynaklarının azaldığı böyle bir ortamda “az kaynak ile çok iş yapmak” düsturu hem YKY hem de e-devlet söylemlerinde kendine önemli bir yer edinmiştir (<http://bilisimci2007>).

Üçüncü olarak, giderek daha rekabetçi olmaya başlayan küresel pazarlar, kamu yönetimi reformu vasıtasıyla daha rekabetçi bir toplum ve işgücü yaratmayı gerektirmiştir. Daha iyi yetişmiş bir işgücünün küresel rekabette yaratacağı avantaj e-devlet söyleminin de önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Örneğin E-Avrupa projesinin önemli vurgularından biri de “insanlara yatırım yaparak yeteneklerini geliştirmek”tir (<http://www.ircforumlari.net/>).

Dördüncü olarak, Yeni Kamu Yönetimi hareketinin vatandaşın devlete karşı aşınmış güvenini tazeleme yolunda; bütçe, performans ve güven açıklarını kapatmakta bir araç olduğunu iddia etmektedir. Benzer bir şekilde e-devlet kavramı da bütçe, performans ve güven açıklarını kapatıcı bir çözüm olarak ortaya atılmaktadır(<http://bilisimci2007>).

Beşinci nokta Yeni Kamu Yönetimi hareketinin önemli bir kısmının sembolik politikalarından ibaret olduğudur. Sorun çözmekten ziyade, sorunların çözülmesi için çaba harcandığını göstermeye çalışan bir tavır olarak da tanımlanmaktadır. Aynı sembolik politikalar demetinin e-devlet kavramı içinde de bulunduğunu iddia etmektedir (<http://www.ircforumlari.net/>).

3.12. E-devleti Ortaya Çıkaran Etmenler –II-

Beniger e-devlet kavramının ortaya çıkmasından on yıl kadar önce yaptığı analizinde, teknolojinin tarih boyunca madde ve enerjiyi işleme süreçlerinin kontrolü için kullanıldığı, kontrol zorlaştıkça (madde ve enerji işlenmesi hızlandıkça) yeni teknolojilerin imdada yetiştiğini vurgulamaktadır (<http://www.ircforumlari.net/>). Bu çerçevede, e-devleti madde, enerji ve insan hareketlerinin muazzam bir ivme kazandığı dünyamızda kamu kuruluşlarının BİT yardımıyla yaptıkları yeni bir kontrol hamlesi olarak da algılamak mümkündür.

Devlet, strateji geliştirmek ve topluma hizmeti daha etkin bir konuma getirmek içinde bilgiye gereksinim duyar. Bu amaçla, devletin kurumları arası bilgi akışı ve

entegrasyona ilişkin ön çalışmaların baştan yapılması gerekmektedir. Tekrarlı çalışmalardan ve aynı kapsamda olan altyapı maliyetlerinden kaçınılmalıdır.

Devlet kurumlarının kendi otomasyon süreçlerini ve bilgi altyapısını tamamlayarak kurum içi bilgi sistemlerini iyi bir şekilde kullanabilmeleri, kurumsal hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde sunabilen yapıyı oluşturmaları gerekmektedir (e-kurum). Bilgi, sürekli olarak kaynağından izlenerek güncellenmelidir. İkinci aşama olarak bu bilgilerin ulaşımına yardım edecek e-Devlet portalı'nın bir mantık çerçevesinde oluşturulması gerekmektedir. Burada Devlet bünyesindeki insan kaynaklarının teknik ve fonksiyonel altyapısının da iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. E-Devlet ortamında, herhangi iki kamu kurum/kuruluşu arasındaki ilişkilerin bütünüyle elektronik ortamda gerçekleştirilmesi hedeflenmelidir (<http://www.ircforumlari.net/>).

3.13. E-devletli Ortaya Çıkaran Etmenler -III-

Günümüzde kurumlararası veri iletişimi amacıyla kullanılan Elektronik Veri Değişimi (EDI) sistemleri yerini web tabanlı uygulamalara bırakıyor (<http://www.bilisimsurasi.org.tr>). Bu yolla verinin kümesel transferi yerine çevrim içi paylaşımı yöntemi benimseniyor. Veri transferi sırasındaki uzun beklemler kayboluyor. Tüm kamu kurum/kuruluşları, saklamak ve işlemek durumunda oldukları bilgilerin yalnızca kendilerine özgü “gizli bilgi”. “kuruluşa özel” bilgi olduğu düşüncesinden vazgeçmelidirler. Rekabet yerini işbirliğine devretmelidir.

Çevrim içi e-Devlet servislerinin önündeki en büyük engel kültürel direnç olarak gösterilmektedir. Bilgi teknolojileri konusunda bilgili olmayan her düzeyde çalışandan, elektronik servislerin kullanımına tepkiler oluşmaktadır. Özellikle bu tür tepkilerin üst yönetim kademeleri ve siyasilerde oluşması e-Devlete ulaşmayı daha da zorlaştırmaktadır. Değişime karşı direnç tarih boyu var olmuştur. e-Devlet, değişimi gerektirmektedir. Düşünce ve iş yapma tarzı, teknolojik gelişmelere paralel olarak büyük oranda değişmektedir. Özellikle teknolojik bilgi ve vizyon eksikliği bazı yöneticilerde korkuya ve endişeye dönüşmekte ve yeniliğe karşı adeta mücadeleci bir tavır sergilenmektedir (<http://www.bilisimsurasi.org.tr>).

E-devlet çalışmalarının önemini anlayan ülkeler hemen bir stratejik plan oluşturarak uygulamaları genişletmek için çaba göstermektedirler. Nitekim İngiltere’de devlet ve vatandaş arasındaki işlemlerin 2005 yılına kadar % 50’sinin ve 2008’de de tümünün elektronik ortamda yapılması için ciddi planlar yapılmaktadır (Silcock, 2001, <http://www.asunakutlu.com/>). Merkezi İngiltere’de bulunan Taylor Nelson adlı araştırma kuruluşunun yaptığı araştırmaya göre, İngiltere’de 10 vatandaştan üçünün devletle işlerini halletmek için internete girdiği, geçen yıl bu oranın yüzde 26 olduğu ifade edilmiştir. Jupiter araştırma kuruluşunca yapılan araştırmaya göre, Avrupalıların gazete ve dergi okumaya ayırdıkları süre haftada 3 saat olarak değişmezken, internette harcanan süre haftada 2 saatten 4 saate çıktığı, Avrupalıların televizyon başında geçirdikleri zamanın da son iki yılda haftada 10 saatten 12 saate çıktığı belirlenmiştir. İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya ve İspanya’da 5 bin kişi üzerinde yapılan araştırma, Avrupalıların internet kullanımı konusunda hala ABD’nin çok gerisinde olduğunu da ortaya koymuştur. Jupiter kuruluşunun kısa süre önce ABD’de yaptığı araştırmada da, Amerikalıların haftada ortalama 14 saatini “online” geçirdikleri, aynı oranda zamanı

televizyon başında harcadıkları, yazılı basın için ise Avrupalılar gibi 3 saat zaman ayırdıkları belirlenmiştir (<http://www.asunakutlu.com/>).

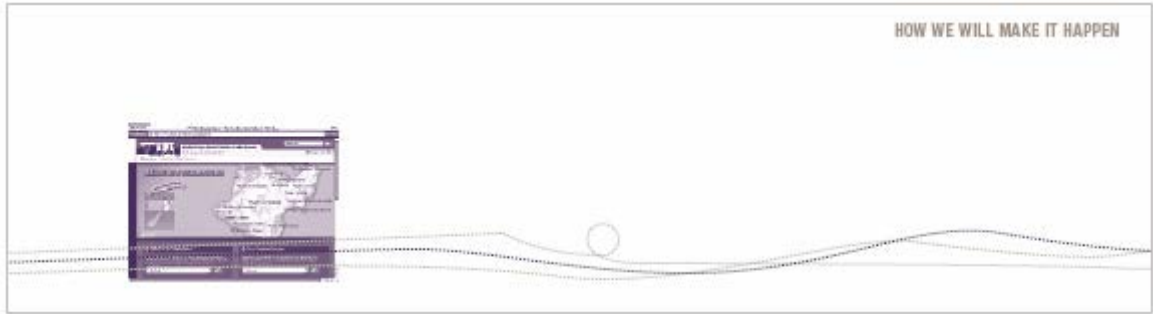
3.14. E-devleti Ortaya Çıkaran Etmenler –IV-

ABD’de belediyelerde e-devlet uygulamalarına yönelik yapılan bir araştırmaya cevap veren onbin ve üzeri nüfusa sahip belediyelerin % 85’i internet sayfalarının olduğunu belirtirken % 57’si örgüt içi iletişimi sağlayan intranet ağına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Yine ABD’nin California eyaletindeki belediyelerde 1997 yılında yapılan bir araştırmada yaklaşık 300 dolayındaki belediyenin internet sayfasına sahip oldukları belirlenmiştir (<http://www.asunakutlu.com/>). Ülkemizde de birçok kamu kuruluşunun e-devlet uygulamalarına başladığı görülmektedir. Ancak bunların belli bir stratejik plan çerçevesinde yönlendirilmesi ve gerekli altyapı, teknik ve personel olanakları ile deneyimlerin paylaşımı yollarının oluşturulması gerekmektedir. Bunların sonucunda yurttaşların kamu hizmetlerinden daha fazla bilgi sahibi olmaları, örgütlerin hizmetleri daha kolay sunmaları ve en önemlisi de politika oluşturma sürecine yurttaşların aktif katılımlarının sağlanması gibi yararları ulaşılacaktır. Bütün bunların devlette etkinliğin sağlanmasındaki rolünün oldukça önemli olduğu vurgulanması gereken bir konudur. Öte yandan, konunun bilincine varan yöneticiler ise işleri oldukça kolaylaştırmaktadır (<http://www.asunakutlu.com/>).

Dubai prensi General Şeyh Muhammed bin Rashid El Maktoum, 18 ay içerisinde çevrim içi sisteme geçmeyen kamu görevlilerini işten atacağını duyurmuştur. ABD Kongresinde, sayıları 1.8 milyon olan federal memurlardan her birine bir bilgisayar ve ücretsiz Internet erişimi verilmesi tartışılıyor. Yaklaşık maliyeti 1.4 milyar dolar olan bu iş öncelikle pahalı görüldü ancak yatırımın geri dönüşü hesaplandığında oldukça karlı olduğu görüşü benimsendi. Çünkü, e-Memur olmadan e-Devlet olamaz. Çekoslovakya gümrüğüne her yıl 2.5 milyon TIR transit geçiş amacıyla başvurmakta ve bu sayı yıldan yıla artmaktadır. Çek gümrüklerinde ülkeye giren her malın kaydını yapmak, gümrük tarifelerini uygulayarak vergileri ve istatistiksel verileri toplamak ve gümrük işlemlerini yapmak amacıyla 9000 gümrük memuru çalışmaktadır. Bir TIR şoförünün gümrük işlemleri için ortalama 12 saat beklediği hesaplanmıştır. Giderek artan bu yoğunluk karşısında Çek Cumhuriyeti, çareyi gümrük işlemlerini web’ e taşımakta bulmuştur. 75’ i sınırda olan 200 gümrük ofisi Internet aracılığı ile birbirine bağlanmış ve 2000 yılı başında gümrük beyannamelerinin %80’i Internet üzerinden gönderilmiştir. Gümrük vergilerinin toplanması tümüyle otomatik hale gelmiş ve TIR şoförlerinin bekleme mahkûmiyetleri ortadan kalkmıştır. Benzer biçimde ABD Ticaret Bakanlığı, ihracatçıların her tür bürokratik işlemini ve ödemelerini web üzerinden yapabileceği bir web ana kapısı açtı (<http://www.asunakutlu.com/>).

ABD Federal Hükümeti her yıl 17 milyar ABD Doları dolayındaki sarf malzemesi alımlarını web üzerinden yapıyor (<http://edevlet.tripod.com/demet.htm>). Bu yalnızca bir başlangıç. Buna karşın Avrupa ise kağıt ortamında olmayan imzalı belgeleri kabul edip etmeme yönünde, hala, kararsız bir tutum sergilemektedir. Avustralya Çevre ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı alımlar için sahada 2500 kişi çalıştırmakta iken her bir alımın onayı birkaç gün almaktaydı. Bugün alım onay süreci 24 saatten daha az sürmekte ve bir yıldan az bir zamanda 1.3 milyon dolar tasarruf edilmiş durumdadır. Çevrim içi satın alma sistemleri giderek yaygınlaşmakta olduğu ve öncelikle küçük alımlarla başladığı gözlenmektedir (<http://www.asunakutlu.com/>).

Küreselleşmenin hızla ilerlediği ve ekonomik anlamda sınırların kalktığı bir dünyada bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, ülkemiz ile çağdaş ülkeler arasındaki açığı artırmaktadır. Ülkemizin bu açığı kapatarak dünya ile bütünleşmesi ve bilgi toplumu durumuna gelebilmesi için devletin, gelişmiş teknolojiyi ve çağdaş yönetim tekniklerini birlikte kullanarak bireyleri ve vatandaşa hizmeti ön plana çıkaran yeni bir yapılanmaya gitmesi zorunludur. Bu yeniden yapılanma modeli e-Devlet olarak belirtilmektedir. E-Devlet; kamu kurum/kuruluşları, vatandaşlar ve ticari kurumlar arasındaki bilgi, hizmet ve mal alışverişlerinde bilgi teknolojilerinin kullanılarak performans ve verimlilik artışını hedefleyen devlet modeli olarak tanımlanmaktadır. E-Devlet'in amacı, devletin elindeki kaynakları etkin olarak yönetebilmesini ve "müşteri odaklı" bir anlayış içerisinde bireye etkin bir şekilde hizmet vererek yaşam standartlarının yükseltilmesini sağlamaktır. Hedef, insanlara alınan bedel karşısında verilen hizmeti daha verimli ve sağlıklı hale getirerek, bireyin devlete güvenini arttırmak ve devlet-birey arasındaki bu sürekli döngüyü etkinleştirmektir(<http://www.asunakutlu.com/>).

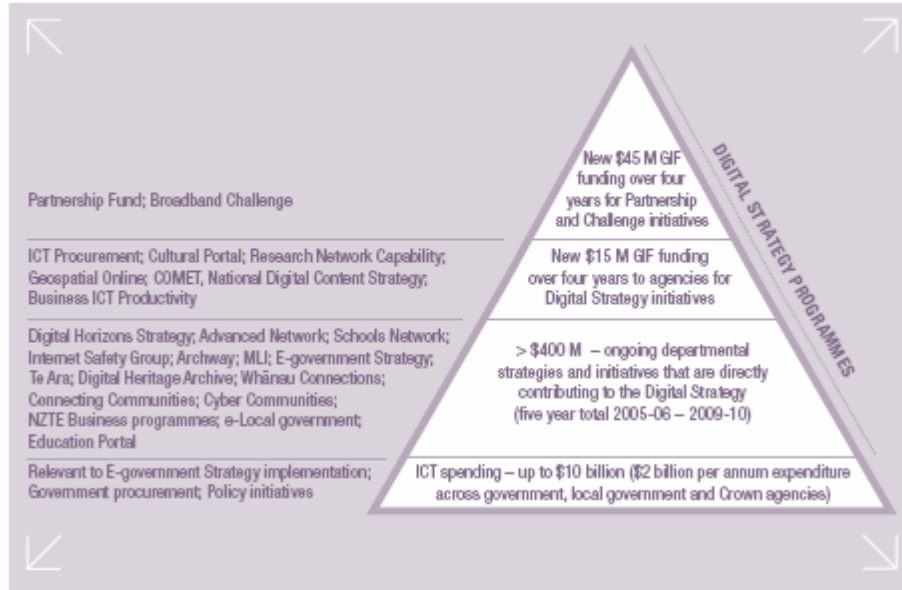

E-Devlet ile amaçlananlar ise şunlardır:

- Devletin şeffaflaşması,
- Devletin hızlı ve etkin bir şekilde işleyişinin sağlanması,
- Her düzeyde vatandaşın yönetime katılımının sağlanması,
- Kurumlar arası bilgi alışverişinin sağlanarak iş ve veri yinelenmesinin önlenmesi,
- Kamunun hizmet verdiği vatandaşların yaşamlarının kolaylaştırılması,
- Karar vericilerin bilgiye dayalı karar verme süreçlerinin geliştirilmesi ve hızlandırılması.

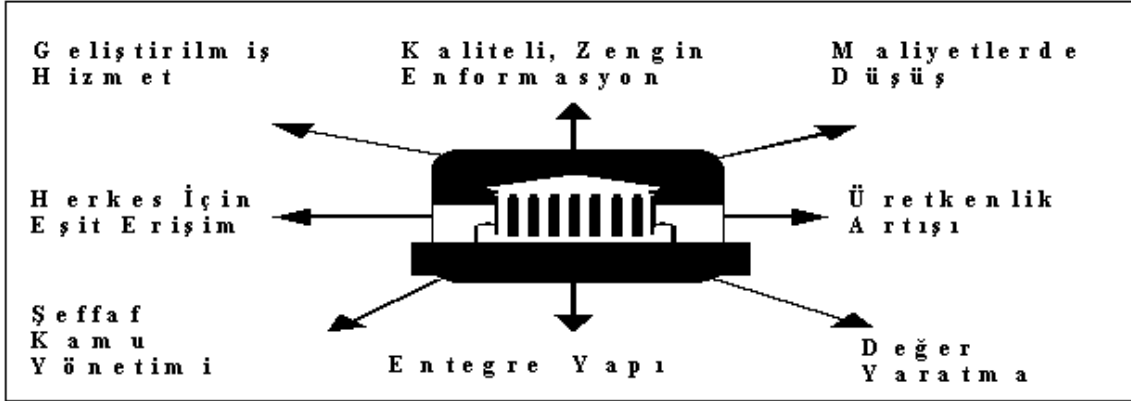
Bunların gerçekleşmesi durumunda sağlanacak yararlar;

DIGITAL STRATEGY-RELATED BUDGETS

- Zamansal kazanç sağlanacaktır,
- Maliyetler düşecek ve verimlilik artacaktır,
- Memnuniyet artacaktır,
- Ekonomik gelişim desteklenecektir,
- Hayat kalitesi artacaktır,
- Bireysel katılımın artacaktır,
- Kâğıt bağımlılığı ve kullanımı azalacaktır,
- Kamu ile olan işlemler için vatandaşın talep ettiği bilgilere bir noktadan ve doğru şekilde ulaşılabilecektir. Böylece insan yanlışları en aza indirilecektir,
- Bilgi ve iletişim teknolojileri ilk kurma maliyeti yüksek olmasına karşın zaman boyutunda toplam sahip olma maliyetinin düşmesi, verilecek olan hizmetin daha hızlı sunulması, işletme giderlerinin azalması, doğru bilgiye ulaşım vs. gibi olumluluklar hizmetin elektronik olarak sunumu için bir neden olacaktır,
- e-Devlet aynı zamanda hem kamu hem de vatandaş için karar almada kolaylık ve hız sağlayacaktır,
- e-Devlet' te vatandaşın talebi ön plana çıkacaktır,
- Vatandaş ile devlet arasındaki ilişki gelişecek, güven ortamı oluşarak kuvvetlenecektir,
- Vatandaşın kamu ile işlerinde kısa sürede doğru bilgiye ulaşımı karşısında kamuya güveni artacaktır.

Tablo 3.14.1: E- Devlet Yapısının Mimarisi -I-

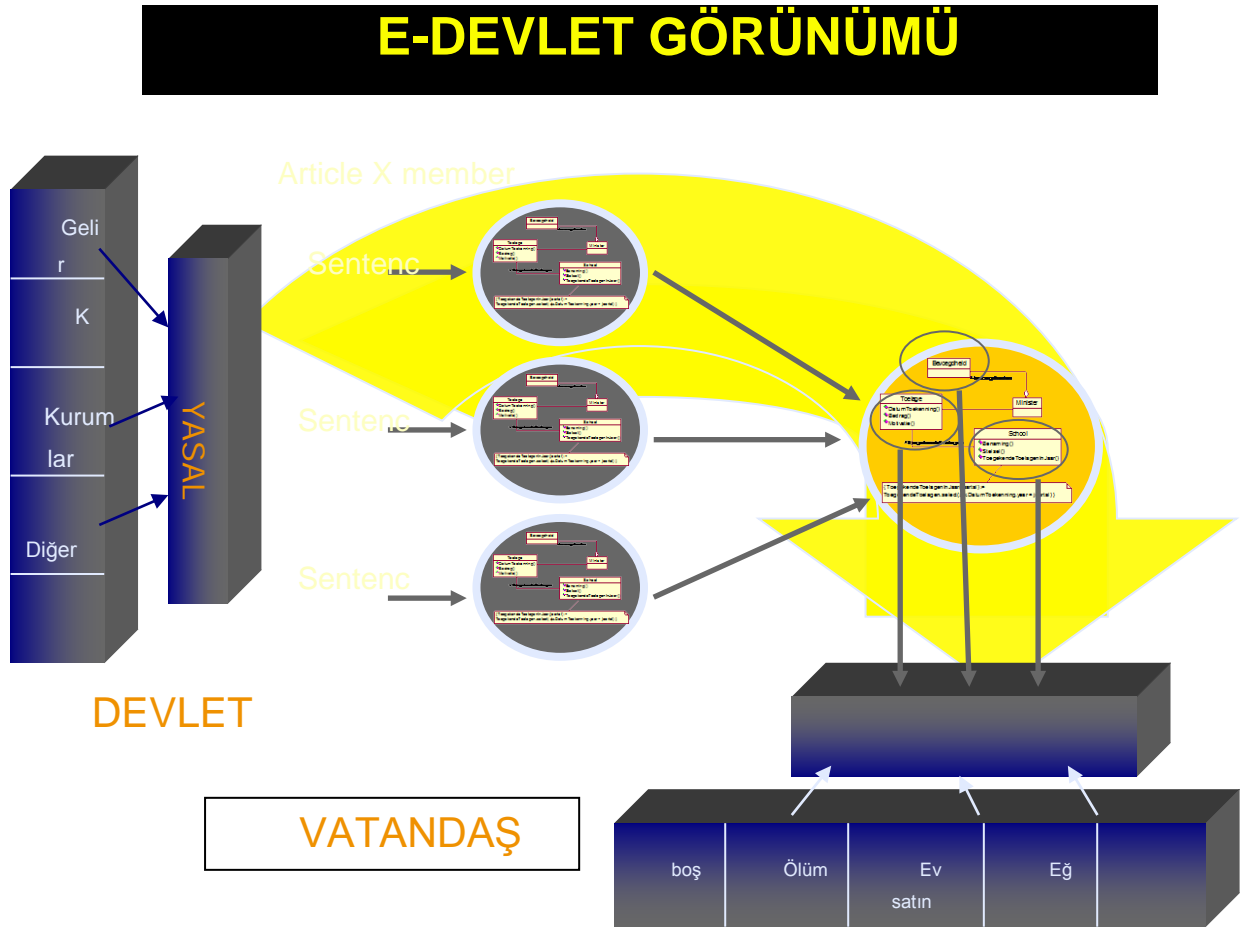

Değişen devlet anlayışında müşteri odaklı devletlerin, hem kamudaki hem de halka sunulan hizmetler açısından kritik performans alanında çok daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Genel olarak müşteri odaklı diye tabir ettiğimiz bu yeni anlayışta devletler; vatandaşların devlet hizmetlerine daha kolay ve aktif olarak katılmaları ile hizmet hacminin arttırılması, kamu faaliyetleri hakkında daha iyi bilgilenme, personel şikâyetlerinin azaltılması, işlem sürelerinin ve maliyetlerinin azaltılması ve bu etkenlere bağlı olarak halk arasında kurumsal imajın düzeltilerek yükseltilmesinde daha başarılı olmaktadırlar (<http://acikarsiv.atilim.edu.tr/browse/247/260.pdf>).

Bireylerin internet üzerinden devlet ile aralarında her bilgiyi bulmaları, şirketlerin online doldurdıkları formlar ile bürokratik işlemlerini yapmaları ve de memurların bütün işlemlerini online yapmaları devlete milyonlarca dolar tasarruf sağlayacaktır. E-devlete geçişin sağlayacağı bazı avantajlar şöyle özetlenebilir: Devletteki verimliliği arttırmak, bürokrasiyi azaltmak, giderleri azaltmak veya kontrol etmek, hizmetlerdeki kaliteyi arttırmak, hizmetlere her an ulaşımı kolaylaştırmak, ve katılımı arttırmak.

Birleşik devletlerde eyalet hizmetlerinin online sunulması maliyetlerde %70 tasarruf sağlamıştır. Arizona eyaletinde ruhsat, ehliyet vb. işlemlerin online yenilenmesinin maliyeti işlem başına 2 dolar iken, bu işlemlerin geleneksel olarak sunulmasının maliyeti 7 dolardır. Alaska'da araç tescil (muayene) işlemlerinin online yapılması maliyeti 7.75 dolardan 0.91 dolara düşürmüştür. Yine, Birleşik Devletlerdeki bazı tahminler yıllık GSYİH'nın % 2 oranında tasarruf sağlandığına işaret etmektedir. 11 milyon insanın gelir vergilerini online vermelerinden dolayı Brezilya hükümeti 10 milyon dolar tasarruf sağlamıştır. Dubai'de kamusal hizmetlerin iş alemleri ve bireyler için online sunulmasının idari maliyetleri en az % 10 düşüreceği tahmin edilmektedir. Şili devleti, toplam 4 milyar dolarlık harcama yaptıktan sonra oluşturulacak kamu web sitesinden sonra yılda 200 milyon dolar tasarruf etmeyi beklemektedir. Şili'de gelir vergisi ödemelerinin 1999 yılında sadece %5,22'si online yapılırken bir sene sonra online ödemeler yaklaşık beş kat artarak %25,7'ye yükselmiştir. Gelir vergisi işlemlerinin dörtte biri online olarak yapıldığı takdirde personel ve diğer cari giderlerinin önemli derecede azalacağı bir gerçektir.

Şekil 3.14.1: E- Devlet Yapısının Mimarisi –III

Vatandaşın bilgiye doğrudan erişiminin yanı sıra, kamu kurumları arasındaki iletişimin artması ve kurumsal bilgi sistemlerinin bütünleşmesinin sağlanması sayesinde tekrarlar, aşırı bürokratik süreçler, zaman kayıpları, kâğıda dayalı işlemler önemli ölçüde azaltılmıştır. Vatandaşa gerekli olan bilgilerin büyük bir kısmı bilgi sisteminde

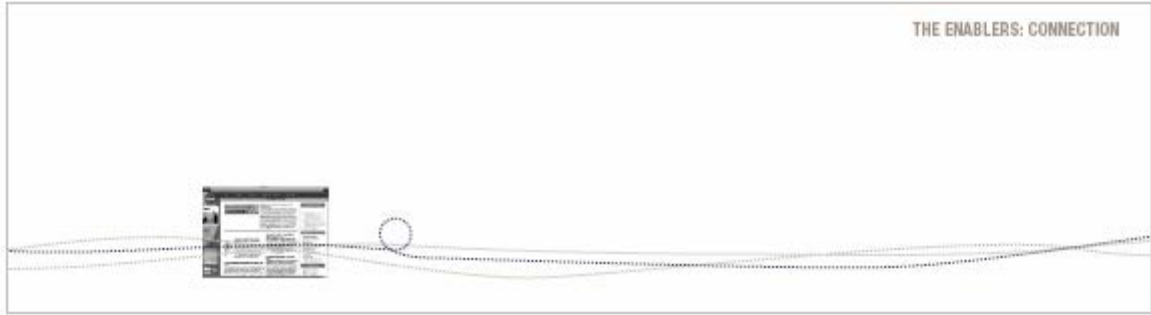
güncellenmiş şekilde hazırdır. Olabilecek diğer talepler ise bilgi sistemi aracılığıyla Kamu kurumuna iletilmekte ve gerekli cevaplar kısa sürede yine bilgi sistemi aracılığıyla vatandaşa sunulmaktadır. Dolayısıyla elektronik devlet kavramı ile bireysel kamu web siteleri üzerinden hizmet verilmesi yerine, çok daha bütünleşik, organize ve eşgüdüm içinde çalışan bir yapıdan bahsedilmektedir. Bununla birlikte, bütünleşik bir yapı gösteren ideal bir elektronik devlet sistemini oluşturan sayısız parçanın mutlaka çok iyi ve etkin çalışması gerekmektedir. Buna göre; elektronik devlete geçişle birlikte, birbirlerinden az ya da çok farklı görevleri yerine getiren ve çok çeşitli alanlarda hizmet sunan kamu kurumlarının görevleri de sona ermiş olmamakta, sunulan hizmetin kalitesinin artırılması, güncelliğinin ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla değişim göstermektedir.

3.15. E-Devletin Fonksiyonel Yapısı

Herhangi bir ülke örneğinde oluşturulacak elektronik devlet yapısının 5 temel ilke üzerine inşa edilecektir.

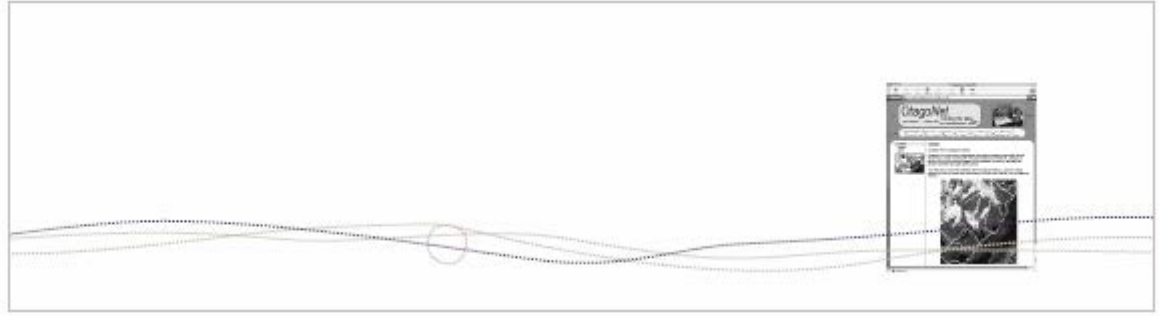
1. Yapılacak İşe İlişkin İlkeler:

- Verilecek kamu hizmeti, müşteri-vatandaşın ihtiyaçlarına göre tasarlanmalıdır.
- Kamu çalışanlarının yeni kurulacak yapının gelişimine katkıları ve bu yapıyı benimsemeleri çok önemlidir.
- Getirilen çözümler adil olarak paylaşılabilir olmalıdır.
- Tüm kamu kurumlarının ve özel sektörün katkıları sağlanmalıdır.
- Sorumluluklar ve yetkiler, performans ölçümlmelerine olanak sağlayacak şekilde dağıtılmalıdır.

2. Hizmete İlişkin İlkeler:

- Yeni tasarım, kullanım kolaylığı sağlamalıdır. Hizmetin sunumu, mümkün olan en kısa yoldan yapılmalıdır.
- Çeşitli kamu kurumlarının benzer hizmetleri, yine benzer şekillerde verilmelidir.
- Hizmet, mümkün olan her yerden ve her zaman alınabilmelidir.
- Hizmet verme süreci sürekli izlenerek, sunumundaki aksaklık ve eksikler giderilmelidir.

3. Bilgiye İlişkin İlkeler:

- Kamu bilgileri, her ne şekilde olursa olsun (basılı, sesli, elektronik ya da görsel) önemlidir. Bu bakımdan, bilgi akışı dikkatle tasarlanmalıdır.
- Sunulan tüm bilgiler tanım birliği, birbiriyle tutarlılık ve süreklilik bakımlarından gözden geçirilmelidir.
- Bilgi en yakın kaynaktan toplandıktan sonra, paylaşılmalıdır.
- Mümkün olan her durumda, kamu bilgileri elektronik ortama geçirilmeli ve saklanmalıdır.
- Kamu bilgilerinin güvenliği, gizliliği ve bütünlüğünün korunması için gerekli ve yeterli tüm önlemler alınmalıdır.
- Kamu bilgileri ancak çok gerekli olduğu durumlarda açıklanmamalıdır.
- Kamu bilgilerinin bütünlüğü, tutarlılığı, doğruluğu ve yetkili kılınan kişilerce kullanımının sağlanması için her kamu kurumunda belirli bir birim sorumlu olmalıdır.

4. Uygulamaya İlişkin İlkeler:

- Bakım ve yenileme giderlerini azaltmak için genel işlemler için kurulacak bilgisayar sistemleri kamu kurumlarınca paylaşılabilir.
- Gerekli esnek yapının sağlanabilmesi için bilgisayar sistemleri mümkün olduğunca modüler olmalıdır.
- Uygulamanın yapılacağı alanlarda çalışma prototipleri hazırlamak ve uygulamayı iyileştirmek amacıyla küçük proje ekipleri oluşturulmalıdır.
- Bilgisayar sistemleri ve araçları, bilginin ortak kullanımı ve kolay dağıtımını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.

- Bilgi paylaşımı ve işlemlerin aktarılabilmesi için birbiriyle çalışabilir ya da ortak standart arayüzler (interface) kullanılmalıdır.
- Bilgisayar sistemleri ve araçları, kullanıcılarda bilinen bir araç kullanıldığı hissini uyandıracak şekilde tasarlanmalıdır.

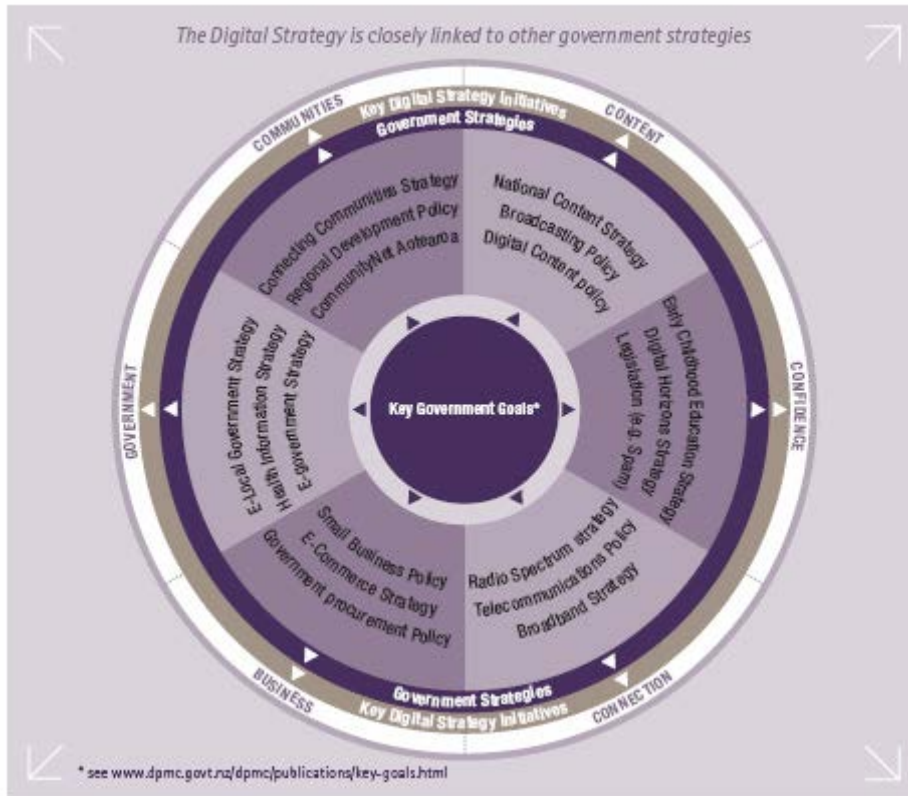
5. Teknolojiye İlişkin İlkeler:

- Yenileme, geliştirme ya da değiştirme aşamalarında sistemin işleyişine en az engel olacak bilgisayar teknolojisi ürünleri kullanılmalıdır.
- Bilgi paylaşımı ve işlemlerin aktarılabilmesi için birbiriyle çalışabilir teknolojik araçlar kullanılmalıdır.
- Bilgi işleme, depolama ve iletişim teknolojileri, sonradan yapılacak düzenlemeler sırasında gerektiğinde birbirinden ayrı çalışmasına karar verilen birimlere dağıtılabilmeye olanak vermelidir.
- Erişimi sağlayan bütün istasyonlar, gerekli güvenlik koşulları sağlanmak şartıyla, elektronik kamu ağına bağlı olmalıdır.
- Sistemin altyapı tasarımı, yeterli güvenlik koşullarını sağlamalı ve yönetilebilir nitelikte olmalıdır.
- Bu ilkeler, elektronik olarak verilecek hizmetlerin temelini oluşturmaktadır. Uygulama öncesi aşamalarda yapılacaklar, yukarıda sayılan ilkeler göz önünde bulundurularak dikkatle planlanmalıdır.

İnternet'in kamu yönetiminde kullanılmasını heyecanla olduğu kadar endişeyle izleyenler de vardır. Kötümserlerin başlıca kaygısı, İnternet'in George Orwell'in 1984 kitabındaki benzer bir şekilde, hayatın her alanını kontrol eden bir büyük ağabey, ya da herbiri belli bir alandaki davranışları kontrol eden bir sürü küçük ağabey yaratmasıdır. İyimserler ise İnternet'in adem-i merkezîyetçi ağ yapısının merkezîyetçi kontrolü zorlaştıracağını, vatandaşların kamu hizmetlerine daha kolay ve hızlı ulaşabileceğini, şeffaf ve katılımcı bir kamu platformu oluşacağını ummaktadırlar. E-devlet modelinde vatandaşların devlet ile ilgili işlerinde, ilk başvurudan itibaren işlemin ne aşamada olduğu, daha sonra ne yapılacağı, işleyiş süreci ve en sonunda nasıl sonuçlandığı gibi bilgileri İnternet üzerinden alabilmesi önemlidir. Bilginin kolay ve çabuk bir şekilde ilgili kişi veya kurumlarla paylaşılması sürecinde önemli olan nokta, sistemin mevcut düzenden daha verimli çalışmasını sağlamaktır. E-Devlet yapısı içinde vatandaşın kamu kurumları ile bire bir karşı karşıya gelmesi söz konusu olmamaktadır. Bunu yerine Kamu Bilgi Otoyolu olarak tanımlanan bilgi iletişim omurgası üzerinden

kamu bilgi sistemine ulaşılmakta ve bu sistemin yönlendirmesi ile talep edilen kamu hizmetine erişilmektedir. Aracı durumundaki kamu bilgi sistemi, kullanıcıyı yönlendirmekte ve gerekli kamu hizmetinin sağlanmasını temin etmektedir. E-Devlet'te bir tır filosunun, büyük bir bilgisayar sisteminin veya bir binanın satın alınmasında gerekebilecek dokümantasyon, artık atomlarla değil, bitler aracılığı ile dijital ortamda hazırlanmakta, teklifler de bilgisayar ağı üzerinden gönderilebilmektedir. Projeler ise tedarikçileri ve bunların Kamu'daki müşterilerinin aynı anda ağ üzerinde bulunması sayesinde gerçekleştirilmektedir. Proje ve hizmetler hakkında bilgi gerektiğinde, halka elektronik olarak duyurulmakta ve ulaştırılmaktadır. Devlet hizmetlerinin web sunumlarının evrimi yayınlarla başlar (vatandaşlara çeşitli verilerin sunulması – 1. ve 2. evre), sonrasında karşılıklı etkileşim (vatandaşlara veri gönderilmesi ve vatandaşlardan veri sağlanması – 3. evre), daha sonra ise işlemler (diğer devlet işlemlerini de kapsayan online bilgilendirilme – 4 ve 5. evre. Devletler elektronik olarak erişim menzilini artırma imkanına sahip oldukça, bireylere, seçmenlere, müşterilere, tedarikçilere ve diğerlerine hizmetlerini daha iyi olarak sunabilmekte ve bu hizmetlerini katma değere dönüştürebilmektedir.

Şekil 3.14.2: E- Devlet Yapısının Mimarisi –II

E-Devlet için kullanılacak teknolojiler HTML, Java Script ve diğer web sayfası oluşturma araçlarından çok daha geniş ve değişik olacaktır. Sağlam ve güvenilir ve E-Devlet uygulamasının oluşturulmasında izlenebilecek yazılım mimarisi aşağıda verilmiştir.

Şekil 3.14.3: E- Devlet Yapısının Mimarisi -V-

E-Devlet mimarisinin ilk adımı uygun bir altyapının kurulması olacaktır. Bu altyapıda; iletinin iletimi, erişim takibi ve güvenlik, kurulan bağlantının yönetimi, ve arama motoru gibi uygulamaların her alanında kullanılacak standartların tespit edilmesi ve yazılımların bu ana temel üzerinde oluşturulması başarı için önemli bir adımı teşkil etmektedir. Yazılım teknolojilerindeki hızlı değişimler dikkate alınarak, her duruma cevap verebilir (esnek) altyapının oluşturulması dikkat edilmesi gereken en önemli husustur. Yeterli esnekliğin sağlanması ancak standartları belirlenmiş açık sistem mimarisinin izlenmesi ve sonradan oluşturulacak modüllerin sisteme kolayca entegre edilmesi ile sağlanabilir (www.tbd.org.tr).

Uygulama nesnelere, e-Devlet uygulamasındaki tüm yazılımlar tarafından ortak kullanılacak nesnelere (www.tbd.org.tr). Bu nesnelere doğru olarak tanımlanması ve her bir nesnenin fonksiyon ve özelliklerinin oluşturulması ve uygulama yazılımlarının standartlaştırılması ve birbirleri ile karşılıklı çalışabilirliği açısından önem taşımaktadır. Düzgün bir şekilde tanımlanmış ve geliştirilmiş yazılım elemanları değişik e-Devlet uygulamalarında yazılım teknolojilerinin en kuvvetli şekilde kullanılmasını sağlar. İyi bir yazılım nesnesinin iki önemli özelliği vardır. Birincisi, altyapıda olduğu gibi açık sistem mantığı ile geliştirilmiş olmasıdır. Bu özellik, yazılım elemanın diğer yazılım elemanları ve kullandıkları yazılım uygulamaları ile karşılıklı çalışabilirliğini sağlar (www.tbd.org.tr). İkinci özellik ise yazılım elemanın uygulanacağı alana uygun işleve sahip olmasıdır. Örneğin e-İş için geliştirilmiş bir para ödeme motoru, e-Devlet için uygun olmayacaktır. Bu nedenle yazılım elemanlarının

çok iyi analiz edilip, kullanım alanına göre tasarlanması ve gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Uygulama yazılımları, vatandaşlara, iş çevrelerine ve devletin kendi içindeki veri akışına hizmet ederler. Uygulama yazılımları; sürekli hizmet verecek şekilde geliştirmeli, erişim araçları tarafından kolayca bulunmalı, kullanımı basit olmalı, yapması arzulanan tüm işleri en iyi şekilde yerine getirebilmeli ve kendisini kullanacak potansiyel kullanıcı kitlesinin sayısına bakmadan düzenli ve süratli hizmet verebilmelidir. Eğer, uygulama yazılımları da uygulama elemanları gibi açık sistem standartlarına uygun olarak geliştirilirse e-Devlet alanında yapılacak geliştirmeler yazılımlara kolayca adapte edilebilir (www.tbd.org.tr).

E-Devlet, yazılım mimarisindeki son adım uygulamalara erişim usullerini içermektedir. Tüm e-Devlet uygulamaları Web, Kiosk, kablosuz araçlar, telefon, ve WAP gibi çeşitli erişim yöntemlerini desteklemelidir. Bu özellik desteklenmediği zaman belirli bir alandaki potansiyel kullanıcıların e-Devlet uygulamalarını kullanmaları mümkün olmayacaktır. Bu nedenle uygulamalar geliştirilirken, değişik erişim araçlarını destekleyen teknolojilerin seçimi gerekmektedir. Devletin, kendi içinde ve vatandaşa sunması beklenen ve gün geçtikçe sayısı artan hizmetleri, Internet ve gelecekteki erişim kanalları aracılığı ile karşılanması isteniyorsa, iyi planlanmış ve esnek bir e-Devlet platformunun kurulumu zorunludur (www.tbd.org.tr).

Günümüz teknolojisinde bu mimariyi destekleyecek bir çok yazılım geliştirme ortamı ve araçları mevcuttur. Bunlardan en önemlileri JAVA, ASP, XML, DHTML, HTML, ve PHP' dir. Oluşturulacak sistemlerde yapılan analiz ve planlamalara en uygun yanıtı veren geliştirme ortamı, altyapıdan başlamak üzere tüm sistemler gerçekleştirilebilir. e-Devlet geliştirilmesinde tüm dünyada kullanılan ve geçerliliği kanıtlanmış bir dizi protokol de bu amaçlar için kullanılabilir. Örneğin, ağ protokolü olarak TCP/IP çifti, e-posta ve ileti için SMTP ve IMAP, Dizin (Directory) Servisleri için X500, LDAP ve benzeri bir çok protokolden yararlanmak mümkündür (www.tbd.org.tr).

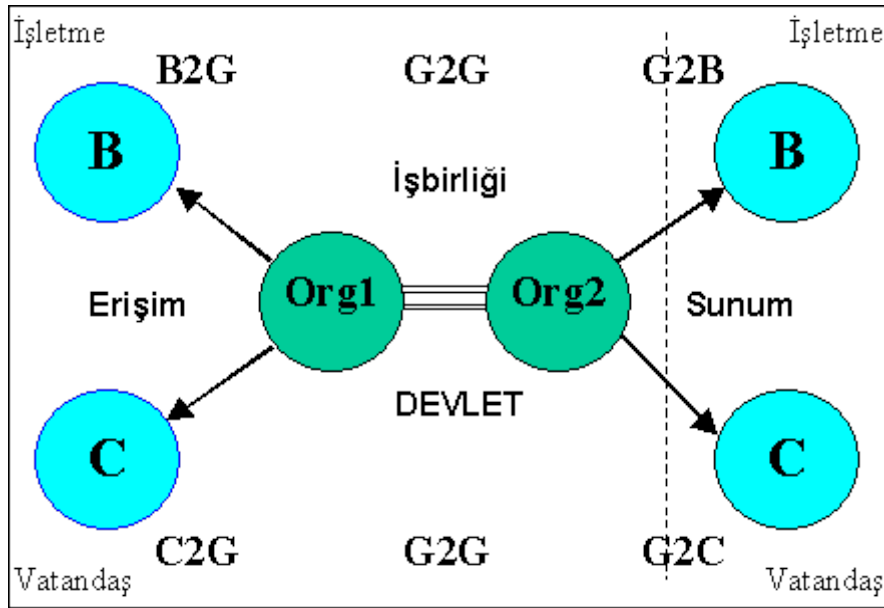

Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde e-Devlet altyapısının oluşturulması, önemli kilometre taşlarından biri olacaktır. e-Devlet konusunda yapılacak yatırımların geri

dönüş süresi, bilgi toplumuna dönüşüm hızına bağlıdır. Türkiye'nin genç nüfusu ve dinamik yapısı göz önüne alındığında bu dönüşümün umulandan hızlı olacağı düşünülmektedir. Devletin bu konuya ayıracağı kaynaklar döngüsel süreçte kısa zaman içinde geri kazanılabilecektir. Yaklaşımın hem toplum bireylerinin e-Devlet'ten, hem de devletin otomasyon sürecinden beklentilerini kapsıyor olması sistemin toplum genelinde kabulünü ve kullanımını hızlandıracak, bireyleri kurulan bilgi sistemlerinden yararlanmaya teşvik edecektir. E-Devlet, enformasyon teknolojileri, internet, yeni iletişim sistemleri ve medya ortamı üzerinden iç ve dış ilişkilerin e-dönüşümüyle yönetim fonksiyonu ve hizmet kalitesinin sürekli olarak optimizasyonu yani iyileştirilmesidir. İç ve dış ilişkilere ait ağlar göz önünde bulundurularak üzerinde çok yönlü düşünülmesi gereken bir alandır. Bu nedenle E-Devlet alanında sağlam planlara olan ihtiyaç büyüktür ve yapılması düşünülen çalışmaların dikkatli bir şekilde ele alınması gerekmektedir. E-Devlet kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması sürecinde anahtar unsur olarak görülmektedir (www.tbd.org.tr).

3.16. E-Devlet Modelinin Temel Yapısı: Devlet-Vatandaş-İşletme

Şekil 3.16.1. Elektronik Devlet Modelinde Devlet-Vatandaş-İşletme –I-

E-Devlet yapısı, genel olarak iç ve dış ilişkiler ağı olmak üzere iki ana başlık şeklinde düşünülmektedir

1- İçsel Düzlem:

- Kamu idari birimleri arasındaki ilişkiler
- Kamu ve çalışanları arasındaki ilişkiler

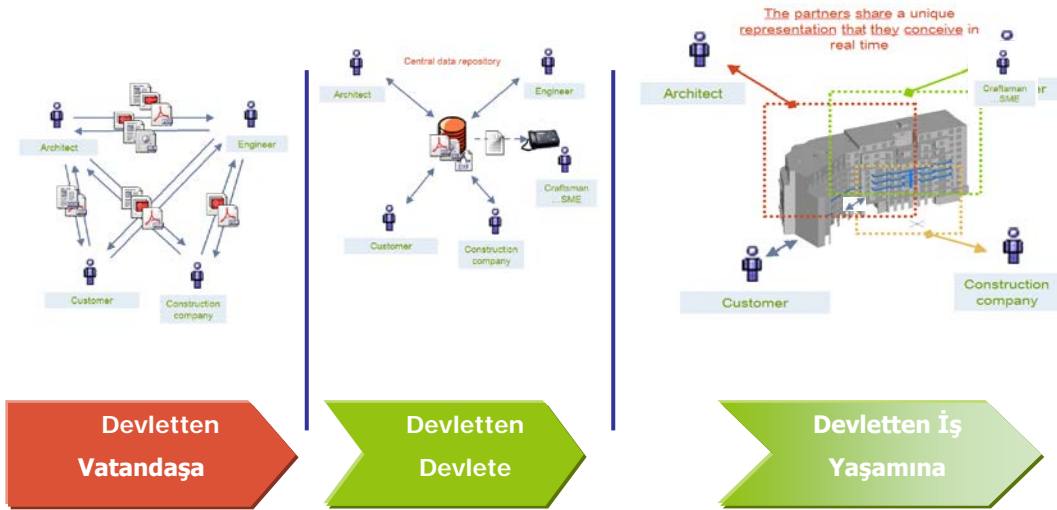
2 – Dışsal Düzlem :

- Devlet vatandaş arası ilişkiler
- Devlet işletme arası ilişkiler
- Kamu hizmetleri kullanıcıları
- Hizmet tedarikçileri

Ana yapının eksenlerinde ise:

- Devletten Vatandaşa,
- Devletten Devlete,
- Devletten İş yaşamına

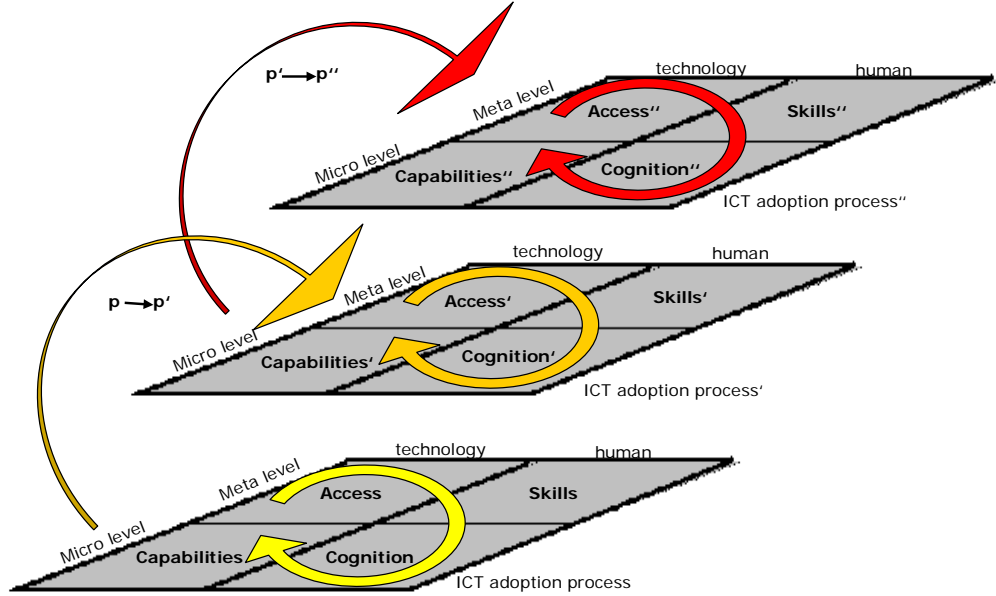
Şekil 3.16.2. Elektronik Devlet Modelinde Devlet-Vatandaş-İşletme –II-

yönelik olmak üzere, üç grup bulunmaktadır. İzleyen kesimlerde, bu servislere ilişkin örnekler verilmektedir.

Şekil 3.16.3. Elektronik Devlet Modelinde Devlet-Vatandaş-İşletme -III-

Model of a human-centric and culturally sensitive ICT adoption process

ABD Ulusal Elektronik Ticaret Koordinasyon Konseyi (NEC3), beş düzeyde ana kapı tanımı yapmıştır (e-devlet-raporu-3.doc). Her bir düzey kendisinden bir önceki düzeye oranla daha karmaşık servisler sunmaktadır. Ana kapı türleri, aşağıda belirtilmektedir.

Birinci Düzey Ana Kapı: Yalın, organizasyonel karmaşıklıkları gizleyen, bilgi verme amaçlı, vatandaşın devleti görmek istediği biçimde tasarlanmış ana kapılardır.

İkinci Düzey Ana Kapı: Vatandaşın çevrim içi işlemleri (vergi ödeme, araç kaydı vb) yapmasına olanak veren ana kapılardır.

Üçüncü Düzey Ana Kapı: Kişilerin bir servisten diğerine geçerken tekrar tekrar yetki işlemlerinin (kullanıcı kodu ve şifre sorma) yapılmadığı türde kapılardır. Vatandaş, yalnızca bir kullanıcı kodu ve şifreyi bir kez kullanarak farklı devlet servislerinden yararlanabilmektedir. Bu tür e-Devlet ana kapılarının oluşturulabilmesi için, devlet kurumlarının yetkilendirme, güvenlik, arama ve dolaşım türü servislerin paylaşımı konusunda işbirliği yapmaları gerekmektedir.

Dördüncü Düzey Ana Kapı: Bir işlemin gerektirdiği bilgi ya da verinin üretilebilmesi için birden fazla devlet kurumunun kaynaklarının kullanıldığı ana kapı türüdür. Örneğin, kişi emekliliğe esas gün sayısını görmek istediğinde, Emekli Sandığı, SSK ve Bağkur verilerinin taranarak sonucun kendisine ulaştırılması işlemi gibi. Bu tür kapıların

oluşturulması için devlet kurumlarının veri ve işlem paylaşımı, veri ambarı oluşturma ve arayüz yazılımları konularında işbirliği yapmaları gerekmektedir. Kanada örneğinde, bu yapı “Federal Mimari” olarak adlandırılmaktadır. Gerek bir federasyonun kendi kurumları arasında gerekse federe devletlerin kendi aralarında ortak olarak kullanabilecekleri bilgiler vatandaşın kullanımına tek kapıdan açılmaktadır (e-devlet-raporu-3.doc).

Beşinci Düzey Ana Kapı: Vatandaşın kendine özel işlemlerinin karşılıklı etkileşimle yapıldığı ana kapı türüdür. Bir senaryo örneği aşağıda verilmektedir:

“Bir kişinin, yeni almış olduğu motorlu aracının kayıt işlemlerini yapmak istediğini düşünelim. Bunun için e-Devlet ana kapısından girdiğinde karşısına gelen “benim arabam” düğmesine tıkladığında karşısına kayıt formu, farklı sigorta şirketlerinin fiyatları, araca ilişkin anımsatma bilgileri vb gelecektir. Kişi işlemlerini yaptıktan sonra, ana kapı, zamanı geldiğinde cep telefonu, e-posta vb yollarla kişiye, araca ilişkin vergi ya da sigorta ödemelerini yapması gerektiğini hatırlatacak türde iletiler gönderecektir.” (e-devlet-raporu-3.doc).

Beşinci düzey ana kapılar en karmaşık yapıda olan ana kapılardır. Dünyada bu düzeye en yakın ana kapı örneği olarak Singapur’daki “e-Citizen” ana kapısı gösterilmektedir. 1997 yılında bakanlıklara, bütünleşik ve vatandaşa yönelik e-Devlet servislerinin nasıl verileceğini göstermek amacıyla pilot çalışma olarak başlayan “e-Citizen”, Nisan 1999’dan bu yana 49 ana işleme yönelik 150 hizmeti vatandaşlara elektronik ortamda sunmaktadır (e-devlet-raporu-3.doc).

Tablo 3.16.1: G-7 ve Diğer Bazı Ülkelerde E-Devlet Olma Yolunda Yapılan Çalışmalara İlişkin Veriler ve Hedefler

ÜLKE	Elektronik Hizmetler ve Açıklanan Hedefler
ABD	2003 yılına kadar kamu hizmet ve dosyalarına kamu kurumlarının erişimini sağlamak. Formların kamuya elektronik ortamda sunulmasını mümkün kılmak
Almanya	Çok yüksek seviyede hedefler yok. Bazı birimlere ait tayin edilmiş hedefler mevcut.
Avustralya	2001 sonuna kadar Federal Hükümetin uygun tüm servislerinin elektronik ortamda kullanıma açılması.
Fransa	Yönetim kademesinin kamu hizmet ve dosyalarına ulaşmalarını mümkün kılmak.
Finlandiya	Formların ve taleplerin önemli bir kısmının 2001 yılı sonuna kadar elektronik ortamda gerçekleştirilmesi.
Hollanda	2002 yılı sonuna kadar kamu hizmetlerinin yüzde 25’inin elektronik ortamda sunulması.
İngiltere	2005 yılı sonuna kadar kamu hizmetlerinin tamamının elektronik ortamda yürütülmesi.

İrlanda	2001 yılı sonuna kadar en karmaşık ve içiçe geçmiş hizmetlerin elektronik ortamda yürütülmesi
İsveç	Yüksek seviyeli hedefler yok. Bazı birimlerin tayin edilmiş hedefleri mevcut
İtalya	Yüksek seviyeli hedefler yok. Bazı birimlerin tayin edilmiş hedefleri mevcut.
Japonya	2003 yılı sonuna kadar gerek kamu gerekse vatandaşlar tarafından yapılacak tüm başvuru, tescil ve diğer idari işlemlerin internet kullanılarak on-line şekilde yapılması.
Kanada	2004 yılı sonuna kadar temel kamu hizmetlerinin tümünün on-line şekilde yapılması.

Tablo 3.16.2: e-Devlet Kullanımı

Yüksek	Orta	Düşük
Norveç (%53)	Estonya (%25)	İngiltere (%11)
Danimarka (%47)	Hindistan (%22)	Malezya (%11)
Kanada (%46)	Fransa (%18)	Letonya (%8)
Finlandiya (%45)	Macaristan (%18)	Slovakya (%8)
ABD (34)	İspanya (%17)	Litfanya (%5)
Hong Kong (%31)	Çek Cum. (%17)	Polonya (%5)
Avustralya (%31)	Almanya (%17)	Rusya (%3)
Hollanda (%31)	Kore (%17)	Türkiye (%3)
Tayvan (%26)	Japonya (%16)	Endonezya (%3)

Kaynak: Taylor Nelson Sofres, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/>

4. E-YEREL YÖNETİMLER

local e-gov

4.1.Yerel Yönetimler Tanım, Tarihçe ve Özellikleri

Evrensel tanımıyla yerel yönetimler, belli bir coğrafyada yaşayan yerel topluluğun bireylerine, bir arada yaşamak nedeniyle kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet amacıyla kurulan, karar organları yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görev ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, merkezi yönetimle ilişkilerinde özerk kamu tüzel kişileridir (www.illeridaresi.gov.tr) Türkiye'de de benimsenen uluslararası yerel yönetim anlayışına göre yerel yönetim kuruluşları, ülke yönetim şistini bütünlüğü içinde yer alırlar, kuruluş ilkeleri, görev ve yetkileri, gelir sistemleri yasama organları tarafından belirlenir. Yerel yönetimler merkezi yönetimin hiyerarşik denetimi altında olmayıp merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerimde hukuka uygunluk denetimi yaparlar. Ayrıca ülke yönetiminde birliğin sağlanması amacıyla yerel yönetimlerin de uyacağı ulusal hedefler ve standartlar merkezi yönetimce belirlenir. Bunun yanında yerel yönetimler de yönetsel özerklikten yararlanırlar. Yerel yönetim atlayışının temelinde yerel demokrasi değerleri vardır (Yalçındağ, 1991). Bu değerler yerel toplulukların kendilerini yakından ilgilendiren konularda kendi kemlilerine özgürce ve demokratik yol ve yöntemlerle yönetmelerini öngörmektedir. Bu demokratik değerler yanında yerel yönetim kuruluşun üstlendikleri kamu hizmetlerinin yürütülmesinde, merkezi yönetime göre etkinlik ve verimliliği daha iyi şekilde gerçekleştiren kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir.

Halka en yakın hizmet birimi olan ve bir demokrasi okulu olarak çalışan yerel yönetimlerin İnternet'e ve e-devlet olgusuna bakışı ve attığı adımlar tüm dünyada e-devlet hareketinin geleceğini büyük ölçüde etkileyecektir. Bu nedenle hem merkezi hükümetlerin, hem de özel şirketlerle sivil toplum örgütlerinin yerel yönetimlere bu konuda ellerinden gelen desteği vermeleri gerekmektedir. Dünyada yerel yönetimlerin tarihine baktığımızda görecekları hizmetlerin, kullanacakları yetkilerin merkezi yönetimce belirlendiğı, hatta çoğu zaman merkezi yönetimin dayatması ile kurumlaştığı görülür. Kimi ülkelerde ise bunun tersi gözlenmektedir. Örneğın. İsviçre de komünler tarihsel olarak merkezi yönetimde daha eski olduğundan sahip oldukları hakların merkezi yönetimin bir lütfü olmadığı kabul edilebilir

Günümüzde hemen hemen tüm ülkelerde, yerel yönetimlere demokratik kurumların önde gelen kurumlarından biri gözü ile bakılır. Bunun başlıca nedeni, yerel yönetimlerin, halkın kendi kendini yönetmesine olanak veren kurumlar olmasıdır. Halk bunu kendi eliyle seçmiş olduğu organlar aracılığı ile yapar. Kuşku yok ki, yerel yönetim organlarının salt seçimle oluşmasının öngörülmesi, demokratik nitelik kazandırmaya yetmez. Biçimsel koşulların bir adım daha ilerisine gidilerek gerçek bir katılım sağlamak da gereklidir. Bu ise, türlü halk katmanlarına katılım yollarını açmakla sağlanır. Tarımsal toplumdaki sanayi toplumuna geçişle birlikte insanların bir arada yaşama ve hizmetleri paylaşma geleneğı oluşmaya başlamıştır. Kurulan kentler ile bu olgu hayat geçirilmeye çalışılmaktadır. Bugün tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde kente doğru bir nüfus hareketi ile karşı karşıyadır. Bu hareketlenme beraberinde hızlı kentleşmeyi, dolayısıyla da yerel yönetimlere yönelik problemlerini ortaya çıkarmaktadır. Halka en yakın olan birimlerin yönetilmesi artık günümüzde daha zor olmakta, kararların verilmesinde birçok karmaşık bilginin aynı anda ve çok kısa bir zamanda analiz edilmesini gerektirmektedir. Yerel yönetim birimlerinin sorumluluğı altında yaşayan bireylerin, farklı ancak gerektiğinde de ortak olabilen taleplerini karşılamak için, faaliyet gösteren yerel birimlerin hizmetleri aksatmadan yerine getirebilmesi, bu birimlerin kent bilgilerini hızlı ve güvenli bir şekilde üretmesiyle mümkündür.

E-Yerel yönetimler konusundaki tartışmalarda neyi tartıştığı sorusuna verilebilecek yanıtlardan ilki küreselleşmedir. Küreselleşme üzerine yapılan teorik tartışmaları dünyayı yönlendirmek arzusu bağlamında değerlendirmek gerekir. Küreselleşme salt bir terim olarak düşünüldüğünde, daha en baştan dünyanın tersine çevrilmez bir akışla döndüğü, ilerlediğı fikrini ön kabul olarak ele alır. Uygarlığın doğduğu ve beslendiğı her türlü toplumsal, bilimsel, siyasal ve ekonomik ilişkilerin sürdürüldüğü, bunun sonucu olarak insanlığın uğraşmak zorunda kaldığı sorunların ortaya çıktığı ve bu sorunlarla başa çıkmak üzere her türlü savaşın ya da gelişmenin/yeniliğın kaynaklandığı yerler niteliğı taşıyan küresel kentlerden söz etmenin insanlığın bütün gelişimlerinden, başarı ya da başarısızlıklarından söz etme anlamına geleceğini öne sürmek abartılı olmayacaktır.

4.1.1. Yerel Yönetimler &Demokrasi Bilgi Toplumu ve Bilişim Teknolojileri

İnternet, bir büyük kütüphane, iletişim, ticaret, eğitim, çalışma, eğlence ortamı olmanın ötesinde bir teknolojidir. Değişimin, özellikle bilimsel ve teknolojik gelişimin etmeni, taşıyıcısı, habercisi olduğu "Bilgi Toplumu"nun bir ön modeli durumundadır. İnternet ve bilişim teknolojileri, sanayi devriminde olduğundan daha önemli bir gelişmeyi temsil etmektedir ve yaşamın tüm boyutlarını; çalışma, üretim, ticaret, iş yapma, eğlence, öğrenme, yönetim biçimlerini köklü olarak değiştirmektedir.

Bu değişim, ekonominin yapısını, ülkenin rekabet gücünü, insan gücü gereksinimi profilini, mesleklerin yapısını değiştirmeye başlamıştır. Birey üretici ve tüketici olarak öne çıkmaya, kol emeğinin yerini üretilen katma değer ve önem açısından beyinsel emek almaya başlamıştır. Bilgi, bilim, teknoloji, Ar-Ge, entellektüel emek öne çıkmaya başlamış ve bir üretim faktörü olarak yerini almıştır. Bu değişim ile bilim, enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sarmal bir şekilde birbirini tetiklemektedir. İnternet, bu değişimin taşıyıcısı, hazırlayıcısı, geliştiricisi ve yeni oluşmakta olan toplum biçiminin ön modelidir. Gelişmiş ülkelerde ekonomi, devlet yönetimi, kamu hizmetleri, sağlık, eğitim, yaşamın pek çok boyutu, internet ve bilişim teknolojilerinin üzerine kaymış, bunun sonucunda ekonomide verimlik artışı beklenmeyen iyileşmeler gözlenmiştir. Bu teknolojilerde öne çıkan ülkeler, İsrail, İrlanda gibi, gelişmişlik düzeyinde sıçrama yapmışlardır.

Bu teknolojilerin büyüme için stratejik önemini kavramış ülkeler; partiler üstü ulusal politikalar, örgütlenme, mekanizma ve eylem planları ile ülkelerini bu teknolojileri donatıp iş dünyası ve vatandaşlarına rekabet yeteneği kazandırmanın mekanizmalarını

kurmaktalar. Bu yeni teknoloji toplum ve dünyanın temel sorunlarını çözmeyi sağlayabilecek mi? İnternet, yerel yönetimlerde demokrasiyi, en gelişmiş demokrasi sayılan tam demokrasi'yi sağlayabilecek mi? Teknolojinin kendiliğinden sosyal ve politik sorunları çözeceğini kabul etmek ne derece doğru bir yaklaşımdır? Teknoloji bu anlamda yansızdır; o sorunların çözümü için olanaklar, yöntemler ortaya çıkartabilir. Teknolojiyi toplum ve dünyanın yararına kullanmak, bunun için teknolojik gelişmeleri takip etmek, ısrarcı bir şekilde uygulamak, uyarlamak, hayata geçirmek toplumdaki karar vericilerin, entellektüel güçlerin, siyasal mekanizmaların sorunu ve sorumluluğudur.

Son yıllarda gerek siyasi gerekse teknolojik gelişmeler çerçevesinde devlet kuruluşları da kendi yapılarını ve iş süreçlerini sorgulamak durumunda kalmışlardır. Tüm dünyada devlet kuruluşlarının kendilerine yakıştırılan ağır yapıdan kurtulmak ve daha verimli bir yapıya kavuşmak adına yeniden yapılanmaya gittiği ve güncel eğilimleri bünyesine adapte etmeye çalıştığı görülmektedir

Diğer yandan vatandaşlara karşı eskisine göre çok daha açık ve şeffaf olmak durumunda olan devlet mekanizmasının, bu şeffaflığı ve açıklığı sağlayacak süreçlere, teknolojilere ve yaklaşımlara ihtiyacı vardır. Demokrasinin en üst seviyede gerçekleştirilebilmesi için son derece önemli olan bu unsur, günümüz devlet politikalarının dayandığı en temel noktalardan biridir. Demokrasi kavramının başlıca öğeleri olarak yurttaş katılımı, çoğunluk ilkesi ve önderlerin hem dayanışmaya önem vermeleri, hem de seçmene hesap verme sorumluluğu duymaları yerel ölçekte de geçerli değerlerdir.

Demokrasi ile yerel yönetim arasındaki ilişkilerle ilgili görüşler birkaç grupta toplanabilir. Bunlardan bir bölümüne göre, yerel yönetim demokratik seçim ilkesine tümüyle ters düşen, sadece geleneklerden gücünü alan kutsal bir kurumdur. Bu görüş, T.Smith'ce savunulmuştur. Öte yandan, Langrod ve Moulin gibileri de, 1830 ve 1840 larda demokrasinin, çoğunluk, eşitlik, herkese eşit standartlar uygulama gibi ilkelerinin, özde oligarşik eğilimli ve bozuk olan yerel yönetim istemleriyle bağdaşmadığını ileri sürmüştür (http://www.academia.edu/2085710/Yerel_Yonetim_ve_Demokrasi). Her ikisi de, yerel yönetime demokrasinin düşmanı gözüyle bakmış, demokrasinin de özerk

yerel yönetimi yıkabileceğini savunmuşlardır. Son olarak John Stuart Mill, yerel yönetimlerin demokrasi ile zorunlu olarak ilişkili bulunduğunu görüşünün sahibidir. Mill'e göre, vergi yükümlülerinin yönetimde mutlaka söz hakları bulunmalı, yönetimde onlara her zaman danışılmalı ve yapılanlar konusunda da aydınlatılmalıdır (http://www.academia.edu/2085710/Yerel_Yonetim_ve_Demokrasi).

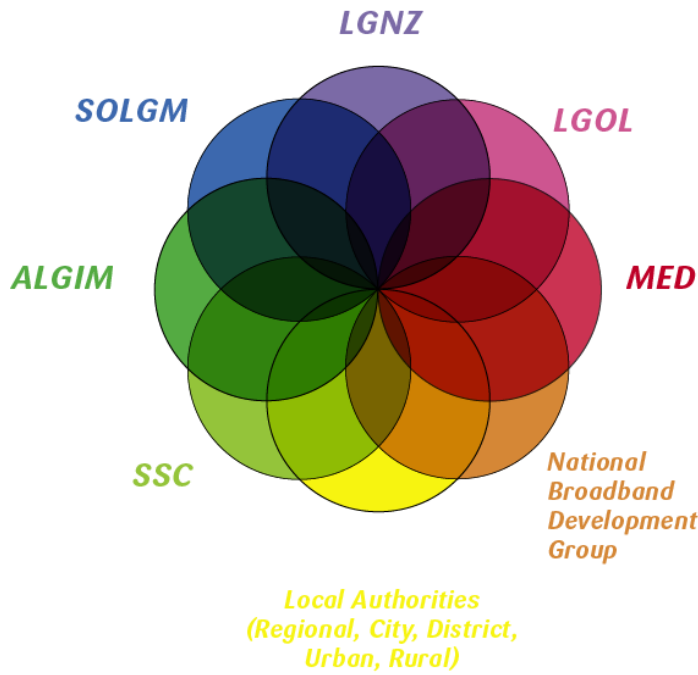
J.S.Mill, salt yerel nitelikte olan yerel halkı görmesinin doğal olduğunu belirtmiş bu özgürlüğün onlara tanınmasını istemiştir. Mill; Alexis de Tocqueville gibi yerel yönetimleri, bu siyasal eğilim aracı olarak da görmüş ve bu yönetimlerin görmekte oldukları hizmetler ne olursa olsun, bizzat bu birimlerin demokrasinin temel ögesi oldukları düşüncesini savunmuştur. W.J.Mackenzie, "Yerel Yönetim Kurumları" adlı yayınında, çağdaş yerel yönetim düşüncesinin dayandığı değerleri şöyle özetlemektedir (http://www.academia.edu/2085710/Yerel_Yonetim_ve_Demokrasi):

- "Yerel yönetim, insanların geleneksel haklarını yansıtan bir kurumdur.
- Bazı kamu hizmetlerini etkin ve uygun bir biçimde halka sunulması yönetimidir.
- Halkın siyasal eğiliminin bir aracı olduğu için de ayrıca değer taşımaktadır".

Dünyadaki şu andaki eğilim temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçmeye yönelik. Ancak doğrudan demokrasi için henüz teknik, ekonomik ve kültürel altyapı yeterli değildir. Öte yandan, yerel yönetimlerde katılımcılık'da önemlidir. Çoğulculuk gibi, katılımcılık da demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biridir. Katılımcılık, yerel yönetimler, karar mekanizmalarının seçiminin ötesinde ve daha geniş bir perspektif içinde ele alınması gereken bir kavramdır. Burada söz konusu olan, belde halkının, belde ile ilgili hizmet ve yatırımların projelendirilmesinde ve uygulanmasında, önce bilgilendirilmeleri ve karar sürecine katılımlarıdır. Belde halkının bilgilendirilmesinde, halkla ilişkilerden ve yerel iletişim olanaklarından (internet, belediye radyosu, yerel basın gibi) yararlanılabilir. Mahalle ve semt ölçeğinden başlamak üzere, yatırım veya hizmetin faydasının yayıldığı alan dikkate alınarak, kamuoyu yoklamasına ve/veya halk oylamasına gidilebilir.

Kalkınma, ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasal yapılarının değişerek insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi, giderek toplumun refahının artmasıdır. Politik gelişme terimi, kimi zaman özellikle ekonomik sorunuyla birlikte daha geniş bir ulusal gelişme çerçevesinde ele alındığı zaman, bir ulusun, hem insan hem de madde kaynaklarını ekonomik ve sosyal nitelikteki kimi ulusal amaçlara erişmek için en verimli yollardan bir araya getirebilme yeteneğinde artış olması anlamında kullanılmaktadır. Bunun yollarından biri de, halkın yerel düzeyde kararlara katılmasıdır. Öte yandan, katılma duygusunun yaratılması, gelişme amaçları lehinde sevk uyandıracak bir mekanizmanın yaratılması, ulusal planların yerel gereksinimleri dikkate alması, toplumun önderlerinden gelecek desteğin elde edilmesi gibi erdemler, demokrasi ile birlikte düşünüldüğünde, yerel yönetimler bu sayılanlar için en uygun ortamlardan biri olmaktadır.

Şekil 4.1.1.1: Yerel Yönetimler, Bilgi Toplumu ve Bilişim Teknolojileri

Yerel bilgi ve hizmetlerin İnternet aracılığı ile sunumu karmaşık bir konudur ve detaylı hazırlıklar gerektirmektedir. Kimi yazarlara göre, önce bilgi ve hizmetleri verecek kurum, birim ve çalışanları İnternet'in yaygın kullanımı sonucunda çalışma hayatlarında ortaya çıkacak değişime hazırlamak, planlar ve gelişmeler konusunda onları bilgilendirmek, yapılacak değişiklikler konusunda mümkün olduğunca çok

ilgilinin görüşünü almak ve desteğini kazanmak gerekmektedir. Ayrıca yerel yöneticiler diğer yerel yönetimlerin deneyimlerini inceleyerek kendi yönetim biriminin kapasite ve ihtiyaçlarına en uygun bilgi ve hizmetlere yoğunlaşmak; hedefleri doğru koymak, vatandaş-odaklı çalışmak (“Vatandaşın hayatını nasıl kolaylaştırabilirim?” sorusunu sürekli sormak), fayda-maliyet analizini dikkatli yapmak, birden tüm bilgi ve hizmetleri sunmaktansa aşamalı olarak, geçmiş deneyimlerden dersler çıkararak ve yeni pilot çalışmalardan deneyim kazanarak hareket etmek gerekmektedir. Katılımcı demokrasi isteyen yurttaşların karar verme sürecine gözlemci olması, katkıda bulunması ve yer yer müdahil olmasını gerektirir. İngilizcede participative ve giderek deliberative sıfatlarıyla anılan bu demokrasi türünde bilgili, örgütlü vatandaşların, hesap verme, bilgi verme, hesap sorma mekanizmalarıyla seçilmişleri ve atanmışlara yön göstermeleri, denetlemeleri esastır.

“ABD’de yönetimden yönetime (devletten-yerel yönetimlere) yönetimden vatandaşa doğru uzanan elektronik yönetime "sınırsız yönetim" yada "e-yönetim" projesi denmekte (www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003: 153) ve e-yönetim ile; hizmetin vatandaş tercihlerine göre düzenlenmesi; yönetimin daha ulaşılabilir olması; toplumun katılımının sağlanması ve bilgiyi daha iyi kullanma amaçlanmaktadır” (www.hullcc.gov.uk, 2003). İnternetin getirdiği olanaklar, bilgilenme, tartışma, çözüm oluşturma, görüş bildirme boyutlarıyla, hızlı, zahmetsiz, ucuz ve yaygın olarak hayata geçme şansına sahiptir. Yurttaş, adaylar, meseleler, olayların gelişimi hakkında detaylı bilgiye kolayca sahip olabilmektedir. Meselelerin farklı boyutlarını, ilgili uzman görüşlerini, ilgili verileri öğrenebilmektedir. Zaman ve mekânda dağılmış yurttaşlar, örgütlenerek, ortak hareket edebilmekte, bir süreç içinde çözüm oluşturabilmektedir.

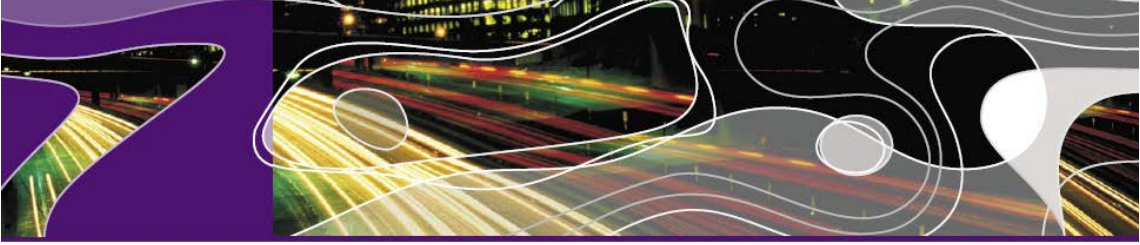
Geleneksel biçimde halkın katılımı, -sadece seçimlerde oy kullanma biçimi-, küresel demokrasilerin meşruiyet konumuna da uygun düşmeyeceği, söylenebilir. Sadece seçimler ya da seçme ve seçilme hakkı, halkın gözetim ve denetiminde bir siyasal ve yönetsel yapının oluşmasını sağlayamamaktadır. Bu nedenle küresel dünyada insanların yönetsel faaliyetleri etkileyebileceği ve yaşam alanını biçimlendirebileceği yöntemler geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Kent planlaması, çevre koruma, önemli konularda halka danışma, halkın çeşitli konulardaki yakınmaları gibi birçok tür ve alanda katılım imkânları mümkün olabilmektedir. Aynı zamanda katılım yollarının açık olması,

insanları ciddiye almak, onlara değer vermek anlamına da gelmektedir. “Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir” düşüncesi var olduğuna göre insanların düşüncelerinin öğrenilmesi ve değerlendirilmesi, anayasal bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcı, saydam mekanizmaların hayata geçmesinde sivil toplum örgütlerine çok önemli görevler düşmektedir. Profesyonel uzmanlık örgütleri, kullanıcı örgütleri, mesleki/ sektörel örgütler, ve insanlık ve toplumsal yarar için çalışan gönüllü örgütleri hem kamu'yu denetleme de hem de kamu ile özel sektör arasında hakem ve katalizör rolü oynamada önemlidirler. Toplumsal uzlaşma, toplumsal denetim sivil toplum örgütlerinin taşın altına elini koyarak aktif görev almasından geçmektedir.

Yetkililerin sivil hizmetlerin(eğitim, sağlık vb. gibi) online olarak verilmesi konusuna önem vermelerine bağlı olarak, "yerel e-yönetim" 2000 yılında yeni bir kavram olarak literatüre girmiştir. E-yerel yönetim veya e-belediye; sadece bilgisayar yada internet ortamının varlığı veya internet aracılığı ile hizmet yada yerel yetkili bulunması değildir; e-yerel yönetim toplum için yerel önderliğin, demokratik sorumluluğun ve toplumsal katılmanın bir aracı olarak da algılanmalıdır. Bu yaklaşım çerçevesinde, e-yerel yönetim; içeriğinde daha açık, sorumlu, kapsayıcı ve toplulukları yönlendirebilecek kadar iyi bir organizasyon vizyonunu bulundurmalıdır. e-yerel yönetim tarafından sunulan fırsatlar ise; vatandaş odaklı hizmetleri ve modernize edilmiş yönetimi içermektedir.

Dünyada İnternet'in yerel yönetimlerde kullanımı yazının başında açıklanan çerçeve içerisinde, hem yönetsel, hem de politik alanda gerçekleşmektedir. Politik alanda amaç, İnternet yardımı ile katılım, şeffaflık, hesapverilebilirlik gibi alanlarda daha iyi bir performans sergilemektir. Politik kullanıma örnek olarak Heeks ve Ranerup'un aktardığı İsveç deneyimi verilebilir. DALI (Delivery and Access to Local Information and Services; Yerel Bilgi ve Hizmetlerin Sunumu ve Bu Bilgi ve Hizmetlere Erişim) projesi çerçevesinde Göteborg şehri çevresindeki 15,000 nüfuslu üç yerleşim merkezi pilot bölge seçilmiş; politikacılara ve seçmenlere bilgisayar sağlanarak ve Web sayfaları hazırlanarak vatandaşlarla politikacıların sanal iletişime geçmeleri için altyapı oluşturulmuştur. Ne yazık ki proje beklenen sonuçları vermemiş; yeterli düzeyde kullanıcı olmaması, içerik sorunları, şeffaflık eksikliği vb. sorunlardan ötürü sanal iletişim düşük düzeyde kalmıştır.

4.2. E-Yerel Yönetim İle Ulaşılması Öngörülen Hedefler: e-Yerel Yönetimler Bilgi Piramidi

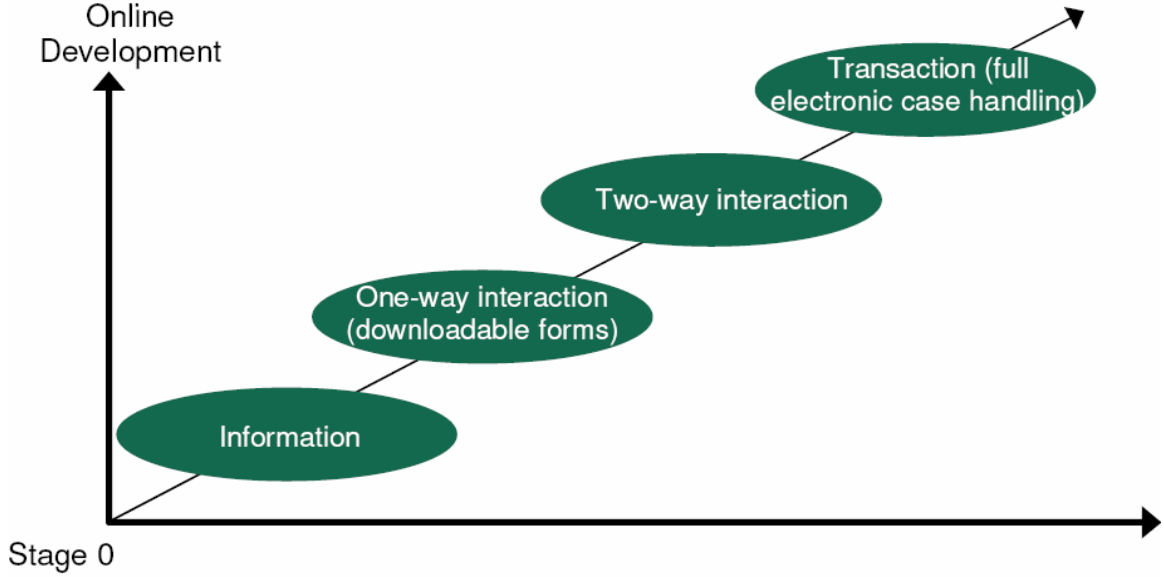

“E-yerel yönetim ile ulaşılması öngörülen hedefler şunlardır; şu anda var olan süreçlerin daha ileri bir değişime uğraması; vatandaşlar ile etkileşime geçme ve bir dizi hizmet için organizasyonların yeniden düzenlemesi ile organizasyonlarda köklü bir değişimin sağlanması; belirlenen/tanımlanan yerel özgürlükleri ve yönetim içinde karar vermeyi yerel yetkililerle paylaşmak; hizmetlerin biçimini değiştirmek için yeni bir teknoloji kullanılması; yerel hizmetleri daha iyi, daha uygun maliyetli ve daha ulaşılabilir hale getirmek; yerel demokrasinin başlamasını ve gelişmesini gerçekleştirmek (www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003 : 34 ; www.coe.int/t/e, 2003). “E-yerel yönetim ile ulaşılacak istenen hedeflerden bir diğeri, yerel nitelikli hizmetin standartlarının yükseltilmesidir. Bu anlamda e-yerel yönetim veya e-belediye hizmetinin anlamının içinde şu ilkeler yer alır; daha iyiye gitmek; daha iyi bir değer/fiyat önermek; daha ulaşılabilir olmak ve daha uygun hizmet sunmaktır” (www.lga.gov.uk, 2003). Bununla birlikte e-yerel yönetim anlayışına ilişkin söz konusu bu amaçlara/hedeflere ulaşılması için; liderlik, yönetişim, yetenek ve teknoloji unsurları sağlanmalıdır”. (www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003, 155).

İdari ve mali açıdan merkeze bağımlı olan yerel yönetimler, kendilerine yasalarla verilen ancak yerine getiremedikleri görevlerin gerçekleşmesi için alternatif hizmet arzı yöntemlerine başvurmaktadırlar. Yerel yönetimler, her geçen gün çeşitli sebeplerle hizmet yelpazesi genişlemesine rağmen, yeterli mali kaynaklara ve idari özerkliğe sahip değildirler. Yeterli mali kaynaklarla donatılmayan ve merkezin ağır vesayeti altında

olan yerel idareler, daha etkin hizmet sunabilmek için çeşitli alternatif modellerden yararlanmaktadır.

Şekil 4.2.1. Yerel Yönetimler Bilgi Üretim Süreci

Yerel yönetimlerin İnternet kullanımının yönetsel boyutu ise daha çok Web sayfası oluşturma faaliyeti olarak kavranmaktadır. Bu noktada Web-odaklı kullanım ile e-devletin tüm olanaklarından istifade eden bütünsel kullanım ayrımını yapmak gerekir. Gerçekten de yerel yönetimlerin bilgi ve iletişim teknolojisi kullanımı sadece Web sayfalarıyla sınırlı değildir. Yerel karar vericilere şehir planlaması konusunda yardımcı olan yazılımlar, yerel altyapı planlama, yapım ve onarım aşamalarında kritik önemde olan coğrafi bilgi sistemleri’de yaygın olarak kullanılan teknolojiler arasındadır(www.ircforumlari.net/). Yerel bir topluluğun üyeleri yaşadıkları bölgenin gelecekte alabileceği alternatif yapılaşmaları simulasyon halinde görerek yapılaşma kararlarını ona göre verdiği iddia edilmektedir. Kaylor, yerel yönetimlerin İnternet üzerinde gösterdiği faaliyetlerin, özellikle de oluşturdukları Web sayfalarının şimdiye kadar en başarılı uygulamalardan hareketle Web sitesinin içeriği ve kullanım kolaylığı açısından değerlendirildiğini, fakat yerel yönetimin e-devleti bütünsel anlamda kullanımı konusunda yeterli araştırma yapılmadığını belirtmektedirler. Bu amaçla Kaylor, yerel yönetimlerin e-devlet çabalarını sadece Web sayfalarıyla sınırlamaktan kaçınmış; e-devlet ile ilgili tüm çaba ve faaliyetleri katılım, etkileşimli iletişim, şeffaflık

Developing and implementing value added services for the 21st century citizen

Two-day Conference: 18th – 19th January 2001
Pre-conference workshops: 17th January 2001
The Crowne Plaza, London - St James Hotel, London

Office of the e-Envoy
London Borough of Lewisham
e-MORI
DETR
Hampshire County Council
Cylink Corporation
The Consortium
Surrey County Council
BestValueCommunity.com
BT e-government
EIP Group /CDW & Associates
NHS Direct
DSS
London Borough of Brent
Leeds City Council
Knowsley Metropolitan Borough Council
Citizens Advice Bureau
IDeA
LGA
Central Buying Consortium
Checkpoint Software Technologies
Danish Ministry of Trade and Industry
National Land Information Service
Slough Borough Council
Finnish Ministry of Interior
The Performance and Innovation Unit

DAY ONE: 'Building community based value-added services'

- Building best value policy into best practice
- Facilitating the joined-up government approach to electronic service delivery
- Applying e-government across the board - making it work for all sectors

DAY TWO: STREAM 'A' - 'Implementing e-government'

- Developing a successful online strategy
- Enabling web payment opportunities for welfare benefits, council tax and beyond
- Developing a watertight public key infrastructure (PKI)

DAY TWO: STREAM 'B' - 'Building an e-purchasing strategy to increase efficiency and developing dynamic website content'

- Integrating e-procurement
- Assessing e-tendering opportunities
- Managing website content – what makes a good website?
- Maximising accessibility to become a dynamic website

PRE-CONFERENCE WORKSHOPS:

- 'Enabling e-local procurement' - EIP GROUP, CDW & ASSOCIATES LTD
- 'Building a Public Sector e-Business Strategy – Lessons in developing an e-Council'- KNOWSLEY METROPOLITAN BOROUGH COUNCIL
- 'Managing risk and liability – how can you ensure secure and private internet communications?' - CHECKPOINT SOFTWARE TECHNOLOGIES

Hear from over 15 key case studies including:

- The LGA's policy for meeting the challenge of 2005
- What the IDeA are doing to implement e-procurement
- Winners of Website of the Year award – Brent have developed a strategy to deliver quality content online
- The Danish Ministry of Trade and Industry's push towards e-administration and implementation
- Lewisham's policy to overcome e-social exclusion
- How BT's e-government team are working to facilitate joined-up services

Lead Sponsor:

Conference Sponsor:

Official Publication:

Official Associations:

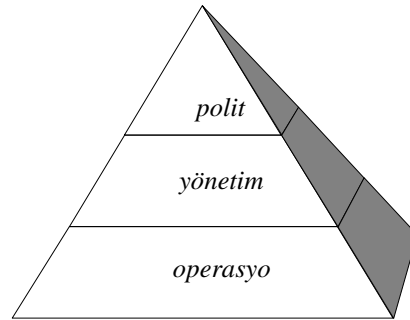

“Yerel yönetimlerin faaliyetlerin yerine getirilmesi amacıyla kurduğu organizasyon yapısının olmazsa olmaz yapıtaşları vardır. Bir yerel hizmet yereldeki halka sunulurken kaynakların yönetimi ve kurum amirlerince ortaya koyulan yöntemler esas alınır. Tüm bu işlemlerin uygulanmasında, bir yerel yönetsel organizasyonun temel fonksiyonları şunlardır” (http://web.itu.edu.tr/tahsin/tahsin/Yayn_BildiriTR_files/B09.pdf).

- Operasyonlar (operations); hizmet veya servislerin üretilmesi veya dağıtımı, tüm aktiviteler,
- Yönetim (management); operasyonların yerine getirilebilmesi için organizasyon kaynaklarının işletilmesi, kontrolü,
- Kamu Politikası (policy); organizasyonun yada kurumun tüm yönleriyle uzun vade kapsamında değerlendirilmesi ve yeni ilkelerin ortaya koyulması.

“Kamu kesimindeki operasyonlar diğerk bir deyişle faaliyetler için birçok örnek vermek mümkündür. “Belediye” bir organizasyon olarak kabul edilirse, belediye bünyesindeki operasyonlara örnek olarak; kent sakinlerine su dağıtmak ve atık suları toplayıp uzaklaştırmak, deşarjını yapmak; çöp toplama araçları tedarik ederek, düzenli bir şekilde çöplerin toplanması ve depolanmasını sağlamak; ilan ve reklam amaçlı levhalardan vergi toplamak, emlak vergisini toplamak ve benzeri faaliyetlere bağlı birçok hizmetin yerine getirilmesi verilebilir. Bu faaliyetlerin her biri belediye için birer operasyondur. Kamu yöneticileri politika üretenlerce koyulan kurallar içerisinde, operasyonların sağlıklı bir şekilde işlemesi için para, insan ve zamanı kullanır” (http://web.itu.edu.tr/tahsin/tahsin/Yayn_BildiriTR_files/B09.pdf);. “Kamusal Politika üretenler doğrudan kamu taleplerine yönelik faaliyetlerde bulunurlar. Bu amaçla mevcut kaynakları ve ihtiyaçları değerlendirerek, yöneticiler tarafından uygulanmak üzere politikalar ve kurallar geliştirirler. Bir kamu idaresindeki operasyonlar, yönetim ve politika düzeyleri ayrı ayrı veya bir bütün halinde kurumun yaşaması için gerekli fonksiyonları hayata geçirir. Şekil 1’de bu fonksiyonları grafik olarak yansıtmaktadır. Piramidin tabanında operasyonlar, orta kısmında yönetim, en üst düzeyde ise politika düzeyleri yer almaktadır” (Yayn_BildiriTR_files/B09.pdf).

Şekil 4.2.1. İdari İş Piramidi

Kaynakça: (http://web.itu.edu.tr/tahsin/tahsin/Yayn_BildiriTR_files/B09.pdf).

“Piramidin tabanı operasyonlar düzeyidir. Bu düzeyde, idarenin temel işlevi, en üst düzeydeki sorumlularının politikaları ve yöneticilerin tecrübeleri ile birlikte kamuoyuna yansıtılır. Örneğin, kent çöplerinin toplanması için üst düzeyde bir politika belirlenmiş ise; yöneticiler çöp toplanmasına yönelik gerekli insan gücü, araç-gereç ihtiyaçlarını karşılarken, ayrıca çöp toplayıcıların eğitilmesi, çöp toplama zamanı ve güzergahlarını

da tespit ederler. Daha sonra tüm bu işlemler operasyonlar düzeyinde uygulamaya geçirilir. Operasyonlar aşaması piramidin temeli ve en geniş düzeyidir. Çünkü kurumun fiili olarak kamuya karşı hizmet verme işlevlerini yerine getiren birçok insan (çöp toplayıcı, vergi ve yapı denetleyicileri, zabıta, polis vb) diğer düzeylere oranla bu düzeyde yer alır. Dolayısıyla bu düzey kurumun dışı açılan penceresi ve en aktif düzeyidir” (Yayn_BildiriTR_files/B09.pdf).

Local Government

Conference: 18th - 19th January 2001

CONFERENCE

E-GOVERNMENT; E-ESSENTIAL - ARE YOU READY?

FACT: MORI have found that only 27% of local authorities say they are ready to meet online services.

FACT: Only 38% of the population use the internet at home, work or elsewhere.

FACT: Amongst over 65 only 7% have access to or use the internet (from anywhere).

Age

Socio-economic group

Recent research conducted by MORI has enabled this profile of those that use or can access the internet (from anywhere).

MEETING THE LOCAL GOVERNMENT E-CHALLENGE

"The scale of organisational change required may be beyond anything the government has previously experienced. Putting services online requires more than incremental change and local authorities need to act now or risk being left behind in this technological revolution."

Policy Advisor, Local Authority

Do you have the capacity to meet the challenge of electronic service delivery (ESD) and become a successful e-government agency? You know that authorities must deliver specific, user-friendly, seamless services online by 2005. Meeting these performance targets will not only enable you to provide value-added services to citizens and businesses but will also ensure that your authority remains relevant and competitive on all levels.

Reframing your existing services means that you will have to work to continuously improve and re-evaluate your strategy. ICP's strategic conference on delivering best value, e-local government will ask the following burning questions:

What will be the implications of e-government in practice?

Who will implement these changes?

How radically will the infrastructure need to be changed to meet e-government targets?

What are the lessons to date?

How can you exploit this technology to maximise skills and output?

The information age is here to stay and you need to make changes now to prepare for the future. With government aiming to provide all services electronically, now is the time to find out how this switch will impact upon you and your organisation.

ATTEND THIS CONFERENCE AND LEARN HOW:

- The ISS are working to maximise the potential of e-local government opportunities

DAY 1

08.30 Registration and coffee

09.00 Chairperson's opening address
John Blundell, Chief Economist, Local Government Association

09.15 Ten Minute address from our Lead Sponsors
Peter Smyth, Chairman, CitySpace

09.25 Overview - how will the Government's modernisation agenda impact upon your local authority?

- What does the e-revolution mean for local government?
- Where is the public sector heading and where are you now?
- Developing a new role for local authorities - how to implement structural change
- How can you collaborate with central government?

09.55 Question and answer session
Gerry Gavigan, Assistant Director, Office of the e-Envoy

RAISING STANDARDS OF PERFORMANCE

10.05 Building Best value into Best Practice

- How can you successfully translate policy into practice?
- Offering quality services - building value into your existing services
- Developing more focused services
- How can you collaborate with local partners including the voluntary sector?

10.35 Question and answer session
DER - Representative from the Modernisation team

10.45 Coffee and Networking break

DAY 2

08.30 Registration and coffee

09.00 Chairperson's opening address
Jon Cole, Team Leader of e-Gov. Project, Performance and Innovation Unit

STREAM 'A'

Stream 'A' will enable you to hear key presentations on re-examining the implementation of end-to-end supply chain management for e-government. This will be your chance to gain an insight into how you can achieve better success through the development of a proactive ESD strategy.

IMPLEMENTING E-GOVERNMENT

09.15 Developing the infrastructure for local government - ESD

- The Information Age Consortium, local government's commitment to e-government
- Developing national standards to build local authority data infrastructure including the creation of the National Land and Property Gazetteer - National Land Information Service, the first internet implementation of local government electronic service delivery
- Developing the legal framework for electronic service delivery infrastructure (plans to publish) - how the developing local government infrastructure supports the creation of the Rolling Electoral Register

09.45 Question and answer session
Steven Bradshaw, Local Authority Advisor, National Land Information Service (NLIS)

09.55 Developing an e-Council strategy

- The drivers for e-Council

ACHIEVING ON

11.40 The Public Key Infrastructure

- Will people pay over the internet?
- How can you ensure confidence?
- Developing a service to guarantee
- Protecting against the misuse of

12.10 Question and answer session
Jörg Haase, Senior PR/ Business Dev

12.20 Networking lunch

14.00 e-Local government and services to go

- Developing a network for local e-Citizen electronic identification
- Challenges for local councils in IT

14.05 Question and answer session
Tom Phillips, IT Director, Farnham

MAXIMISE THE BENEFIT OF THIS EVENT BY CHOOSING INDIVID

08.30 Registration and coffee

09.00 Chairperson's opening address
Gerry Richardson, Director of Assets and Resources for Slough Borough Council and Instigator of IDEa - Marketplace, IDEa

STREAM 'B'

Stream 'B' has been designed to enable you to gain a full understanding of what your current purchasing processes are and how you can re-write them in order to get the most advantage from e-procurement. In addition, this stream will enable you to work proactively towards developing a dynamic website.

TOWARDS AN E-PURCHASING STRATEGY

09.15 Integrating e-procurement

- Developing a broader, dynamic viewpoint of procurement - how to add value to your existing procurement practices
- Achieving organisational support for e-purchasing initiatives
- Reversing processes for web integration
- Building upon technical knowledge to implement advanced procurement

09.45 Question and answer session
Tony Willshire, Head of Procurement, Leeds City Council

11.45 Co-ordinating e-procurement technology and purchasing strategies

- Developing a flexible e-procurement strategy and infrastructure
- Adapting and tailoring your existing technology and business plans
- How can you make strategies, systems and processes work together?
- Providing seamless back-end e-procurement strategies

09.55 Question and answer session
Mark Barnett, Supply Chain Manager, The Consortium

10.35 Coffee and Networking break

11.00 e-procurement through advances

- Cutting through the hype - e-procurement and tendering
- How to exploit tendering processes
- Most useful tendering regimes: purchasers and suppliers?

11.30 Question and answer session
Representative from the Central

11.40 Is the e-procurement bubble about to burst?

- Meeting the 21st Century pro
- Why have a procurement team?
- Change in a rapidly changing world
- How to satisfy your customer

12.10 Question and answer session
Ken Cole, Head of Procurement

12.20 Networking lunch

BUILDING VALUE INTO

13.30 Webable content management

- Delivering quality online content
- Adapting content to citizen needs
- Integrating content management
- Navigate the pitfalls of content

14.00 Question and answer session
Dave Wright, Strategy and services of Brent

MEET THE SPEAKERS

Andrew Collinge: Andrew is a senior researcher in the Government Research Unit at MORI, where he has specific responsibility for e-government research. He is currently involved in evaluating the prototype UK Online government portal for BT and the Cabinet Office.

Agnes Doshier: Agnes is Director of CIPW & Associates Ltd. The company offers support to all public sector organisations seeking to develop more effective service delivery. CIPW initiated the eGov project in 1994.

Mark Barnett: Mark is a Supply Chain Manager with the Consortium. Mark has also been instrumental in enabling the back office integration and software change within the organisation.

Chris Standler: Chris has been Project Co-ordinator for the CABE Video-Conferencing Project for the last three months. He is attempting to use this medium to improve the accessibility of advice and service provision in his area.

Bob Green: Bob is the Director of the Help For Health Trust. He is currently directing a two-year development programme for NHS Direct Online. Bob has also published extensively on consumer health information topics.

Dave Wright: Dave is currently responsible for Brent Council's corporate IT strategy and controls, the corporate data network, and use of web technology. His work programme includes preparation for the e-government agenda, and promoting the innovative use of IT solutions.

Gerry Gavigan: Gerry is currently an secondment to the Cabinet Office from the Department of Trade and Industry to help deliver the Information Age Strategy of Modernising Government, working on e-business strategies.

John Evans: John has worked as a project leader in the Danish Department of Trade and Industry since 1997. He has worked on various high-profile projects such as digital signatures, internet based payment-systems, and web-towns.

Tom Willshire: Tom is the Head of the procurement unit at LCC. In the five years that he has been with the Council he has made great strides in adopting the new procurement agenda. He is also a member of the ICP/UKA Local Government Procurement Taskforce.

Greg Hayes: Greg is Senior PR/ Business Development Manager at Cylink Corporation. Greg joined Cylink in August 2000 and is responsible for evaluating and managing new initiatives and business opportunities for Public Key Infrastructures (PKI).

Steve Appleton: Steve is the Yorkshire Area Director for ISS Business Agency. He has a background in both policy development and frontline management and is currently responsible for the CIPW plan.

Mike Richardson: Mike is Head of Marketing for BT Local Government sector. Mike is a strong advocate of organisations

OFFICIAL ASSOCIATIONS

ISPSPIN - The Society of Public Information Network represents hundreds of organisations and companies in the UK who are involved in electronic public information projects. See www.isp.org.uk for the benefits of membership - free to all those who are subscribers to Electronic Public Information (EPI) the ISPSPIN journal. EPI is the only magazine geared to the electronic public information sector. To subscribe, or after your free sample, go to www.isp.org.uk and click on the EPI logo.

SOGITM - The Society of Information Technology Management
Founded in 1968 and representing over 870 members from over 450 public sector organisations, SOGITM has become a highly respected body in the public sector ICT. SOGITM focuses on providing a forum for the provision, use and development of ICT and networking best practice - not only to its members but also by linking with and advising other bodies including Central Government. The Society has launched a number of special interest groups to help public sector ICT take the government's Modernising Government concept forward.

IMJ - The IMJ is the new town management journal for all local government business. This month leading, weekly publication will provide you with the latest news and analysis on all the issues and developments to impact on UK local authorities. The IMJ delivers 107 pages of local government expertise, insight and opinion that no other industry publication can match. In short, the IMJ provides ALL the news and news you need to help make informed decisions in this rapidly developing environment.

TO REGISTER PHONE +44 (0)20 7368 9300 FAX +44 (0)20 7368 8301 FREEPHONE UK 0500 821057 e-mail e-localgov@icpc.co.uk REGISTER ONLINE: www.icpc.co.uk/1372/e-localgov

“Piramidin orta kısmı organizasyonun yönetim düzeyidir. Bu aşamada daha yüksek düzeyde oluşturulan ve formüle edilen politikalar (örneğin; bütçe düzenlemesi, nazım veya imar planlaması, iş programları, personel politikası) uygulama planına koyulur. İşletmecilik anlayışı içerisinde operasyonlar düzeyinde kullanılan tüm kaynaklar yönetim düzeyinden yönlendirilir ve yönetilir. Kurumun işletilmesine katkıda bulunan tüm yönetim kademesi (müdür, şube müdürü, şef vb) bu düzeyde görev yaparlar. Piramidin en üst kısmı politika düzeyidir. Bu düzeydeki politika üreticileri genellikle resmi olarak atanan veya seçilen en üst düzey yöneticilerden oluşur (örneğin; genel müdür, yönetim kurulu, il genel meclisi, belediye başkanı, belediye meclisi vs.). Politika düzeyinde genelde bütçe hazırlanıp onaylanır, yeni yasa-yönetmelik ve tüzükler geliştirilip uygulanır, iş programları, personel ve müşteri hizmet politikaları üretilerek uygulamaya geçirilmek üzere yönetim aşamasına aktarılır. Politika düzeyi piramidin en üst ve dar kısmını oluşturur, çünkü çok az sayıda kişiden oluşur” (Yayn_BildiriTR_files/B09.pdf).

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Elektronik devletin nihai amacı; kamu hizmetlerinin daha iyi ve daha az maliyetle yapılabilmesinin yollarını aramak ve uygulamaktır. Bu süreçte en önemli araçlar, hiç şüphesiz elektronik sektörü ve ona bağımlı olarak gelişen bilişim teknolojilerinin sunduğu imkânlardır. Özellikle geçtiğimiz 10-15 yıl içerisinde yaşamın her alanını hissedilir ölçüde etkilemeye başlayan bilişim teknolojilerinin, hantallaşmış, gereğinden fazla büyümüş, yüksek maliyetle daha az iş yapabilir hale gelmiş olan kamu yönetiminin iyileştirilmesi çabalarına iyi bir çare olduğunun keşfedilmesi de fazla uzun sürmemiştir. Özellikle 1990'lı yılların başından itibaren, bilgi ve iletişim teknolojilerinin geniş ve her geçen gün gelişen olanaklarının kamu hizmetlerinin sunumunda bir araç olarak nasıl kullanılacağı hususu önem kazanmaya başlamıştır. Başarılı ülke uygulamaları, elektronik devlet yaklaşımının kabul edilebilir, gerçekleştirilebilir ve uygulanabilir bir fikir olarak görülmeye başlanmasına neden olmuştur.

Bu iki temel ihtiyaçtan ilki, kamu yönetim mekanizmasının; daha az maliyetle çalışması, ikincisi ise daha iyi çalışır hale getirilmesidir; yani daha kısa bir ifade ile mekanizmanın etkin çalışmasıdır. Etkin çalışan bir kamu yönetimi mekanizmasından bahsetmek için, bu iki özelliğin mutlaka bir arada bulunması gereklidir. Uygun şekilde tasarlanmamış bir kamu yönetimi mekanizmasını, çok yüksek maliyetlerle ancak belirli bir süre ayakta tutmak mümkündür.

Varlığını bilişim teknolojilerinin gelişimine borçlu olan ve bu sayede ayakta duran bir kamu yönetim mekanizması, bileşimindeki unsurlara bağlı olarak “elektronik devlet” kavramı ile ifade edilmektedir. Elektronik devlet, en temel anlatımıyla; kamu hizmetlerinin görülmesi sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin yoğun ve etkin olarak kullanıldığı bir yönetim mekanizmasıdır.

Bilgi iletişimi ve bilgiye erişim olanaklarının artması ile birlikte kullanıcı talepleri artmış ve çeşitlenmiştir. Bu taleplerin temel ortak noktası ise daha çok bilgiye, daha kısa sürede ve daha az maliyetle erişmektir. Hemen hemen aynı dönemde kamu yönetimi alanında da değişimler yaşanmaya başlandığı görülmektedir. Çeşitli ülkelerde kamu yönetimi reform arayışlarına yol açan nedenlerin birbirine benzer olduğu görülmektedir. Bunlardan üçü; “üç açık” olarak da ifade edilen bütçe açığı, güven açığı ve performans açığıdır.

Yeni kamu yönetimi yaklaşımlarının tartışılmaya başlandığı ve buna yönelik uygulamaları hayata geçirme ihtiyacını duyan ülkeler, hemen hemen aynı zamana rastlayan bilişim alanındaki gelişmeleri, amaçlarına ulaşmada iyi bir araç ve eşî bulunmaz bir fırsat olarak görmüşlerdir. Birçok ülkede başlatılan reform çalışmalarının ortak amaçları arasında aşağıdaki unsurlar göze çarpmaktadır:

- Yeterince bilgilendirilmiş bir kamusal karar alma sürecinin oluşturulması,
- Hizmetin üretilmesinde gerek siyasi ve gerekse yönetsel sorumlulukların net bir şekilde tespiti ve birbirlerinden ayrıştırılması,
- Hızla karşılık veren ve etkin çalışan bir sistemin teşvik edilmesi,
- Kamu hizmetlerinin üretilme sürecinde miktar, maliyet, zaman ve kalite gibi performans kriterlerinin ön plana çıkarılması,

- Yönetimsel etkinliği sağlayacak öncelikli politikaların uygulama ayaklarının tanımlanarak aşamalı olarak sisteme sokulması (personel istihdamı ve yönetimi, kamu hizmetlerini yeniden tanımlayan özel yasaların çıkarılması, mali raporlama zorunluluğu gibi),
- Etkin bir iç kontrol ve dış denetim sisteminin kurulması.

Dolayısıyla, elektronik devlet yaklaşımı ya da daha fonksiyonel tanımı ile kamu hizmetlerine elektronik erişim uygulamasına yönelik kamu kesimi faaliyetlerinin yaygınlaşması tek başına teknik bir husus olmayıp, kavramsal ve kuramsal boyutu olan çabalar ile teknolojik ilerlemelerin tarihsel olarak uygun bir süreçte örtüşmesinden kaynaklanmaktadır. Bir başka deyişle, elektronik devlet ancak bir kamu yönetimi iyileştirme çalışması içerisinde yerini bulduğunda ve onun bir aracı ve parçası olduğunda temel amaca ulaşılmış olacaktır. Bu bakımdan, idari yapının ve işleyişin de bunları düzenleyen hukuk kurallarıyla birlikte değişime uğraması kaçınılmazdır.

9.1. Kavramsal Çerçeve: Elektronik Devlet Kavramı Ve Hukuk- III

E-devlet, varlığını bilişim teknolojilerinin gelişimine borçlu olan, ancak sadece teknik yönüyle değil idari ve hukuki yapısıyla da yeni bir ufuk yaratmayı vaad eden bir yapılanmalıdır. Çoğu zaman somut olarak görülmesi de, e-devlette temelde vatandaş-devlet ilişkisinin değişime uğraması kaçınılmaz olmaktadır. Bunun en önemli göstergesi, e-devletin geleneksel hukuki yapıyı değişime zorlamasıdır.

Elektronik devlet kavramı, içerisinde barındırdığı teknik, yasal ve idari yapılara rağmen, salt elektronik kamu hizmeti sunumu olarak anlaşılmaktadır. Genel kanının aksine, “kamu hizmetlerinin elektronik ortamlara taşınması” şeklindeki bir tanım, elektronik devlet kavramını tam olarak karşılayamamaktadır. E-devlet, bilgisayarlaşan devlet değil, bilgisayar ve iletişim teknolojileri sayesinde daha etkin çalışan, yani kamu hizmeti kullanıcılarına daha az maliyetle, daha hızlı ve kaliteli hizmet veren yapılanmadır. E-devlet, bunun da ötesinde kamu yönetimine ilişkin yaklaşımların, ilkelerin, stratejilerin ve uygulamaların da değişimini istemektedir. Dolayısıyla, e-devlet uygulamalarına geçiş sürecinin başlangıcında bulunan ülkemizde de kamu yönetiminin yeniden ele alınması ve tüm yönleriyle yeniden değerlendirilmesi gereklidir. Her şeyden

önce, kamu yönetiminde geleneksel yapılanmalar vatandaş odaklı olmaktan uzaktır. Dikey örgütlenmiş bir yapı içerisinde vatandaşlara etkin (süre ve maliyetin en aza indirildiği, kalitenin arttığı) hizmet veren bir devlete ulaşmak güçtür.

Diğer taraftan, bir ülkedeki kamu yönetimi anlayışı (çoğunlukla) bilinçli ya da bilinçsiz olarak toplumsal yaşamı düzenleyen (devlet-vatandaş ilişkilerini de kapsayacak şekilde) hukuk kurallarına da yansımaktadır. Örneğin, şeffaflığı ilke edinmemiş bir kamu yönetimi yaklaşımının, vatandaşların kendilerini ilgilendiren bilgilere dahi erişimini güçleştirici yasal düzenlemeleri de beraberinde getirmesi beklenir.

Doğrusal ve ters akıntılar içindeki farklı kesimlerin karşılaştırılmasından elde edilen sonuçların değerlendirilmesi çözüm araçlarının ortaya çıkarılmasında önemli bir yere sahiptir. Bütün bu olumlu ve olumsuz etkilere rağmen bütün faktörler birbirleriyle işin içinden çıkılmaz bir şekilde bağlanmış, karşılıklı etkileşimde bulunan ve ortak geleceğimizin sınırlarını belirleyen etmenlerdir. Bu çabaların GSMH'nın artırılması sonucu yatırımları teşvik etmesi aynı zamanda hem kendi içsel alanında hem de yerellikler arasında eşitsizlikler yaratması olgusuna rastlanılmaktadır. Başat bölgesel güç olmaya yönelik mücadele büyük bir zenginlik ve refah ortamı oluştururken aynı zamanda ailelerin parçalanmasına, sosyal kutuplaşmalara ve kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bilgi patlamasının yaratmış olduğu yeni eğilimler tüketimi genişletmiş ve artırmıştır aynı zamanda da kamusal beklenti, istek ve taleplerinin artmasıyla yönetimleri özellikle yerel yönetimleri baskı altında tutan bir süreç yaşanmaktadır.

Yeni oluşumların biçimlendirdiği ekolojide, yerel demokratik kurumlar ve yönetsel sistemler oluşan baskı ortamıyla reformlar (güvenirlilik, etkinlik, geniş sorumluluklar) yoluyla mücadele yöntemini seçmek zorunda kalmışlardır. Bu akımların hızlarını kesmek için erken yaşamsal devinim sürecinde çeşitli önlemler alınmıştır. Talep ve beklentilerden oluşan baskılar sonucu ortaya çıkan yeni ekolojik açık normlar, de facto kurallar veya yöntemlerce betimlenmiştir. Yerinden yönetim ve serbest ticari faaliyetlerin yaygınlaşmasıyla yerellikler daha kırılgan bir yapıya dönüşmekte ve kendi başlarına hareket eden birimler haline gelerek küresel pazarın proaktif rekabetçi öğelerinden birisi olarak ortaya çıkmaktadırlar. İşgücünün yeni dağılımı ve yerelliklerin

kendi özelliklerini ön plana çıkarması sonucu rekabetçi yapıların oluşumunu engelleyen düzenlemeler ortadan kaldırılmaktadır.

Yerel kararların oluşum sürecinde etkili olan aktörler şu soruların yanıtlarını bulmak zorunda kalmıştır. Ulusal veya bölgesel piyasalarda girişimcilere en uygun mekânsal alanı nasıl belirlenmelidir? Nasıl ve hangi metotlarla en iyi işi başarabiliriz? Sermaye yatırımlarını hangi bölgelere doğru yönlendirebiliriz?

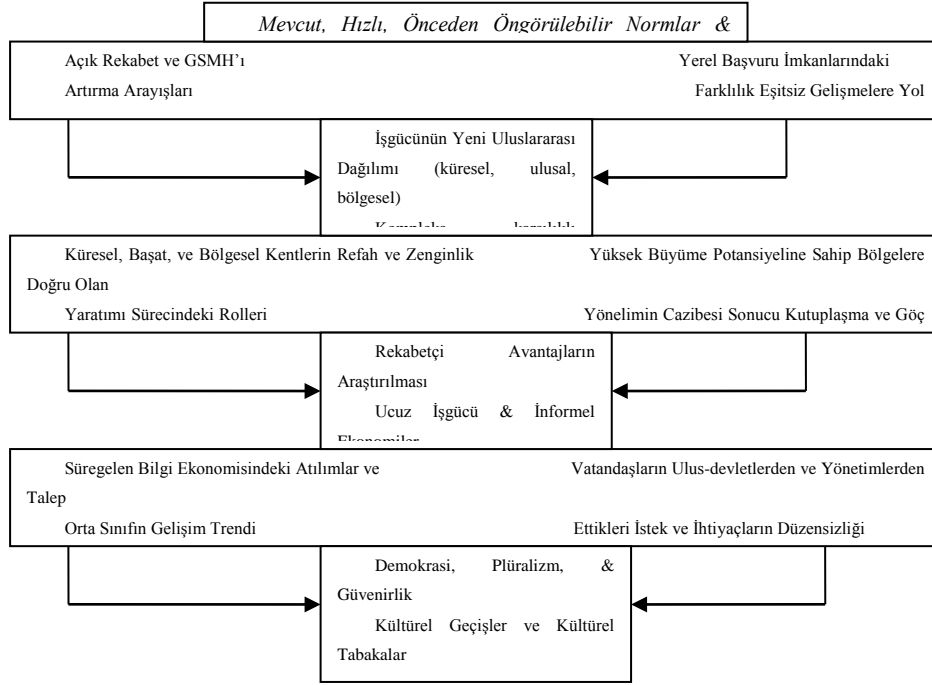
Rekabetçi avantajların yaratılması için uygulanacak metotlardan birisi olarak mal ve hizmetlerin ucuz fiyatla piyasaya sürülmesi ve bazen de piyasaya arzı yasaklanmış malların üretiminin yapılması gösterilebilir. Yüksek-gelişme potansiyeli olan bölgelerde ucuz emek gücüne olan talep ve hizmet sunumuna ilişkin alışverişlerin artması sonucu mamül mal bulmak son derece güçleşebilir. Yaratılan talebin bir bölümü gayri resmi ekonomiye doğru transfer edilirken, göçmen işçi istihdamı yoğun olarak kullanılmaktadır. Banliyö bölgelerinde refah içinde yaşayan beyaz yakalı işçiler finansal bölgelere doğru her hafta rutin yolculuk yaparken, mavi yakalı işçiler (ev bakıcıları, bahçıvanlar, veya gündelik işlerde çalışan işçiler) ise beyaz yakalı işçilerin ters istikametindeki bölgelere doğru yönelmektedir. Küçük giyim atölyeleri veya ruhsatsız sokak satıcıları ve sanatçılar gayri resmi ekonominin diğer katılımcıları arasında sayılmaktadırlar.

Rekabetçi avantajlardan yararlanmanın diğer bir metodu ise işletmenin faaliyet giderlerini azaltmaktır. Bu metotlardan herhangi biri uygulanabilir ama en popüler olanı arz yönlü tekniklerdir. Bunların arasında vergilerin indirilmesi, ucuz işgücünün tedarik edilmesi, işgücünün eğitilmesi, yeni altyapı sistemlerinin inşası, çevresel düzenlemelerin esnek uygulanması veya tamamen ortadan kaldırılması ve hükümet-iş adamları ortaklığı sayesinde yatırım risklerinin azaltılması sayılabilir. Yerel yönetimlerin vergileri indirerek veya arz yönlü teşviklerle yeni işletmelerinin faaliyete geçmesini desteklemeleri, yönetimlerin mali bir stresle karşı karşıya kalmasına neden olur. Yerel gündem içinde mali stres olgusu uzun dönemde bir takım güçlükleri beraberinde getirir. Kronik ekonomik endişelerden kaynaklanan sorunlar ulus devlet ve daha alt kademedeki yönetimlerin ve az gelişmiş ülke ekonomilerinin yeni tanıştığı durumlar değildir.

Gelişmiş ülke ekonomilerinde ise uzun dönemde ortaya çıkan ve ulus ötesi faaliyetlerden kaynaklanan sorunlara rastlanabilir. Mali stres tarafından uzun bir süreç sonunda yaratılmış olan iklim, özellikle yerel yönetimlerin ayakta kalabilmek için risk almasını öngörmektedir. Yerel yönetimlerin almış olduğu riske rağmen zarar görmelerinin yansımaları yerel sınırları aşarak tüm ulusal sınırları ve bölgeyi kapsayabilir. 1975 yılında New York belediyesinin yükümlülüklerini yerine getirememesi, 1984'de Liverpool belediyesinin ve 1995'de ise Orange County yerel yönetimi mali iflasla karşılaşması yönetsel eylemlerin nasıl gerçekleştirilmesi konusundaki yeni bilimsel arayışların kapısını açmıştır. Asya krizinden sonra Güney Kore, Malezya ve Endonezya'da finansal ve örgütsel yeniden yapılanmalarda yaşanan mali krizin etkisi önemli bir rol oynamıştır.

Yeni ekolojik yapıda bulunan sosyo-kültürel elementler bilginin yaygınlaşmasını ve orta-sınıfın gelişmesini sağlayan unsurlar olarak ön plana çıkmıştır. Modern yaşam tarzlarının, çevre koruması konusunda hassasiyetlerin, tüketici haklarının ve kimlik siyasetinin (feminist ve eşcinsel haklarının) post endüstriyel toplumlarda daha başat olarak görüldüğü iddia edilmektedir. Bazı toplumbilimcilere göre yeni politik kültür, bireysel motivasyona (sınıf bilinci yerine) dayanmakta, piyasanın kararlarına uyulmakta (hiyerarşi yerine) ve yerel yönetimlere (ulusal otorite yerine) büyük önem atfedilmektedir. Diğer bir kısım toplumbilimciye göre ise post endüstriyel toplum tıpkı post materyalist toplumun serası gibi aktif vatandaşlık ve sosyal konulara karşı duyarlılığın geliştiği ortamlardır. Gerçekçi senaryolara göre ise yeni kültürler geliştikçe geleneksel davranış modelleriyle birlikte daha kapsayıcı, miks veya fonksiyonel tutumlar görülebilir.

Şekil 5.1: Yeni Kentsel Ekoloji

Şekil'de yeni ekolojik yapının ve sonuçlarının ortaya konulmasında öncü olan elementlerin rolünü betimleyerek daha önceki tartışmalar özetlenmektedir. Ekolojik yapının sonuçlarına, olumlu ve olumsuz akımlar ve bu iki akımın birlikte yaptıkları etkilerle ulaşılmaktadır. Nihai etkiyi tayin eden öğeler normların sınırlandırılması, de facto kurallar ve süreçlerdir. Bu şematik açıklamada yerel yönetimlerin karşı karşıya olduğu sanal bir davranış gündemi koşullarının sıralanmasıyla daha iyi bir kavrayış ortaya konulabilir. Kamu yöneticileri gündem ve yönetsel organizasyonlar arasındaki uyumsuzlukların sonuçlarını önceden öngörebilmelidir. Küresel piyasalar, teknoloji ve toplum hızlı bir transformasyon süreci yaşamasına rağmen yönetsel kurumlar gelişmeleri oldukça geriden takip etmektedirler. Küresel güçlerin yoğun olarak yerinden yönetim modeline uygun kompozisyonu ve esnek yapısı karşısında yönetsel kurumlar hiyerarşik ve rijit bir davranış modeline sahiptir. Piyasalar ve yönetsel kurumların eylem ve işlemleri farklı yöntemlerle icra edilmektedir. Piyasalar esnek, verimli, üretken ve kitlesel talebe karşı oldukça duyarlı bir yapıya sahip iken yönetsel kurumlar resmi formalitelere boğulmuş, verimsiz ve rutin bir yapıya sahiptir. XXI. yüzyıl'da yeni

ekoloji ve yönetsel kurumların aynı konuma getirilmeleri için yoğun bir çalışma yürütülmektedir. Merkezi yönetimler, özellikle yerel yönetimler yeni fikirlerin üretildiği rekabetçi avantajların kazanıldığı ve korunduğu birimler olarak başat rollerini keskinleştirmiştir. Yönetimler hızlı ve verimli çalışarak, yatırımları cezp etmeli ve adaletsiz ve eşitsizlikten kaynaklanan sosyal huzursuzlukları büyük bir ustalıkla yatıştırmalıdır. Yerel yönetimler, vatandaşların istek ve taleplerini karşılırsa, popüler meşruiyetini korursa ve gündelik baskıların üstesinden gelirse güvenilirliğini daha da artırma imkanı elde edebilir. Bu noktada akla gelen ilk anahtar soru: Ne tür bir kurumsal yapı mevcut meydan okumaları içselleştirebilir?

Bazı sosyal bilimciler organizasyonun çevresiyle olan ilişkilerini ve kurumsal değişimi analiz etmek için Darwin'in doğal seçim teorisini kullanmaktadırlar. Ekolojik yaklaşımda konu edilen birçok önermeler desteklenmektedir. İlkın, kurumlar açık sistemler olarak ele alınmakta, birbirini etkilemekte, tepki göstermekte ve kendine özgü bir çevrede yavaş yavaş gelişimini sürdürmekte veya dışsal dinamiklerini oluşturmaktadır. Uzun dönemde kurumsal yeteneklerin bu dinamiklere verdiği tepkiler kurumun bağımsız olarak yaşamını sürdürebilirliğini tayin edecektir. Bu durum organizasyonun belli bir zaman dilimi içerisinde eskiyeceği anlamına gelmemelidir. Kurumlar kendi zaman dilimlerinin ötesinde, bir anda gerileme sürecine girerler ve genel gidişatın ayarlanmasında dengesizlikler gözlemlenmektedir. Değişim süreci devrevidir, genellikle uyumlu bir başlangıç ve bazen de şokları içinde barındırır. Kurumlar bir organizasyonel formattan diğer formata doğru yön değiştirirler, bazıları ortadan kaybolur ve diğerleri ise yeniden oluşumları amaçlanmış olmasına rağmen yeniden faaliyete geçerler.

İkincil olarak, yeni ekolojinin önerileri belli bir zaman dilimi geçirildikten sonra yerine getirilir, kurumlar farklı sosyal ve teknolojik ortamlarla giderek artan bir trend içinde yüzleşirler. Bugünkü ortamda gelecekteki değişim hızı bizim bugünkü tahminlerimizin ötesindeki bir hızla gerçekleşmekte plan ve öngörülerle ne olacağı konusunda kesin kararlar almak neredeyse imkânsız bir hal almaktadır. Vatandaşlar, tüketici grupları, ticarethaneler, işçi sendikaları, özel ve kar amacı gütmeyen organizasyonlar enformasyonu edinmek için çabalar ve kendi davranışsal yapısına bu yeni birikimleri herhangi bir kamusal yönetimin gerçekleştiremeyeceği bir hızda

uyarlar. Tüketici taleplerinin yüksekliği ticari yeniliklerin ortaya çıkması ve son derece sınırlı sayıdaki müşterilere yönelik özel ürünler üretilmesini sağlar.

Bu koşullar altında, daha küçük ve oldukça devasa büyüklükteki organizasyonlar kendilerinden daha büyük tekellere göre üstünlük sağlayabilir. Araştırmaların gösterdiğine göre sayısız gönüllü organizasyonlar sosyal ihtiyaçların karşılanmasında daha üretken ve taahhütlerini gerçekleştirme konusunda büyük organizasyonlardan daha etkin olarak çalışmaktadırlar. Post endüstriyel dönemin başlangıcında, yeni yaratılan iş olanaklarının 2/3'ü 25 çalışandan az personele sahip firmalar tarafından sağlanmaktaydı ve bu trend son on yıl içinde daha keskin olarak gözlenmiştir. Bugün 35 yıllık bir zaman diliminin ardından küçük ve orta ölçekteki işletmeler ekonomik büyümenin %80-%90'ını gerçekleştirmektedirler.

Kumanda ekonomileri, dar yönetsel yapı ve derin bürokrasi bu yeni çevrede çalışma yeteneğine sahip değildir. Yeni üretim kapasitesini geliştirme potansiyeline ve yeteneğine sahip göreceli olarak yassılaştırmış çoğulculuğu yansıtan organizasyonel yapılar bugün olduğu kadar gelecekte de nihai karar vericiler olarak ortaya çıkacaktır. Vatandaşların artan talep ve isteklerine yanıt verme gereği daha güvenilir, daha etkin ve yenilikçi yönetim anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Devletin yeniden yapılandırılması yeni ekolojinin bir dışavurumudur. Özelleştirme, özel-kamu ortaklığı ve matriks organizasyonlar kamusal faaliyet alanının toplumdaki tüm sektörlerle karşı olan taahhütlerinin yerine getirilmesi çabaları yoğun olarak sürdürülmektedir. Özelleştirme sayesinde üreticilerin etkin ve verimli çalışmaları ve tüketicilerin güvenilirliği artmaktadır. Kamu-özel sektör ortaklığı ve matriks organizasyonlar organizasyonel sınırlamaları ortadan kaldırmaktadır. Performansa dayalı anlaşmalar ve özel/kamu anlaşmalarıyla kurulan teşebbüsler tıpkı piyasa mekanizmasının esnekliği ve süreçten çok çıktılara önem veren yapıların ortaya çıkmasını teşvik eden popüler çözümler olarak rağbet görmektedir.

Üçüncül olarak, kurumlar ne nötr konumda ne de sadece yönetim araçları olarak algılanamaz. Kurumlar yapının genel çatısını betimler, kurallar yaratır ve eylemin gerçekleşeceği alanlara doğru değer dağıtımını yönlendirir. March ve Olsen'e göre kurumlar tarihsel kökenlerine dayanır ve yaşamış olduğu deneyimler sonucu kurallarını,

normlarını, kimliklerini ve inanç sistemlerini meydana getirmektedir. Kolektif davranış kalıbı kurumları yalnızca etkilemekle kalmamakta kurumların kendisinden de etkilenmektedir. Bunun sonucunda nihai sosyal amacın başarılması önemlidir. Kurumların eylem ve işlemlerini nasıl oluşturdukları, kuralları tayin eden güçlü politik kültürdeki öğelerin neler olduğunun bilinmesi çözüm için gereklidir. ABD ve Kanada arasındaki politik sisteminin farklı olmasına rağmen aralarında kamusal davranış ve kolektif davranış modelinden kaynaklanan olağanüstü benzerlikler bulunmaktadır. Kanada'da otoriteye karşı itaatkar bir anlayış, kuralların kalıcılığı ve protesto eğilimine az rastlanılmaktadır.

Sahra Afrika'sında Britanya ve Fransa'nın sömürge mirası farklı toplumsal yapıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Fransa'nın doğrudan yönetimi sonucu yaşayan halklar merkezi kurumlara daha bağlı hale getirilmiştir. Frankofon Afrika hala kolektif davranış sergilemekte sömürge döneminin varlığı etkisini sürdürmektedir. Britanya'nın dolaylı yönetimi halklara büyük bir çoğulculuk ve kurumdan otonom (özellikle yargı ve yasama sistemlerinde) hareket etme özgürlüğü sağlamıştır. Anglo-Afrika ülkeleri politik olarak farklılıkları içeren ve sömürge döneminin etkilerinin hızlı bir şekilde kaybolduğu bir coğrafyadır. Bu coğrafyadan öğrenilecek dersler sonucunda gelişmiş ekonomilerin politik sisteminde gelecekteki olası değişimler hakkında şimdiden açıklama analizi geliştirilebilir. Kurumların ekonomik gelişimi nasıl teşvik edeceği veya popüler katılımının yönelimini nasıl etkileyeceği incelenmelidir. Bu tür stratejik öneme sahip kurumlar insanların istek ve ihtiyaçlarına nasıl karşılık verileceğini önceden öngörmelidir. Yönetimler üretim sürecini kontrol edemeyebilirler ama sürecin akımını kolaylaştırabilirler. Yerellikler özel ve kar amacı gütmeyen kuruluşların faaliyetlerini teşvik ederken piyasa güçleri ve kamusal aktivitelerin aynı etkinlik düzeyinde çalışması için çaba gösterirler. Rekabete açık girişimler, franchises, ve kontrolünün yöneliminde sağduyulu yaklaşımlar çoğulcu gelişmeyi uyararak topluma dayalı otonom organizasyonların yaygınlaşmasını sağlamaktadır. Bütün bu unsurlar kurumsal kapasiteyi tamamlayan önemli elementlerdir.

Kurumsal kapasite, organizasyonun yeteneklerinin artırılması, sorumluklarının öğrenilmesi, etkin ve verimli yönetim ve güvenilirliğin artırılması anlamında kullanılmaktadır. Kamu ve özel sektörlerin karşı karşıya olduğu baskılarla ancak

kurumsal kapasitenin geliştirilmesiyle üstesinden gelinebilir. Bu baskılarla yüzleşen kurumlar bileşiminde bulunan öğeleri, aktiviteleri ve enerjiyi yoğunlaştırarak başarı sağlayabilir. Yoğunlaşma kurumsal farklılığı zenginleştiren, çoğulcu ve otonomiye çağrıştırmaktadır. Kurumsal yoğunlaşmayla monotonluk ve büyük organizasyonların tekelleşmesinin önüne geçilerek kökenini sosyal farklılaşmadan alan bir yapı ortaya çıkar. Sosyal düzenin hem gerçek hem de potansiyel kaynakları kurumların üretkenliğini sağlamaktadır. Sosyal yapının büyük bir bölümü şerit halinde kesildiğinde şu unsurlar görülür a) Anonim ortaklık şeklinde örgütlenen özel firmalar (finans, üretim, perakende, medya), b) büyük kitlesel organizasyonlar (işçi sendikaları, sivil gruplar, profesyonel birlikler), ve c) kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve kamu yararına çalışan devlet organları (hayır ve yardım cemiyetleri, hastaneler, üniversiteler, ekonomik gelişmeyi teşvik eden kurumlar, yerel yönetimler). Kurumların yalnızca yapısal varlığı değil aynı zamanda birbirleriyle olan etkileşimindeki zenginlik ön plana çıkmalıdır. Yatay, düşey, veya koalisyona dayalı ilişki ağında gerçekleşen olası etkileşimler ve nihai üretim çıktıları bu bağlamda önem kazanmaktadır. Kurumsal yoğunlaşma çok yönlülüğün farkına varma ve bağımsızlık duygusunun geliştirilmesini sağlar. Gelenek ve görenekler-yazılı olmayan kurallar veya etnik bağlar, din, veya cinsiyet- kurumsal yoğunlaşmayı olası kılmakta ortak amaçlara yönelik eylemler uygulanabilir olarak görülmektedir.

Kurumların temelini oluşturan fikirselsel alt yapıya olan güven ve kurum için yaşamsal olan değerler göz ardı edilemez. Güvenirlilik ihtiyari bir özelliğe sahiptir, ortak sosyalizasyon örgüsünün yaratılması ve kurumun genel kabul görür –kurumların kuralları, normları, kimlikleri, ve inançları- olması. Sosyal seviyede ise, güvenirlilik temel karakteristiği bir komşuluk ilişkisinden toplumsal ilişkinin temel yapısına kadar kendisini açıkça gösterir. Güvenirlilik “düzenli, dürüst ve müşterek davranışı oluşturan genel olarak paylaşılan bir normdur” ve toplumun vazgeçilmez değerleridir. Güvenirlilik farklı bir yaklaşımda, ortak geleceğin ve karşılıklı çabaların gönülden yapılması ve birisinin diğerine girişimci-psikolojisi içinde maddi ve manevi yönden yardım etmesi olgusu olarak tanımlanmıştır. New York kentinin Aşağı Doğu Yakası ve San Francisco’nun Kuzey Sahil Şeridinde Çinli ve İtalyan orijinli toplumlar zengin bir kurumsal güvenirlilik olgusu geliştirmişler ve bunu halen korumaktadırlar. Küçük ticarethanelerin kökeninde, toplum tarafından duyulan saygı, komşulara işçi ve yönetici

kademeleri istihdamında verilen öncelikler, yakın ve uzak akrabalarla yapılan iş anlaşmaları, maddi kaynakların yerel birlikler veya yerel yatırım bankalarında saklanması gibi olgular yatmaktadır. New York'un elmas ticaret merkezi Hasidic Jews işlemleri basit bir tokalaşmayla sonuçlandırmaktadır. Anlaşma ve derin müzakereler, hukuksal anlaşmazlıklara oldukça nadir olarak rastlanır. İlişki düzlemi elle tutulamayan, ortak paylaşılan normlar tarafından güçlendirilmiştir.

Buraya kadar yapılan analizlerde kurumların birbirleriyle olan ilişkilerinde güvenilirliği nasıl tesis edebileceği konusunda açıklamalarda bulunduk. Kurumsal yoğunlaşma, her şeyi kapsayan ve elit ve kitlesel katılıma olanak veren araçların ortaya çıkmasını sağlayan bir öge olarak tanımlanmaktadır. Buna göre yoğunlaşma, belirlenmiş bir yapı içerisinde ortaya çıkan ilişki düzleminde katılıma yönelik fırsatların ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu noktada bütün bu unsurların eyleme nasıl yönlendirilebileceği sorusu ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerde odak noktası olarak şu sorular gündemdedir: Yaratılan sosyal değerler nasıl bir yapı içerisinde kısıt alanlara yönlendirilebilir?; Kurumsal büyüme nasıl teşvik edilmeli ki yaratılan değerler, kaynakların daha az olduğu yerlere aktarılabilir?; Bu değerleri işleyen toplumlarda kurumlar nasıl daha etkin ve verimli bir hale getirilerek güçlendirilmelidir?

Kurumsal gelişmenin sağlanması ancak esnek devlet yapısıyla mümkündür. Bunun gerçekleşmesi için yönetim kavramı geniş olarak ele alınmalı ve tüm farklı devlet kademelerini içermelidir. Resmi kurumların en tanınmışları olarak yasama, yürütme, yargı, bürokrasi ve siyasal partiler sayılabilir. Günümüzün kompleks toplumları, gittikçe artan bir yoğunlukta kamusal kurum ve kuruluşlarca, toplumsal amaca yönelik organizasyonlar, kamu-özel sektör ortaklıkları, özelleştirilen kamu kurumları ve yerel yönetimlerin karşılıklı yaptıkları hizmet anlaşmalarıyla yönetilmektedir. Sosyal bilimcilere göre devlet yapısı ad hoc ağlardan oluşmakta ve yönetimler gün geçtikçe artan düzenlemeleri yaparak kaynak dağılımını sağlayarak sosyal düzenin varlığını sürdürmesine yardımcı olmaktadır. Kamusal otoriteler yolculuk yapan vatandaşları için havaalanları ve köprüler inşa etmekte; toplumsal amaca yönelik organizasyonlar orta ve düşük gelir grubunda bulunan insanlara konut inşa etmekte; kamu-özel sektör ortaklıkları kent merkezinde yeni ticarethanelerin açılmasına yardımcı olmakta; yerel yönetimler kentin temizlik işlerini özelleştirerek hizmetlerin daha etkin bir biçimde

yapılmasını sağlamakta; yerel yönetimler arası anlaşmalarla toplanacak vergi paylaşım esasları ve ekonomik gelişme için alınacak ortak tedbirler geliştirilmektedir.

Yönetimsel organizasyonlar, etkin kanallar aracılığıyla hizmet sunumunun sürekliliğini sağlamak için daha aşağıdaki birimlere yetki devrederek sosyal yapının tüm alanlarına nüfuz etmeye çalışmaktadır. Eşanlı sosyallik kavramı geliştirilerek vatandaşların sıradan insanların yaşamlarına karşı duyarlı olmaları sağlanmakta böylece kurumsal kapasitede yeni olanakların yaratılması için imkânlar geliştirilmektedir.

Yönetimler vatandaşların istek ve taleplerini, devletin her kademesine doğru yönelen katılım yollarını açarak çözüme yoluna gidebilir. Katılımın nihai amacına ulaşmış bir oluşum olduğu düşünülmektedir, en temel yardımcı birimlerin desteğinden, daha üst düzeyde karşılıklı etkileşim içinde gerçekleşen danışmanlık hizmetleri, bir kısım yetkilerinin daha alt birimlere devredilmesi ve kendi kendine hareket özgürlüğünün elde edilmesine dönük eylemleri içermektedir.

Katılım yollarının en sade örnekleri şu seviyelerde gerçekleşmektedir:

Orta sınıfi destekleyen politikalar üreten kurumları hizmetiçi eğitim, teknik yardım, ve finansal yardımlarla teşvik etmek;

Orta sınıfi destekleyen kurumlarla yönetimin diyalog kurarak onların tavsiyelerini alarak bu tavsiyeleri uygulanabileceği alanlara doğru yönlendirmek;

Yönetimler bir kısım yetkilerini bu tür kurumlara devrederek, onları bazı konularda yetkilendirerek kamusal görev yapmaları özendirilebilir;

Bu kurumlara kendi kendine hareket etme, belli bir alanda hizmet sunumu veya bir hizmetsel işlevi yerine getirebilmesi için otonomi verilebilir.

Yetki devri kurumsal kapasiteyi artırır, böylece kamu sektörüne yönelik sayısız istek ve taleplerin idaresi kolaylaşır ve vatandaşlara yönelik geliştirilecek çözüm yolları daha akılcı olarak tasarlanıp uygulanabilir. Katılım sayesinde farklı çıkarlar uzlaştırılarak amaçlanan faydaya daha kolay erişilir. Kurumlar, eylem ve işlemleri başlattıklarında

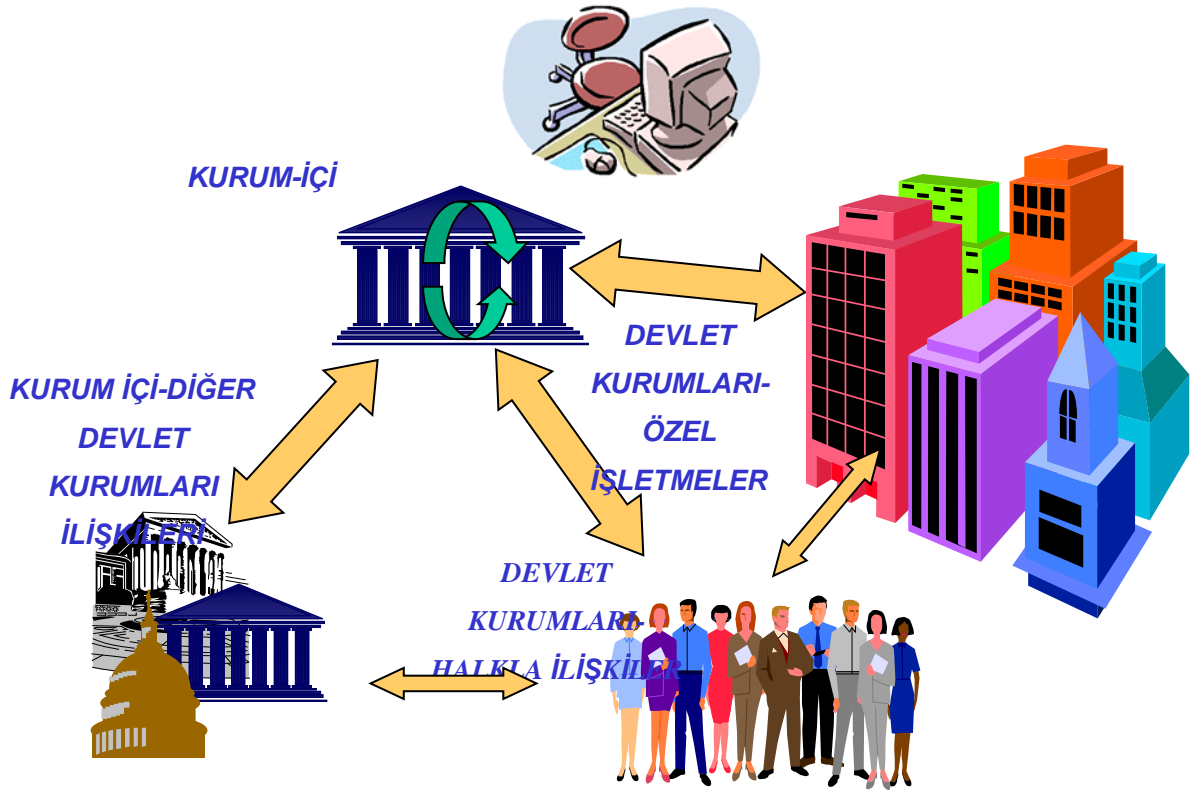
kamusal otoriteler büyük çaplı bir güveni oluşturmak ve vatandaşlara tıpkı piyasa ekonomisindeki gibi etkin ve verimli hizmet sunumu için çaba gösterirler.

Yeniden kalkındırma politikaları, mahallerin ve toplulukların toplumsal koşullarını geliştirerek bunların ticari, finansal ve endüstriyel kurumlar tarafından yapılmaya uygun ve çekici duruma getirilmesine yönelik olan, coğrafi olarak belli bir alanı hedefleyebilen ya da tüm kenti içine alabilen programlardır. Diğer bir deyişle, kentsel yeniden kalkındırma, ekonomik kalkınma kadar fiziksel (çevrenin iyileştirilmesi gibi) ya da toplumsal kalkınmayı içerir. Yoksul bölgelerdeki konutların iyileştirilmesi, ticari kalkındırma programları, kent merkezlerinin ekonomisini yeniden canlandırma programları, serbest bölge programları, kentsel büyümenin sınıflandırılmasına yönelik politikalar, kentsel yeniden kalkındırma programlarının ve politikalarının örnekleri olarak verilebilir. Bu programlarda yalnızca bir tanesi tek başına uygulanabileceği gibi, birkaç programı içine alan daha geniş bir yeniden kalkındırma politikası da tercih edilebilir.

Farklı kamuoylarında güvenilirlik yetki devrinin en önemli yönlerinden biri olarak görülmektedir. Bir takım mekanizmalar aracılığıyla vatandaşlara, yerleşik insanlara, ve tüketicilere sunulan hizmetlerin kapasitesinin yeterli olup olmadığını değerlendirme ve bunun sonucunda “oy” verme davranışının yönü ortaya çıkarılmış olur. Anket çalışmaları, referandum, ve yerel yönetimlerin yönetici kurullarının seçiminde vatandaşların kurumsal performans ve karar verme mekanizması hakkındaki gerçek düşünceleri ortaya çıkmış olur. Bu yaklaşım kurumsal otoritelerin mali yapılarının desteklenmesi ve yenilenmesi veya genişletilmesinin devamı konusunda verilecek zor kararların alınımının göreceli olarak kolay bir teknikle çözülmesi olarak algılanabilir. Piyasanın mevcut tercihleri vatandaşların bir kamusal hizmetin tedarikini sonlandırması diğer taraftan da daha sıkı güvenilirlik talebi kazanç ve kayıplara yol açar. Kurumsal yoğunluk aynı zamanda organizasyonun üretken ve içtenlikle özgür bir biçimde gelip geçici faaliyetlerde bulunması anlamında da kullanılmaktadır. Bu yönelimlerin plüral bir kaosa yol açma olasılığı varsa da, sistemler güdüleme sayesinde meydana getirilirler ve kendi kendilerine düzenleme yapabilecek bir davranış kalıbını benimserler. Sivil toplum, kurumsal kapasitenin etkin kullanımıyla kendi sorunlarını çözme, haklarını arama yönünden yapabilir kılınabilir ve kolektif eylemin gerek yerel kaynakların

harekete geçirilmesi, gerekse merkezi ve yerel politikaların belirlenmesinde etkili bir baskı grubu oluşturması beklenebilir. Bu yolla genelde sivil örgütlerin desteklenmesi ve demokrasinin güçlendirilmesi, özelde ise ekonomik krizlerin toplum üzerindeki büyük yıkımlara yol açan etkilerinin sorumlularının ortaya çıkarılması, toplumda adalet duygusunun tatmin edilmesi ve geleceğin daha insanca kurgulanabilmesi sağlanabilir.

Şekil 5.1.2: E-devlet, e- Yerel Yönetimler Ağsal Yapı

KAYNAKÇA

EŞ Muharrem ve Tuncay Güloğlu,

“Bilgi Toplumuna Geçişte Kentlileşme Ve Kentsel Yoksulluk: İstanbul Örneği”,

kutuphane/muharremes/Bilgitoplumunagecistekentlilesme.pdf

(OECD), Forum on Strategic Management Tax Administration Aspects of Electronic Commerce: Responding to the Challenges and Opportunities,,

http://www.oecd.org/daf/fa/e_com/ec_9_FSM_REPORT_Eng.pdf, sf. 11.

AKYAZI, Erhan, *http://eakyazi.blogcu.com/e-devlet/9748*

ALKAN, Mustafa ve Cafer Canbay (2002), “Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi’ ne Doğru”, ,
net-tr.org.tr/inetconf9/bildiri/81.doc.

ALSAN, Alper (Doktora Tezi),

http://web.iyte.edu.tr/egetek/pages/projects/techcorr/TUSIAD%20Bilgi%20Toplumu.html#_edn3

AMITTAY, Ben-, J. (1983), *Siyasal Düşünceler Tarihi*, Çev.: M.A Kılıçbay- L. Köker, Savaş Yayınları, Ankara.

CASTELLS, Manuel (2000), *Globalization & Identity in the Network Society*, Prometheus, Vol. 4, 2000, sf. 115.

ÇAM, Esat (2005), *Siyaset Bilimine Giriş*, Der Yay., 9. Baskı, İstanbul.

DEBRESSON, Chris (1991), “Technological Innovation and Long Wave Theory: Two Pieces of The Puzzle”, *Journal of Evolutionary Economics*, 1, s.243,
http://archi.net.au/content/file/download.phtml/type.

DODGSON Mark ve Jane Marceau (2002), “Approches to Understanding the Nature of Innovation”, *http://www.isr.gov.au/industry/innovation/framework3.pdf.*

EROĞLU, Şahika, E-Devlet Kapsamında Kurumsal Bilgi Sistemlerinin Değerlendirilmesi: İçişleri Bakanlığı Örneği,
<http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/Ero%C4%9Flu-tezYL.pdf>.

EVANS, David (2003), “The New Information Age: Tools for Integration”,
<http://web.gc.cuny.edu/Eusc/activities/paper/gerelli/gerelli.pdf>.

GÖZLER, Kemal (1944), *Türk Hukuk Kurumu, Türk Hukuk Lügatı*, Ankara, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, Ankara.

GÖZLER, Kemal (2004), *Anayasa Hukukuna Giriş*, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.

KAPANI, M. (1997), *Politika Bilimine Giriş*, Bilgi Yayınevi, Ankara.

KAYAKUTLU, G. (2001) “E-ticaret: Hızlı Mı Olsun, Doğru Mu?”, *TBD Bilişim Dergisi*, Haziran 2001, s.49.

NADAROĞLU, Halil (1991), Merkezi İdare İle Mahalli İdareler Arasındaki Mali İlişkiler Sempozyumu,
<http://www.maliyesempozyumu.sakarya.edu.tr/sites/maliyesempozyumu/file/1372372594-7-turkiye-maliye-sempozyumu-pdf.pdf>

ÖNER, Atilla, “Avrupa Birliği Yolunda Bilgi Toplumu ve e-Türkiye”, Tüsiad AB’ye Uyum Çalışmaları Raporu.

ÖRNEK, Acar (1988), *Kamu Yönetimi, Pano-Bass An Yayınları*, İstanbul.

ÖZGÜLER, Verda Canbey (2003), “Uzun Dönemli Dalgalanmalar Yenilikler ve Yeni Ekonomi”, www.yeniekonomi.com/word_belgeler/Uzun.dalgalar.2003.doc.

ÖZGÜLER, Verda CANBEY, Uzun Dönemli Dalgalanmalar Yenilikler Ve Yeni Ekonomi,
http://www.academia.edu/2338549/UZUN_DONEMLI_DALGALANMALAR_YENILIKLER_VE_YENI_EKONOMI.

ÖZGÜR, Uçkan (2003), *E-Devlet, E-Demokrasi ve Türkiye, Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması İçin Strateji ve Politikalar-I*, Literatür Yayıncılık, Ankara.

PATTINSON Hugh ve Linden Brown, (2002), “Chamelons in Marketspace Industry Transformation in the New Electronic Marketing Environment”, *Journal of Marketing Practice: Applied Marketing Science*, Vol2. No1.1996,s. 8.
<http://archi.net.au/content/file/download.phtml/type>.

SÖNMEZ Semih ve Mehmet ERDEM (2002), “Trafik Probleminde Çözümlemeye Yardımcı Bir Anahtar: İnternet Teknolojisi ve Elektronik Demokrasi Special Publication, Washington D.C,
<http://www.trafik.gov.tr/SiteAssets/Yayinlar/Bildiriler/pdf/C4-79.pdf>.

TANILİ, Server (1993), *Devlet ve Demokrasi*, Cem Yayınevi, 7.Baskı, İstanbul.

URI, Porat Marc (1977), *The Information Economy: Definition and Measurement*, OT

YALÇINDAĞ, Selçuk (1992), "Çağdaş Belediye", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 1, S. 1, Ocak , s. 8.

YANIK, Levent (2003), “Değişimin Rotası e-Türkiye”
<http://www.teknoturk.org/docking/yazilar/tt000087-yazi.htm>.

YILDIZ, Mete (3003), “Elektronik E Devlet Kuram ve Uygulamasına Genel Bir Bakış ve Değerlendirme”, Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür (ED.) içinde, *Çağdaş Kamu Yönetimi*, İstanbul, Atlas –Nobel Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://acikarsiv.atilim.edu.tr/browse/247/260.pdf>

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/117335.asp>

<http://bilisimci2007.blogcu.com/degisim-donusum-e-donusum/2651995>

<http://books.google.com.tr/Don+Tapscott,+Dijital+Ekonomi>

<http://denemetr.com/docs/index-9753.html?page=11>

<http://edevlet.tripod.com/demet.htm>

<http://inet-tr.org.tr>

<http://inet-tr.org.tr>

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/08/01/125251/icerikler/bilgi-toplumu_69477.html

http://tr.wikipedia.org/wiki/Mihail_Bakunin

http://web.itu.edu.tr/tahsin/tahsin/Yayn_BildiriTR_files/B09.pdf

http://www.academia.edu/2085710/Yerel_Yonetim_ve_Demokrasi

http://www.academia.edu/2085710/Yerel_Yonetim_ve_Demokrasi

<http://www.akademikbakis.org/eskisite/sayi11/makale/fatmaokur.pdf>

<http://www.bilgiekonomi.5u.com/bileko.htm>

<http://www.bilgi-soft.com/downloads/akademik/3-e devlet.pdf> Murat İnce

<http://www.bilisimsurasi.org.tr/listeler/tbs-e-devlet/Mar/att-0027/01-portal1.doc>

http://www.canaktan.org/yeni-trendler/bilgi-toplumu/bilgi_toplumu-ozellik.htm

<http://www.canaktan.org/yeni-trendler/devlet-felsefe/geleneksel-yeni.htm>

<http://www.canaktan.org/yeni-trendler/devlet-felsefe/geleneksel-yeni.htm>

<http://www.digitaldevlet.com/sss.php#kazanimlar>

<http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=Bilgi%20Toplumu%20ve%20Hukuk%20E7u&kimlik=393229839&url=makaleler/tmemis-1.htm>

<http://www.ircforumlari.net/>

<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2814>

http://www.tasam.org/Files/PDF/Raporlar/e-belediyecilik_kilavuzu_yerel_yonetim-vatandas_ etkilesimi_3a67f891-b419-485b-883b-b3e786dcbcac.pdf

http://www.tbd.org.tr/usr_img/cd/kamubib12/diger/EKYT-SonucRaporu.doc

http://www.tbd.org.tr/usr_img/cd/kamubib14/raporlarPDF/RP3-2006.pdf

<http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf>

<http://www.trafik.gov.tr/SiteAssets/Yayinlar/Bildiriler/pdf/C4-79.pdf>

<http://www.turkcebilgi.org/toplum/politika/devlet-5936.html>

<https://www.google.com.tr/FraporlarPDF%2FRP9.members.tripod.com>

www.bilisimsurasi.org.tr/-e-devlet-raporu-3.doc&ei=rEh7U

[www.hullcc.gov.uk, 2003 <http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf>](http://www.hullcc.gov.uk, 2003 http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf)

[www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003: 153 <http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf>](http://www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003: 153 http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf)

www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003:34; <http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf>

www.coe.int/t/e, 2003, <http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf>

www.lga.gov.uk, 2003, <http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf>

www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003, 155, <http://www.tojet.net/articles/v3i1/318.pdf>

EK: ÖZGEÇMİŞ (CURRICULUM VITAE)

1974'de Samsun İli, Havza ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Havza'da tamamladı.1996 yılında Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldu. 1997-2002 yılları arasında Bitlis-Tatvan'da başlamış olduğu sınıf öğretmenliği görevini 2002-2008 yılları arasında Samsun'da devam ettirdi. 2008 yılında Samsun Kubilay İlköğretim Okulu'nda başlamış olduğu Müdür Yardımcılığı görevini halen sürdürmektedir. Milli Eğitim bünyesinde çeşitli komisyonlarda görev almış olup göstermiş olduğu üstün başarıları neticesinde bir çok defa teşekkür belgesi, takdir belgesi, başarı belgesi ve aylıkla ödül belgesi almıştır. Katılmış olduğu Hizmetiçi Eğitim faaliyetleri neticesinde; İlköğretim Programları Tanıtma, Ölçme ve Değerlendirme, Hiperaktif Çocukların Eğitimi, Bilgisayar Dersi Öğretim Programı, Okulda Performans Yönetimi, Öğrenen Lider Öğretmen Programı, Afet ve Acil Durum Uygulamaları, Okul Yöneticileri Uzaktan Eğitimi seminerlerinin yanısıra Zihinsel Engelliler Eğitimi Kursu, Bilgisayar Kullanım Kursu, Intel Öğretmen Liderlik Eğitimi kurslarını da başarıyla tamamlamıştır.

İstanbul, Okan Üniversitesi, İşletme (Eğitim Yönetimi) Ana Bilim Dalı'nda Tezli Yüksek lisans programına 2012 yılında kayıt oldu ve ders dönemini bitirerek yüksek lisansın tez aşamasında olup 2014 sonuna kadar tezi bitirerek İşletme (Eğitim Yönetimi) Ana Bilim Dalı'nda "Bilim Uzmanı" olunması planlanmaktadır.

Erkan ALTINTAŞ, orta derecede İngilizce bilmekte, evli ve iki çocuk babasıdır.